

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

Biblioteca Jud. Ploiești, Ploiești
SALA DE LECTURĂ

**CREATIVITATEA,
INOVAȚIA,
CONCEPȚIA**

resurse de sporire a eficienței

Numărul 47 ● Vineri 20 noiembrie 1981

**La invitația tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU,
sub semnul relațiilor de solidaritate militantă, de prietenie,
stimă și înțelegere între poporul român și poporul zimbabwean
*VIZITA OFICIALĂ DE PRIETENIE ÎN ȚARA NOASTRĂ
A TOVARĂȘULUI ROBERT MUGABE***

Increzător în triumful rațiunii, tineretul României se pronunță cu fermitate pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru respectarea dreptului la dezvoltare liberă și suverană a tuturor națiunilor

POPOARELE — O URIAȘĂ FORȚĂ ÎN LUPTA PENTRU PACE, DESTINDERE ȘI COLABORARE INTERNAȚIONALĂ

APELUL pentru dezarmare și pace al Frontului Democratiei și Unității Socialiste, adoptat din inițiativa președintelui Nicolae Ceaușescu, pune cu strălucire în evidență importantul rol care revine popoarelor în actualele condiții internaționale, misiunea lor istorică în făurirea unei vieți libere și independente, în îndepărtarea pericolului de război, în înlăturarea în interesul tuturor națiunilor a minunatelor cuceriri ale științei, pentru făurirea unei lumi noi, mai bune și mai drepte. Relevind cu pregnanță această idee, secretarul general al partidului arăta în cuvîntarea rostită la marea adunare populară de la Zalău că „stă în puterea popoarelor ca, acționînd unite, să împiedice politica criminală de război, de agresiune, să pună capăt acestei politici, să asigure înfăptuirea unei politici noi, democratice, de pace, de independență, de colaborare între toate națiunile lumii“.

Remarcabil mesaj umanist al poporului român, Apelul relevă cu deosebită vigoare rolul pe care îl au masele populare în epoca noastră și se adresează direct popoarelor pentru ca acestea să-și spună cuvîntul, acționînd nemijlocit pentru statornicirea unei politici noi, de independență, destindere și pace. Primit cu entuziasm de întregul nostru popor și bucurîndu-se de o largă rezonanță în comunitatea internațională, difuzat și ca document al Adunării Generale a O.N.U., Apelul învederează încă o dată realismul, luciditatea, caracterul științific și profund democratic al politicii externe a României, consecvent orientată de președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în direcția făuririi unor relații noi între state, întemeiate neabătut pe respectul egalității, pe preeminența dreptului asupra forței, pe rezolvarea durabilă, în interesul popoarelor, a marilor probleme care își așteaptă în prezent soluționarea.

Un intens proces de conștientizare a popoarelor

EPOCA CONTEMPORANĂ este epoca unor mari și complexe probleme care pot fi rezolvate numai cu efortul și participarea activă a tuturor popoarelor, a tuturor forțelor progresiste și

democratice. „Sîntem convinși că greutățile actuale au o natură mai gravă decît recesiunile și crizele economice anterioare. A crede că problemele de astăzi pot fi stăpînite cu mijloacele convenționale ale deceniilor trecute ar fi periculos și înșelător“. Observa în acest sens Raportul „Comisiei independente pentru problemele dezvoltării internaționale“ de sub conducerea lui Willy Brandt.

Vinînd în contradicție cu aspirațiile legitime ale întregii umanități, politica de înarmări, care a căpătat în zilele noastre dimensiuni și implicații uriașe, necunoscute în trecut, se manifestă tot mai mult ca un suport al manifestărilor de forță și de amenințare cu forța, deturneză uriașe resurse materiale, capacitatea a numeroși oameni de știință, influențează negativ climatul internațional, stimulînd conflictele și manifestările de forță îndreptate împotriva păcii și independenței popoarelor.

Este o realitate recunoscută de personalități din ce în ce mai numeroase că aberanta cursă a înarmărilor reprezintă în prezent un pericol dintre cele mai mari pentru civilizația umană, o negare a celor mai înalte cuceriri ale geniului uman, a drepturilor legitime ale popoarelor, o incitare la recurgerea la forță și la amenințarea cu forța în relațiile dintre state.

După cum arăta cu prilejul prestigioasei manifestări științifice internaționale „Oamenii de știință și pacea“, profesorul Abdus Salam, laureat al Premiului Nobel, directorul Centrului Internațional de fizică teoretică de la Triest, „Nimeni nu este în măsură să știe mai bine decît oamenii de știință cit de mult poate beneficia omenirea de pe urma folosirii numai în scopuri pașnice a cunoștințelor și energiei puse la dispoziție de știință, dar și ce efecte pot avea acestea dacă sînt utilizate în scopuri de nimicire... Or, potrivit ultimelor date, un submarin nuclear modern costă 3 miliarde dolari... Deci, dacă anual s-ar renunța la un singur submarin, am putea lichida, într-o perioadă nu prea îndelungată, sărăcia, mizeria, foamea și bolile care seceră zeci de milioane de vieți“. La rîndul său, profesorul Engelbert Broda de la Universitatea din Viena sublinia că „Apelul adoptat la încheierea simpozionului pornește din inima și mintea oamenilor de știință, conștienți că ne aflăm în fața unei înspăimîntătoare prăpăstii. Stadiul atins de cursa înarmărilor pune în primădie însăși existența umană, deasupra căreia atîrnă în chip

de sabie a lui Damocles 60 000 focoase nucleare. O mică imprudență poate declanșa cumplite Hiroshime“.

O examinare chiar sumară a datelor pe care le oferă statisticele internaționale scoate în evidență decalaje izbitoare între cheltuielile afectate unor scopuri militare și cele care vizează ridicarea nivelului de viață al popoarelor. Impresionează deosebi costul enorm al armelor de distrugere în masă, cărora li se afectează, an de an, sume incredibile, în timp ce multe guverne nu-și îndeplinesc nici pe departe angajamentele minime de asistență adoptate în cadrul Deceniului dezvoltării. În mod paradoxal, omenirea se află astăzi în „posesia“ unui arsenal cu un potențial de distrugere de peste 1 milion de ori mai mare decât puterea bombei de la Hiroshima, fiecare locuitor al planetei „beneficiind“ de 3 tone de explozibil în timp ce ajutorul pentru dezvoltare acordat țărilor sărace este de 20 de ori mai mic decât suma destinată înarmărilor. Aceleași statistici demonstrează că dacă numai jumătate din fondurile cheltuite pentru înarmare pe glob în perioada 1970-1975 ar fi fost investite în sectorul civil, produsul mondial ar fi fost cu 200 miliarde de dolari mai mare la sfârșitul perioadei. Pe de altă parte, numai reinvestirea în scopuri civile a fondurilor cheltuite anual pentru înarmări ar putea asigura creșterea numărului locurilor de muncă cu 16 milioane.

Ecuția „dezarmare-dezvoltare“ nu are însă șanse de a fi rezolvată atât timp cât în lume predomină mentalitatea că problemele internaționale își pot găsi rezolvarea prin recurgerea la forță. Urișele arsenale ce periclitează pacea afectează direct nu numai prosperitatea națiunilor, dar tind să promoveze în lume relații întemeiate pe cultul forței, să stimuleze conflictele, să justifice ingerințele în treburile interne ale popoarelor și lupta pentru reîmpărțirea zonelor de influență.

Așa cum se sublinia, pe bună dreptate, în cunoscutul document „Pôziția și propunerile României în vederea trecerii la măsuri efective de dezarmare“, prezentat la sesiunea specială a Adunării Generale a O.N.U. consacrată dezarmării, „Armele sînt folosite ca instrumente în vederea perpetuării unor relații interstatale bazate pe «dreptul forței», în locul edificării unei lumi în care să prevaleze «forța dreptului», să se afirme principiile echității și legalității internaționale, potrivit năzuințelor fierbinți de pace și dreptate, libertate și progres ale întregii omeniri“.

Actualul moment istoric implică de aceea, mai mult ca oricînd, o acțiune conjugată a guvernelor, a popoarelor, a unor largi forțe politice, pentru a stăvili cursa înarmărilor, pentru a folosi organismele internaționale în scopul afirmării unei politici noi, de colaborare, al elaborării unor programe concrete de natură să contribuie la lichidarea subdezvoltării, concomitent cu măsuri hotărîte de natură să stăvilească cursa înarmărilor, să scoată în afara legii armele de distrugere în masă, care afectează profund condiția de viață a popoarelor și reprezintă un pericol permanent pentru pacea și securitatea lor. Așa cum remarcam, pe bună dreptate, autorii cunoscutului raport Tinbergen, „Deoarece întrecerea în cursa înarmărilor are cauze structurale profunde, va fi nevoie de mai mult decît de cîteva convenții de compromis pentru a schimba o tendință care, dacă l se permite să continue, poate duce numai la un rezultat inevitabil. Problema care se pune este nu de a face o trecere de la o economie de război la o economie de pace, ci de la o mentalitate războinică la una pașnică“¹⁾.

Analiza dinamicii fenomenelor internaționale din ultimii ani demonstrează cu pregnanță afirmarea unor urișe forțe politice, a căror acțiune nu poate rămîne fără efect pe planul influențării deciziilor politice. Marile manifestații de masă care au avut loc în ultimul timp în Europa occidentală, opiniile lucide, realiste ale unor oameni de știință, ale unor oameni politici, împotriva bombei cu neutroni, a amplasării de noi rachete, pentru crearea condițiilor eliminării tuturor armelor de distrugere în masă, învederează faptul că ne aflăm în fața unui uriaș proces de conștientizare a popoarelor. Într-un moment în care creșterea responsabilității acestora față de soarta lor a căpătat dimensiuni noi, în care păstrarea cuceririlor geniului uman, viața și prosperitatea generațiilor viitoare devine o cauză pentru care militează oameni de toate orientările și de toate convingerile, popoarele își afirmă cu putere voința de a avea un rol direct în problemele mondiale vitale, în a căror rezolvare sînt interesate nemijlocit. Pe drept cuvînt, Apelul pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste subliniază: „Viața, întreaga desfășurare a evenimentelor internaționale demonstrează necesitatea creșterii rolului popoarelor în soluționarea tuturor problemelor care privesc pacea și progresul umanității, a întăririi solidarității și conlucrării lor în afirmarea politicii de destindere, de pace și independență națională. Să ne unim deci forțele, să conlucrăm în modul cel mai activ pentru a pune stavilă politicii de încordare și război, pentru afirmarea politicii de destindere și înțelegere, de pace și colaborare internațională“.

¹⁾ Restructurarea ordinii internaționale, Coordonator Jan Tinbergen. Ed. Politică, București, 1978, p. 77-78

Pentru o abordare nouă, responsabilă a celei mai arzătoare probleme a epocii noastre

POLITICA externă a României, caracterizată printr-o remarcabilă originalitate, printr-un puternic dinamism, prin înțelegerea marii responsabilități pe care o au popoarele în epoca noastră, acordă un rol dintre cele mai însemnate abolirii politicii de forță în viața internațională, promovării unor relații noi între țările lumii, în concordanță cu principiile echității și ale dreptului internațional. Lupta pentru dezarmare, împotriva armelor de distrugere se situează, în contextul marilor dimensiuni umaniste ale politicii externe românești, ale promovării unui spirit nou, democratic în relațiile internaționale, în scopul garantării dreptului popoarelor, al oamenilor, la viață, la libertate, la o dezvoltare socială independentă.

România socialistă, acționînd în spiritul concepției de largă deschidere și de profund umanism pe care o promovează secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a manifestat pe parcursul anilor ca promotoare a numeroase inițiative în problemele dezarmării, larg apreciate pe plan internațional. Țara noastră a propus și susținut în cadrul forumurilor internaționale un program de acțiune cuprinzător și realist, vizînd înghețarea și reducerea treptată a cheltuielilor militare, a efectivelor armate și armamentelor; diminuarea pericolului confruntărilor dintre state și sporirea încrederii prin retragerea trupelor străine în limitele frontierelor naționale, desființarea bazelor militare, stabilirea unor zone de securitate demilitarizate la frontierele naționale, reducerea treptată a efectivelor existente și demobilizarea lor. Totodată, România a propus importante măsuri în spiritul unei reale dezangajări militare și dezarmării în Europa, inclusiv negocieri pentru desființarea concomitentă a N.A.T.O. și Tratatului de la Varșovia și încheierea unui pact european de nerecurgere la forță și la amenințarea cu forță; măsuri de dezarmare nucleară, implicînd renunțarea la amplasarea de noi arme nucleare pe teritoriul altor țări, crearea de zone denuclearizate în Balcani și în alte regiuni, interzicerea folosirii armelor nucleare, încetarea producției de armament nuclear, lichidarea stocurilor existente și a mijloacelor de transportare la țintă.

Cu prilejul celei de a XXXVI-a sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, România s-a pronunțat cu hotărîre împotriva amplasării și dezvoltării de noi rachete nucleare cu rază medie de acțiune, solicitînd inițierea grabnică a unor negocieri concrete pentru a se ajunge la eliminarea de pe continent a acestor rachete, și, în general, a armamentelor nucleare. În cuvîntul delegației române s-a subliniat faptul că proporțiile fără precedent luate astăzi de cursa înarmărilor creează o amenințare deosebit de gravă pentru pacea lumii, pentru securitatea și viața popoarelor, fapt ce impune ca toate statele să dea dovadă de responsabilitate și realism, să se treacă de la vorbe la fapte și să se acționeze pînă nu este prea târziu pentru a se curma această evoluție primejdioasă.

În cadrul reuniunii de la Madrid cu privire la securitate și cooperare în Europa, țara noastră a formulat importante propuneri vizînd printre altele convocarea unei conferințe pentru întărirea încrederii și dezarmare în Europa, încheierea unui tratat general-european de nerecurgere la forță și la amenințarea cu forță, dezvoltarea cooperării industriale, în domeniul științei și tehnicii, lupta împotriva propagandei de război, asigurarea dreptului la muncă, la educație și cultură, activități în domeniul contactelor și schimburilor între tineri ș.a. Cu prilejul reluării lucrărilor Conferinței de la Madrid, delegația țării noastre a subliniat faptul că este în interesul tuturor țărilor europene să se ajungă la o înțelegere corespunzătoare în privința organizării unei conferințe consacrate întăririi încrederii și dezarmării în Europa, manifestare care ar avea o importanță dintre cele mai mari pentru restabilirea cursului destinderii și promovarea unor relații pașnice între toate țările participante la conferință.

Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la marea adunare populară din municipiul Brăila, „Acționăm pentru ca la Madrid — unde s-au reluat lucrările reuniunii pentru securitate și cooperare — să se ajungă la înțelegeri și acorduri cit mai bune în toate domeniile. În primul rînd, considerăm necesar să se treacă la convocarea unei conferințe pentru dezarmare și încredere în Europa, să se asigure continuitatea procesului de securitate și colaborare început la Helsinki, prin organizarea de noi reuniuni. În acest sens, România s-a oferit să găzduiască în capitala sa, în București, următoarea reuniune pentru securitate și cooperare în Europa. Și avem toată convingerea că vom organiza în mod corespunzător această

conf. dr. Victor DUCULESCU

(Continuare în pag. 26)

TRANSFORMAREA ROMÂNIEI ÎNTR-O ȚARĂ CU NIVEL MEDIU DE DEZVOLTARE

— opțiuni, trăsături, exigențe —

„Înfăptuirea prevederilor noului cincinal va accelera dezvoltarea țării atît în domeniul bazei tehnico-materiale, cît și al organizării societății, asigurîndu-se creșterea venitului național pe locuitor, îmbunătățirea condițiilor de trai ale maselor, ridicarea nivelului învățămîntului, științei și culturii, a gradului general de civilizație al poporului nostru. România va depăși, astfel, stadiul de țară socialistă în curs de dezvoltare și va deveni o țară socialistă mediu dezvoltată, parcurgînd o etapă de cea mai mare însemnătate în infăptuirea Programului partidului, pe drumul spre societatea comunistă”.

NICOLAE CEAUȘESCU

(din Raportul la cel de al XII-lea Congres al partidului)

ÎNFAPTUIND obiectivele actualului plan cincinal de dezvoltare economico-socială, formulate la cel de-al XII-lea Congres al partidului, de la a cărui desfășurare, în aceste zile, se împlinesc 2 ani, România se va transforma într-o țară cu nivel mediu de dezvoltare economică; patria noastră va străbate o nouă etapă pe drumul progresului forțelor de producție, al însușirii celor mai avansate cuceriri ale timpului nostru, al apropierii și al egalizării nivelului său de dezvoltare cu al țărilor dezvoltate ale lumii contemporane.

Criterii de delimitare a țărilor cu nivel mediu de dezvoltare

CATEGORIA de țară cu nivel mediu de dezvoltare apare în clasificarea țărilor lumii după nivelul actual de dezvoltare a forțelor de producție, alături de celelalte categorii: țări subdezvoltate, țări în curs de dezvoltare, țări dezvoltate și țări foarte dezvoltate. Această clasificare este de același tip cu cea după structura economiilor naționale, care împarte țările lumii în agrare, agrar-industriale, industrial-agrar, industriale și cu economie tehnologică. Între cele două clasificări există însă deosebiri esențiale, care țin, în primul rînd, de criteriul folosit.

Astfel, stadiile în care se află la un moment dat țările lumii — criteriul general folosit în cea de a doua clasificare — reprezintă stadii istorice pe care le străbate fiecare țară în procesul dezvoltării forțelor de producție, căci orice țară a avut cîndva sau are o economie agrară, care s-a transformat sau se transformă succesiv și obligatoriu în economie agrar-industrială, industrial-agrară etc. Această clasificare o putem realiza practic începînd cu cea de-a doua parte a secolului

XVIII, cînd Anglia a devenit o țară industrial-agrară, toate celelalte țări fiind fie agrare, fie agrar-industriale și va fi posibilă și necesară, probabil, pînă cînd toate țările lumii vor avea cel puțin o economie industrială. Spre deosebire de această clasificare, prima folosește drept criteriu general stadiile contemporane de dezvoltare a forțelor de producție; ea este posibilă și necesară numai în timpul nostru și mai ales în perioada postbelică, cînd, după formarea celor peste o sută de state naționale noi, lumea la cunoștință de subdezvoltare ca cea mai gravă problemă a lumii noastre. Subdezvoltarea este produsul epocii imperialiste de dezvoltare a capitalismului, rezultatul exploatării coloniale, de către puterile imperialiste, a marii majorități a populației globului, al monopolului industrial, care permite citorva țări industrializate să-și aservească majoritatea țărilor lumii — acestea devenind, astfel, anexe agrare, furnizoare de materii prime și piețe de desfacere pentru țările capitaliste dezvoltate.

Subdezvoltarea și respectiv stadiul de țară subdezvoltată, de țară în curs de dezvoltare, sau de țară cu nivel mediu de dezvoltare economică nu prezintă stadii pe care trebuie să le parcurgă obligatoriu toate țările lumii. În esență, actualele țări dezvoltate și foarte dezvoltate n-au fost niciodată nici țări subdezvoltate, nici țări în curs de dezvoltare, nici cu nivel mediu. Poate, cu singura excepție — U.R.S.S. —, pe care Lenin o caracteriza la începuturile construcției socialiste nu numai ca o țară agrară, dar și ca o țară rămasă în urmă din punctul de vedere al dezvoltării forțelor de producție și care a continuat încă un număr de ani să rămînă în urma multor țări, toate celelalte țări dezvoltate, în ciuda faptului că au trecut, mai de mult sau mai de curînd, prin stadiul de țări agrare, agrar-industriale sau industrial-agrară, au fost încă de la începuturile dezvoltărilor industriale, țări

dezvoltate, adică mai dezvoltate decît altele. Pe de altă parte, decalajele din trecut dintre țările lumii nu au fost niciodată atît de mari ca cele postbelice și, în nici un caz, niciodată atît de grave, încît să se impună necesitatea clasificării — în afară de împărțirea în țări dezvoltate, industrializate și țări agrare, adică anexe agrare, surse de materii prime și piețe de desfacere pentru celelalte — după nivelul forțelor de producție, pe care o facem astăzi. Tot așa, peste un număr mai mare de ani, cînd marile decalaje economice ale lumii contemporane vor fi înlăturate, vor dispărea, probabil, și necesitatea, și posibilitatea de a mai clasifica țările altfel decît în țări dezvoltate și țări mai puțin dezvoltate. Corespunzător, cel puțin începînd cu al doilea război mondial și atîta vreme cît subdezvoltarea va constitui o problemă a lumii, orice țară subdezvoltată, în mersul ei ascendent spre însușirea forțelor de producție avansate și spre transformarea în țară dezvoltată și foarte dezvoltată, a trebuit, trebuie, va trebui să parcurgă nivelurile de țară în curs de dezvoltare și țară cu nivel mediu; la fel, actualele țări în curs de dezvoltare vor trebui să treacă prin stadiu mediu de dezvoltare pentru a ajunge țări dezvoltate.

Care sînt criteriile concrete după care apreciem că o țară are astăzi un nivel mediu de dezvoltare? Aceste criterii pot fi numeroase și variate. Ele trebuie să răspundă însă la două cerințe metodologice obligatorii. În primul rînd, criteriile trebuie să se refere exclusiv la forțele de producție, căci clasificarea țărilor, în care apare categoria de țară cu nivel mediu, este o clasificare numai după nivelul acestor forțe. În al doilea rînd, ele trebuie să fie unitare, în sensul că folosind alte niveluri ale acestor criterii, să putem delimita unitar, după același grad de dezvoltare a forțelor de producție, celelalte categorii de țări ale lumii. Dacă facem abstracție de caracterizarea pe

care fiecare țară poate să o facă propriului său nivel de dezvoltare, respectiv, să se declare subdezvoltată, în curs de dezvoltare, cu nivel mediu sau dezvoltată (și care reprezintă un criteriu, căruia chiar dacă nu-i acordăm decît statutul de criteriu subiectiv, trebuie să-i recunoaștem însemnătatea, în virtutea principiului suveranității și al dreptului fiecărui popor de a-și stabili calea și direcțiile proprii de dezvoltare, pe baza propriilor evaluări, concluzii și ideologii), atunci aceste criterii sînt cele curente folosite în literatura economică cu vocație mondială.

Cele mai folosite dintre aceste criterii se limitează în esență la indicatorii obținuți prin raportarea rezultatelor activității economico-sociale naționale (exprimate prin venitul național, produsul intern sau național, brut sau net, producția industrială etc) la numărul populației țării, sau la numărul populației active ori ocupate, totale sau din ramurile producătoare de venit național, sau la numărul populației ocupate în industrie etc; ultimii sînt indicatorii productivității muncii. Dintre acești indicatori cei mai importanți sînt produsul național brut, respectiv, venitul național pe locuitor exprimați în dolari S.U.A. Dacă exprimarea o facem în dolari, la puterea lor de cumpărare pe piața mondială din 1980, atunci, corectînd limitele folosite curent de organisme O.N.U. pentru această categorie de țări pînă în urmă cu cîteva ani, ajungem la concluzia că trebuie socotite cu nivel mediu țările care au un venit național pe locuitor situat între 3 000-4 500 dolari. Corespunzător, în această categorie ar fi intrat, de exemplu, în 1980, țări ca: Spania, Grecia, Irlanda apoi Ungaria, Polonia și Bulgaria — în Europa, Venezuela și alte cîteva țări mai mici — în America latină, Singapore și alte cîteva teritorii — din zona Asiei și Pacificului.

Limitele de 3 000-4 500 dolari sînt valabile însă numai în etapa actuală, să spunem între 1975-1985 și nu mai sînt valabile pentru caracterizarea țărilor cu nivel mediu în 1970, în 1960, sau în 1950 și nu vor putea fi, probabil valabile, nici pentru anii 1990, sau 2003. Aceasta nu, în primul rînd, datorită fluctuației puterii de cumpărare a dolarului, care poate fi ușor luată în calcul, ci progresului economiei mondiale, creșterii venitului național în toate țările lumii.

Alte criterii de apreciere a nivelului de dezvoltare a forțelor de producție ale diferitelor țări sînt cele cu care se evaluează structura economiilor naționale și care pot fi folosite în acest scop, întrucît, întotdeauna, structurile economice variază în raport cu nivelul de dezvoltare a forțelor de producție. Aceste criterii, după cum se știe, sînt folosite pentru a putea încadra mai realist în categorii corespunzătoare țările producătoare și exportatoare de petrol, al căror venit național pe locuitor, în ciuda faptului că cele mai multe dintre ele sînt țări cu forțe de producție relativ puțin dezvoltate, este adesea superior țărilor industrializate cele mai dezvoltate ale timpului nostru. Ca și primele, și aceste criterii sînt unitare.

Între criteriile din această a doua categorie ar putea fi luat în considerație cel al structurilor sectoriale ale popu-

lației active, pe care-l supunem atenției și-l propunem ca un criteriu general de apreciere a nivelului actual de dezvoltare a forțelor de producție în toate țările, inclusiv în țările cu nivel mediu. Acest criteriu are marele avantaj că, deși rămîne influențat de evoluția progresului economic mondial, este totuși mai stabil, în sensul că rămîne valabil o perioadă mai îndelungată de timp. Corespunzător, după structurile sectoriale ale populației active, țările lumii s-ar grupa ca în tabelul nr. 1.

În prezent, potrivit criteriului propus, ar trebui considerate țări cu nivel mediu de dezvoltare cele care ocupă în sectorul primar între 15-25% din populația activă, în sectorul secundar

duce; depășind condiția de țări cu nivel mediu, ele devin treptat țări dezvoltate din punctul de vedere al forțelor de producție. În timpul nostru, în țările cu nivel mediu de dezvoltare, deplasările de populație activă din sectorul primar și în special din agricultura în sectorul secundar și, în primul rînd, în industrie — specifice perioadei de industrializare — încetează să mai fie esențiale; corespunzător, devin esențiale deplasările din sectorul primar în cel terțiar.

În general, în țările cu nivel mediu, care încheie industrializarea în timpul nostru, tehnica de producție folosită este variată. Pentru aceste țări, caracteristic este „Pluralismul tehnologic“⁴⁾, adică folosirea concomitentă a unor

Tabloul nr. 1
Structurile sectoriale ale populației active în țările lumii contemporane *)
— în % față de total populație activă —

	Sectorul I (agricultură, silvicultură, piscicultură)		Sectorul II (industrie, construcții)		Sectorul III (celelalte ramuri)
	Total	din care agricultură	Total	din care : industrie	
1. Țări subdezvoltate	70-85	65-80	5-15	4-12	10-15
2. Țări în curs de dezvoltare	25-70	23-65	15-50	12-45	15-25
3. Țări cu nivel mediu	15-25	14-23	cca. 50	cca. 45	25-35
4. Țări dezvoltate	7-15	6-14	40-50	38-45	35-53
5. Țări foarte dezvoltate	3-7	3-7	33-40	30-38	53-64

circa 12, iar în terțiar între 25-35%. În general, aceste țări sînt acelea care au un produs național brut pe locuitor între 3 000-4 500 dolari. Criteriul este unitar și își menține valabilitatea, în orice caz, începînd cu deceniul al șaptelea și cel puțin pînă în deceniul viitor. Din acest punct de vedere, criteriul pe care-l propunem ni se pare mai adecuat, atît pentru analiza pe perioade mai îndelungate a evoluției economiilor naționale, cît și pentru fundamentarea strategiilor viitoare de dezvoltare.

Caracteristicile economice ale țărilor cu nivel mediu de dezvoltare

ȚĂRILE cu nivel mediu de dezvoltare sînt acelea care au încheiat sau urmează să încheie într-o perioadă scurtă de timp procesul de industrializare. Ele continuă să dezvolte industria, dar pe căi intensive, adică nu în primul rînd prin atragerea de forță de muncă din agricultură sau din alte ramuri; sînt acele țări care pot să mărească numeric numărul celor care lucrează în industrie, dar într-o asemenea măsură, încît ponderea populației industriale în totalul celor activi (ocupați) să nu se mărească. Ca în toate țările care au încheiat cîndva industrializarea, și în cele pe care astăzi le considerăm cu nivel mediu, ponderea acestei populații se stabilizează o anumită perioadă de timp, să spunem între 5-15 ani, după care industria începe să elibereze forță de muncă pentru dezvoltarea sectorului terțiar, astfel încît ponderea populației industriale se re-

tehnici de niveluri diferite; alături de tehnica cea mai nouă, sau de vîrf, sînt

prof. dr. Ion BLAGA

(Continuare în pag. 11)

*) Clasificarea a fost făcută pe baza cercetării structurilor sectoriale ale economiei naționale în circa 70 de țări cu niveluri diferite de dezvoltare a forțelor de producție și a comparațiilor cu clasificările după nivelul produsului național brut (venitului național) pe locuitor, ca și pe baza analizei critice a altor clasificări similare din literatura mondială. Pentru elaborarea ei, am operat unele corective în structurile sectoriale din unele țări nesocialiste în curs de dezvoltare, între care trecerea unei părți a populației care figura ca ocupată în sectorul III și care reprezintă, după părerea noastră, populație ocupată în „falsa infrastructură“ (adică în serviciile care oferă venituri precare și ocupații temporare — negustori ambulanti, hamali, cei ocupați ocazional în turism etc. — care constituie de fapt transformarea suprapopulației latente din agricultură în suprapopulație stagnantă în ramurile neagricole). Evident nu considerăm această clasificare decît avînd un caracter aproximativ; specialiștii pot găsi cu ușurință o țară sau alta care, de exemplu, după structurile sectoriale ale populației active să nu poată fi încadrată riguros într-una din cele cinci categorii. Aceste țări ar putea fi considerate excepții. O asemenea excepție a reprezentat-o, de pildă, R.F. a Germaniei, care într-o vreme, în urmă cu 15-20 de ani, atinsese în sectorul al II-lea un grad de ocupare de aproape 55%, deși era o țară dezvoltată. S-ar putea, de asemenea, ca încadrarea unei țări într-una din aceste categorii să nu corespundă cu încadrarea realizată de organismele O.N.U. după criteriul nivelului produsului național brut pe locuitor.

4) Termenul este preluat din literatura economică mondială care-l folosește pentru a desemna nivelurile diferite ale tehnicii — avansată, adaptată (adecuată), veche, tradițională — care pot face obiectul noilor investiții în țările nesocialiste subdezvoltate și în curs de dezvoltare. Am schimbat însă semnificația acestui termen, în sensul că îl folosim pentru a desemna varietatea tehnicilor folosite la un moment dat în industrie și în economia națională a țărilor — socialiste sau nesocialiste — care n-au devenit însă țări dezvoltate sau foarte dezvoltate.

Cerințe ale realizării sarcinilor de plan

Creșterea productivității, sursă valoroasă de sporire a producției și eficienței

AFIRMAREA TOT MAI PUTERNICĂ a unei noi calități în întreaga activitate economico-socială, dezvoltarea rapidă, în ritm susținut a industriei și celorlalte ramuri impun într-o măsură din ce în ce mai mare accentuarea factorilor intensivi ai creșterii, în primul rând sporirea productivității muncii. Asigurarea unui nivel înalt de valorificare a muncii vii, în condițiile sporirii an de an a producției obținute, permite atât realizarea unui grad superior de folosire a resurselor materiale și umane existente în societate, a unor parametri tehnico-funcționali calitativ ridicai ai produselor create, cât și satisfacerea în mai mare măsură a cerințelor de consum productiv și ne-productiv ale beneficiarilor interni și externi

Introducerea progresului tehnic — factor hotărâtor

ANALIZA întreprinsă la centrala industriei lînii reliefează faptul că s-au înregistrat creșteri importante ale productivității muncii în condițiile în care prevederile de plan la principalii indicatori de eficiență au fost realizate și chiar depășite (tabelul). Rezultate bune se înregistrează și la nivelul întreprinderilor subordonate pe linia realizării acestui indicator (Fabrica de postav Buhuși 101%, „Dorobanțul” — Ploiești 102,8%, I.T. Cislădie 100,9%, „Libertatea” — Sibiu 101,1% etc.).

Aceste realizări sînt, înainte de toate, rezultatul direct al eforturilor depuse de colectivele de oameni ai muncii din întreprinderile centrale pentru îndeplinirea integrală a prevederilor de plan și generalizarea în întreaga activitate a unor măsuri tehnico-organizatorice eficiente, cu efecte imediate asupra creșterii productivității muncii. Rezultatele obținute sînt în egală măsură și un efect al stabilirii unui echilibru optim între structura sortimentală și cererea de consum, prin apropierea de consumatorul final, cunoașterea și testarea mai rapidă a cererii pieței etc. Ținînd seama de specificul activității, realizarea acestui echilibru, pe baza unor ample studii de analiză a tendințelor în structura cererii și consumului, a permis, pe de o parte, stabilirea anticipată a necesarului de resurse și a dimensiunilor capacităților de producție, iar pe de altă parte creșterea gradului de adaptabilitate a producției la solicitările tot mai diversificate ale beneficiarilor interni și externi, sporirea eficienței economice și a valorii nou create. Care au fost, în esență, elementele determinante ale procesului creșterii productivității muncii?

A. Sporirea rolului cercetării uzinale în promovarea progresului tehnic și

creșterea productivității muncii. Din acest punct de vedere, la nivelul întreprinderilor și al centralei activitatea de cercetare proprie a fost organizată în strînsă legătură cu desfășurarea proceselor de producție, atît în ceea ce privește stabilirea temelor de cercetare legate direct de îmbunătățirea indicatorilor de eficiență, cît și în legătură cu introducerea rapidă în circuitul productiv a rezultatelor cercetărilor efectuate. Eforturile întreprinse de colectivele de cercetare și creație din cadrul centralei s-au materializat în creșterea gradului de inovare a producției (76% din producția finală) în condițiile în care 83,7% din produsele realizate sînt sortimente de calitate superioară, fapt ce a permis obținerea unui spor al productivității muncii de circa 3%.

Au fost, astfel, create peste 5 000 de modele și sortimente, din care peste 2 800 sînt de acum lansate în producția de serie (stofe din 100% lînă pentru rochii femei pe legături crep la „Dorobanțul” — Ploiești, stofe pentru costume bărbați cu finisaje superioare, gen flanel, la „Libertatea” — Sibiu, pisle insonorizante pentru circuitele electronice din industria electrotehnică, mochetă pentru dotarea viitoarelor autoturisme Olcit la „Dumbrava” — Sibiu etc.). Mai mult, efectele cercetării legate de producție pot fi cuantificate pe primele 9 luni din acest an și în importante economii de materii prime (fire tip lînă pentru țesături — 162,1 tone, materii prime pentru fire cardate — 331,8 tone, pale lînă pentru fire pieptănate — 11,9 tone) și materiale reciclabile (13 314 tone), în reducerea cu 1% a cheltuielilor de producție și un spor de 1,5% al productivității muncii.

B. Promovarea rapidă în toate fazele procesului de producție a unor tehnologii noi, moderne, de mare randament și modernizarea celor existente. Dirijarea întregului proces pe baza unui plan bine fundamentat, cu termene și responsabilități precise a contribuit într-o proporție de 2—3% la creșterea productivității muncii. Este semnificativ faptul că asimilarea unor noi tehnologii a vizat o arie foarte complexă de obiective — de la mărirea gradului de valorificare a produselor (utilizarea

produselor auxiliare textile pentru îmbunătățirea efectului de neșfonabilitate a tușeurilor și drapajului țesăturilor), la sporirea producției (tratamentul de emolierie pentru îmbunătățirea țesutului la țesăturile tip lînă — peste 10 milioane m² țesături față de plan) și creșterea productivității muncii (automatizarea operațiilor de țesut prin folosirea mașinilor de țesut fără suveică în 4 culori) etc. Numai prin automatizarea operațiilor de țesut la mașinile fără suveică în 4 culori, pe lîngă faptul că s-a obținut o producție de 1,5 milioane m² mai mare, sporul de productivitate la operația respectivă a fost de 10—15%.

Cit și cum pot fi amplificate realizările

REZULTATELE BUNE obținute pînă în prezent nu reflectă însă pe deplin posibilitățile tehnice, materiale și umane de care dispun unitățile centrale pe linia sporirii mai rapide a productivității muncii. De altfel, trebuie spus că sînt unele întreprinderi care nu și-au realizat sarcina planificată la indicatorul productivitatea muncii (Întreprinderea de covoare Alba Iulia — 99,8%, Întreprinderea de vorvativ Tîrgu Neamț — 98,2%, „Industria lînii” — Timișoara 95,2% etc.), în timp ce altele au avut oscilații în primele luni ce au trecut din acest an. Analiza atentă scoate în evidență o serie de rezerve care, mobilizate, pot aduce un aport substanțial la realizarea integrală a prevederilor de plan pe acest an, la îndeplinirea tuturor obiectivelor stabilite prin planurile de măsuri. Localizate la nivelul întreprinderilor economice, aceste rezerve se referă, în principal, la:

1. Îmbunătățirea desfășurării proceselor tehnologice. O privire de ansamblu asupra desfășurării ciclurilor de producție evidențiază faptul că la unele întreprinderi („Integrata” de lînă Constanța, „Industria lînii” — Timișoara, „Integrata” de țesături cardate Suceava etc.) se menține încă o anumită indisciplina tehnologică, în special în ceea ce privește respectarea ordinii

Dinamica principalilor indicatori pe 9 luni din 1981 comparativ cu realizările din 1980

	Producția mafiă		Producția netă		Productivitatea muncii		Productivitatea fizică (țesături lînă)	
	9 luni 1981	1981	8 luni 1981	1981	8 luni 1981	1981	9 luni 1981	1981
Centrala industriei lînii	101.7	106.6	100.6	106.6	100.0	104.0	105.0	103.2

tehnologice a operațiilor în succesiune, asigurarea unui reglaj corespunzător la unii parametri de lucru ai utilajelor, cu consecințe directe asupra nuanțelor de culoare, aspectului unor fire, reducerii procentului de pierderi maxim admise și, implicit, calității produselor realizate. Întreprinderile care au pus un accent deosebit pe reducerea procentului de pierderi maxim admise de la 1,2% la 0,89% (Fabrica de postav Buhoși, Întreprinderea textilă Cislădie, „Dorobanțul” — Ploiești etc.) au reușit să obțină de la începutul anului un spor de producție de 229,9 mii m² țesături, paralel cu creșterea calității și fiabilității produselor executate.

La aceasta trebuie să mai adăugăm și necesitatea sporirii preocupărilor pentru funcționarea la întreaga capacitate a tuturor mașinilor, instalațiilor și liniilor tehnologice (de exemplu, mașinile de țesut fără suveică la care indicele de utilizare este doar de 83% față de 86%—87% cât este planificat), cu implicații directe asupra eliminării intreruperilor nejustificate în procesul de producție, sporirii producției, îmbunătățirii calității unor produse obținute și asigurării unui nivel ridicat al productivității muncii.

Astfel, în cazul „Integrated de lină” Constanța, „Industria linii” — Timișoara, și altele, nivelurile scăzute ale indicilor de utilizare a mașinilor și instalațiilor se datorează, în principal, gradului mai scăzut al calificării personalului, calității, uneori necorespunzătoare, a lucrărilor de întreținere a utilajelor, lipsei pieselor de schimb și neritmicității în aprovizionarea cu materii prime și materiale. Dacă s-ar fi asigurat în toate întreprinderile centra-

lei, de exemplu, un indice de utilizare a mașinilor și utilajelor de 87%, s-ar fi obținut un spor al producției fizice de 400 mii m² țesături și 250 tone fire pieptănate, paralel cu creșterea cu 0,3%—0,4% a productivității muncii.

2. Sporirea calității unor fire și țesături și realizarea pe această bază a întregii producții fizice în structura planificată, pe clase de calitate, onorarea integrală a comenzilor către întreprinderile de confecții. Existența unor neajunsuri în ceea ce privește calitatea unor fire și țesături, nerealizarea de unele întreprinderi a întregii game sortimentale prevăzută a condus la înregistrarea unor restanțe în livrările de fire, îndeosebi pieptănate și cardate, la F.L.P. Miercurea Ciuc, F.L.P. Focșani, „Integrata” de țesături cardate Suceava etc., care reprezintă circa 167,6 tone la fire cardate și 133,6 tone la fire pieptănate și semipieptănate. Este necesar, din acest punct de vedere, ca problemele calității producției să stea și mai mult în atenția specialiștilor în vederea onorării integrale, până la sfârșitul anului, a cerințelor beneficiarilor.

3. Asigurarea unui echilibru optim între creșterea numărului personalului muncitor și a productivității muncii. Analiza întreprinsă reliefează faptul că nivelul realizării productivității muncii este inferior creșterii numărului personalului muncitor, în condițiile în care fondul de timp de muncă a scăzut (de la 91,3% în trimestrul II, la 90,1% în trimestrul III). Planurile de măsuri stabilite pentru îmbunătățirea acestui raport prevăd acțiuni concrete în vederea sporirii indicelui de folosire a timpului de muncă,

în special prin extinderea muncii în acord la peste 75% din personalul muncitor, perfecționarea procesului de calificare a lucrătorilor (cursuri de calificare, școli profesionale, calificarea la locul de muncă etc.), extinderea policalificării la operațiile de bobinat, canetat, răsucit etc., stabilizarea în mai mare măsură a forței de muncă, ceea ce vor asigura un spor al productivității muncii de 2—3%.

4. Urgentarea punerii în funcțiune a noilor capacități de producție, în special a celor cu termene depășite și reducerea duratei de atingere a parametrilor proiectați. Întârzierile în punerea în funcțiune a unor obiective de investiții (capacitățile de la Întreprinderea de covoare Beclean, Întreprinderea integrată de țesături cardate Suceava, dezvoltările de la „Proletarul” — Bașcau, „Industria linii” — Timișoara etc.) datorate fie lipsei fronturilor de montaj și a unor utilaje, fie beneficiarilor, care nu au sprijinit în suficientă măsură constructorul în perioada de finalizare a noilor capacități, au avut ca efect o diminuare a producției cu 1,3% și a productivității muncii cu 5%. Se impune ca în perioada de timp rămasă până la finele acestui an, printr-o cooperare mai susținută între constructor și beneficiar, toate obiectivele prevăzute cu termene de punere în funcțiune în 1981 să intre efectiv în producție, astfel încât restanțele existente să poată fi grabnic recuperate.

Corneliu BARNEA

COMENTARIU LA UN GRAFIC

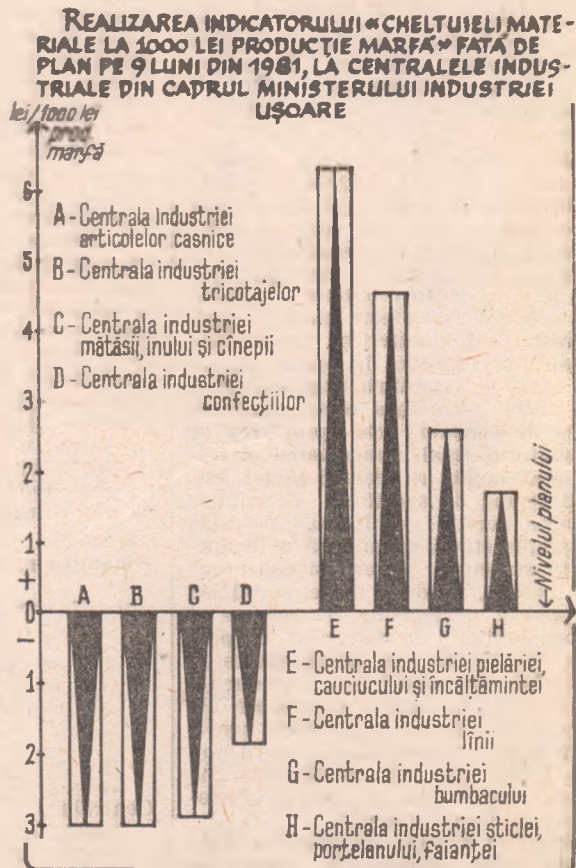
Cum evoluează cheltuielile materiale ?

DIN ANALIZA realizărilor obținute pe primele 9 luni din 1981 în unitățile Ministerului Industriei Ușoare reiese că la 4 din centralele sale industriale planul de cheltuieli materiale la 1000 lei producție marfă a fost realizat cu economii. Astfel, Centrala industriei tricotelor a redus cheltuielile materiale planificate cu circa 29 mil. lei, Centrala industriei confecțiilor cu 27 mil. lei, Centrala industriei mătăsii, inului și cinepii cu aproape 22 mil. lei, Centrala industriei articolelor casnice cu 12 mil. lei.

Aceste realizări au fost însă diminuate la nivelul ministerului de depășirile înregistrate la celelalte centrale, în special la Centrala industriei linii, Centrala industriei pielăriei, cauciucului și încălțăminte și Centrala industriei bumbacului. Cauza principală a cheltuielilor suplimentare înregistrate la centralele menționate o constituie nerealizarea planului la unele produse de bază precum: țesături de tip bumbac (96,6%), încălțăminte (92,5%), confecții textile (99%), țesături groase din cinepă-îută (95,1%), țesături subțiri de in-cinepă (86,7%) ș.a. Această situație a contribuit la creșterea ponderii cheltuielilor

convențional-constante în structura costurilor de producție, cu influențe nefavorabile asupra indicatorului analizat.

Îmbunătățirea situației implică, în primul rând, luarea acelor măsuri care să ducă la eliminarea deficiențelor constatate în perioada analizată, și anume: recuperarea restanțelor la livrările unor materii prime (piei brute de la M.A.I.A., fire și fibre sintetice de la M.I.Ch., bumbac-fibră, coloranți etc.), recuperarea nerealizărilor din planul de investiții prin urgentarea punerii în funcțiune a unor capacități de producție restante; acoperirea cu comenzi a întregului plan de export, îndeosebi la țesături, stoffe, tricotate din poliester texturat ș.a. Totodată, este necesară intensificarea preocupărilor pentru creșterea gradului de valorificare a materiilor prime prelucrate în produse finite (bumbac, lână, piele, sticlă, in, cinepă, cauciuc etc.), urmărirea strictă a consumurilor de materii prime și materiale pe produs pentru încadrarea în normele și normativele de consum, exercitarea controlului preventiv de calitate care să diminueze sau chiar să evite pierderile provocate de slaba calitate a unor produse.

„Problema reducerii consumurilor de materiale, inclusiv de combustibil și energie, nu este o problemă abstractă. Ea este o problemă practică a dezvoltării noastre, a eficienței economice, a creșterii bunăstării întregului popor”.

NICOLAE CEAUȘESCU

Piloni ai creșterii eficienței

Exigențe ale diminuării consumurilor materiale pe unitatea de produs

Iulian PLOȘTINARU

prim-secretar al Comitetului județean Mehedinți al P.C.R.

ÎN CADRUL economiei moderne, reducerea consumurilor materiale și energetice se înscrie ca o cerință majoră a sporirii eficienței, în condițiile în care se înregistrează o creștere deosebită a volumului și diversității producției și, corespunzător acesteia, o situație la un nivel relativ ridicat a necesarului de materii prime, materiale, combustibili și energie. În acest sens, întregii economii naționale, fiecărui județ în parte îi revin sarcini deosebite însemnate în vederea lărgirii bazei proprii de materii prime și resurse energetice pentru economisirea strictă și valorificarea superioară a acestora. Așa cum sublinia secretarul general al partidului la marea adunare populară din 3 iulie a.e. din municipiul Drobeta-Turnu Severin, realizarea unei noi calități a muncii și a vieții cere din partea tuturor colectivelor de oameni ai muncii din toate întreprinderile din întreaga țară măsuri hotărâte pentru mai buna organizare a producției și a muncii, pentru ridicarea eficienței economice, reducerea cheltuielilor materiale și de producție, realizarea unor economii cât mai substanțiale prin micșorarea consumurilor materiale, a consumurilor energetice și creșterea pe această bază a producției nete, a venitului național, a bogăției generale a României.

Pentru îndeplinirea acestor sarcini deosebite însemnate, în toate uni-

tățile economice mehedințene eforturile și preocupările valorosului potențial productiv tehnic și uman disponibil au fost concentrate spre realizarea în acest an și pe întregul cincinal 1981—1985 a unor reduceri substanțiale ale consumurilor de materii prime, materiale, combustibil și energie la produsele de bază, prin formarea în fiecare întreprindere a unui mod nou de a gândi dezvoltarea economică, într-o optică de economisire strictă a materiilor prime, materialelor, combustibilului și energiei, prin găsirea de noi soluții de diminuare a consumurilor tehnologice materiale și energetice, de valorificare superioară a acestora în cadrul unor produse cu performanțe superioare, care să înglobeze mai multă inteligență și mai puțină materie brută, de recuperare și reintroducere în circuitul economic a tuturor resurselor materiale refolosibile.

Evoluții și implicații ale procesului de economisire

ACȚIUNILE DE ECONOMISIRE au cuprins practic toate colectivele de oameni ai muncii din unitățile economice ale județului, unde se acționează în acest sens pe baza unor **programe speciale**, având drept nucleu echipe de studiu formate din muncitori fruntași, maiștri, tehnicieni și ingineri, alte cadre care

urmăresc modul cum se face fundamentarea și respectarea normelor de consum, trasarea, croirea și debitarea materiilor prime, strângerea și depozitarea pe sorturi, calități și dimensiuni a tuturor materialelor recuperabile, acționând concret pentru reducerea consumurilor materiale pe unitatea de produs și creșterea gradului de valorificare a metalului, lemnului și celorlalte resurse materiale. Pe această bază, **cheltuielile materiale la 1000 lei producție marfă în industria județului Mehedinți au scăzut an de an, ajungând să reprezinte în anul 1980 un procent de 80,8% față de nivelul anului 1975, iar nivelul planificat pentru anul 1981 este de 79,5% comparativ cu același an (tabelul nr.1).**

În cadrul adunărilor generale ale oamenilor muncii consacrate dezbaterii modalităților concrete de acțiune pentru îndeplinirea integrală a sarcinilor de plan pe anul 1981, colectivele din întreprinderi, analizând posibilitățile și rezervele existente și-au asumat angajamente de a obține economii importante de materii prime și materiale prin reducerea normelor de consum. Materializarea în practică a acestor preocupări a făcut ca, **în trei trimestre ale anului 1981, consumul de metal să fie redus la nivelul județului cu 1154 tone față de norme, din care 858 tone laminate finite pline din oțel, depășindu-se angajamentul asumat la acest obiectiv pe întregul an.** Aceste rezultate au fost obținute ca urmare a reducerii consumurilor unitare la numeroase produse executate în acest an (tabelul nr. 2). La Întreprinderea Electrocentrale Porțile de Fier, prin modernizarea tehnologiilor utilizate, consumul de energie electrică pentru producerea și transformarea energiei electrice a fost redus cu 5,4%; la Întreprinderea de vagoane Drobeta-Turnu Severin, prin normarea riguroasă a consumurilor și extinderea tipizării consumul de laminate finite pline din

Tabelul nr. 1

Evoluția producției realizate și a cheltuielilor materiale aferente
1975 = 100 — % —

Anii	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Indicatori						
Producția marfă	111,6	126,8	136,4	162,6	161,8	179,9
Cheltuielile materiale	96,9	86,4	83,3	81,9	80,8	79,5

Tabelul nr. 2

Diminuarea consumului unitar realizat la unele produse de bază

Anii	1976	1980	1981 (9 luni)
Consum unitar			
Lamine pentru vagoane (t/buc.)	21.71	18.44	18.39
Cherestea de rășinoase pentru mobilă (m ³ /1 milion lei producție)	6.75	6.04	5.33
Celuloză pentru carton duplex (t/t)	0.54	0.43	0.39

oțel pentru vagonul cisternă pe 4 osii de 35 mc pentru acid sulfuric a fost diminuat cu 1,8% și cu 11,7% la vagonul pe 4 osii de 45 mc pentru transportat clor; la Întreprinderea de construcții navale și prelucrări la cald Drobeta-Turnu Severin, datorită realizării unei ritmicități sporite în aprovizionare și a primirii metalului la dimensiunile solicitate, consumul de metal pentru tancurile de 1500 tone a fost micșorat cu 5%, iar cel pentru remorcherul maritim portuar de 2x1200 C.P. cu 2,4%; la Combinatul de prelucrare a lemnului Drobeta-Turnu Severin, pe baza reutilizării resurselor reciclabile consumul de energie electrică pentru mobilă corp și tapițată a scăzut cu 0,2%, iar consumul de combustibil convențional pentru cherestea cu 0,2%. Preocupări similare s-au materializat și la Întreprinderea minieră Orșova, în reducerea consumului specific de energie electrică, de lemn pentru mină: la întreprinderea textilă „Cazanele”—Orșova, în creșterea economiilor de energie electrică și combustibil convențional ș.a.

Concomitent cu măsurile întreprinse pentru reducerea consumului pe unitatea de produs, s-a acționat și în direcția creșterii gradului de valorificare a materiilor prime și energiei. Astfel, valoarea producției realizate pe unitatea de materie primă a sporit în 1980, comparativ cu anul 1975, la metal de 1,4 ori, la material lemnos de 2 ori, la fire de bumbac de 1,2 ori și la energie electrică de 1,3 ori, iar în acest an realizările s-au amplificat în continuare. În acest cadru, în unitățile din ramura construcțiilor de mașini eforturile au fost concentrate spre:

- utilizarea superioară a metalului, prin folosirea judicioasă a acestuia în produse cu performanțe superioare,
- creșterea gradului de prelucrare,
- înlăturarea rebuturilor,
- diminuarea pierderilor din prelucrare,
- organizarea mai bună a procesului de producție, pe aceste căi obținându-se rezultate care depășesc sarcinile de plan în ceea ce privește valoarea producției obținută dintr-o tonă de metal: la Întreprinderea de construcții navale și prelucrări la cald cu 26,7%, la Întreprinderea mecanică cu 16,6%, la Întreprinderea de vagoane cu 14,4; coeficien-

entul de utilizare a metalului la aceste unități a fost de 89%, superior sarcinii de plan.

Soluții pentru valorificarea rezervelor

AMPLIFICIND în acest an preocupările pentru gospodărirea judicioasă și economisirea resurselor materiale, oamenii muncii, specialiștii din întreprinderile județului acționează pentru atingerea acestui obiectiv pe planuri multiple prin: perfecționarea aprovizionării tehnico-materiale a producției, asigurarea normării tehnice riguroase a consumurilor materiale și energetice, extinderea tipizării producției, desfășurarea ritmică a cooperării în producție, organizarea recuperării și refolosirii integrale a materialelor refolosibile, angajându-se să realizeze, peste sarcinile planului de economisire și recuperare, importante cantități de materiale: 1 200 tone oțel, 40 tone fontă, 500 kg cupru, 300 kg aluminiu, peste 15 tone hirtie și cartoane și alte materiale.

Principalele acțiuni pe care le avem în vedere la nivelul întregului județ, al organelor și organizațiilor de partid, al consiliilor oamenilor muncii pentru atingerea pînă la sfîrșitul acestui an a nivelurilor propuse pe linia reducerii consumurilor materiale vizează cu preponderență:

1 Proiectarea și execuția unor produse noi, precum și îmbunătățirea parametrilor funcționali prin reproiectarea produselor existente, cu consum mai redus pe unitatea de produs. În trei trimestre din anul 1981, ponderea produselor noi și reproiectate a fost de 28,7% din valoarea producției marfă din industria prelucrătoare, planul fiind depășit cu 6,9%, ponderile cele mai însemnate fiind înregistrate la Întreprinderea de vagoane — 60,5%. Întreprinderea de construcții navale și prelucrări la cald — 33,9%. Întreprinderea textilă „Cazanele” — 97,4%. Combinatul de prelucrare a lemnului — 47,9% etc.

2 Perfecționarea funcționării mecanismului aprovizionării și cooperării în producție, a asigurării bazei tehnico-materiale, cu ajutorul căreia să se elimine o serie de greutăți apărute în primele 10 luni a.c., care au condus la consumuri suplimentare de materii prime și materiale prin introducerea în consum a unor materiale cu toleranțe pozitive față de cele necesare. La Întreprinderea de vagoane, de pildă, pentru vagonul-platformă pentru containere M.T.Tc., apare necesar ca furnizorii să-și onoreze mai prompt obligațiile de a livra fierul cornier în sortimentele solicitate de execuție, tabla de dimensiunile cerute, iar profilele U 8 cu lungimi de fabricație care să se materializeze în consumuri materiale reduse. Pe această bază, consumurile de laminate pe fiecare vagon din acest tip pot fi reduse cu câteva procente, diminuări

care s-ar putea realiza astfel și în ce privește consumul specific la vagonul pe 2 osii pentru ciment tip UcS, la vagonul pe 4 osii de 100 mc pentru produse pulverulente etc.

3 Micșorarea consumului unitar de combustibil convențional prin înlăturarea neajunsurilor care s-au manifestat în returnarea integrală sau corespunzătoare calitativ a condensului din aburul livrat la consumatori terți; asigurarea calitativă a combustibilului natural folosit, precum și a materialului lemnos utilizat ș.a., cauze care măreau consumul tehnologic, așa cum s-a întâmplat, de pildă, la Combinatul de celuloză și hirtie și la Combinatul de prelucrare a lemnului; la această din urmă unitate, la combustibil convențional, în prima jumătate a anului s-a depășit consumul pentru mobilă corp și tapițată și pentru furnire cu 10,9% și, respectiv, cu 51,1%. Din cauzele amintite s-au înregistrat depășiri ale consumului de combustibil convențional pe unitatea de produs și la Combinatul de celuloză și hirtie, pentru celuloză și semiceluloză (cu 0,4%), hirtie și cartoane (cu 0,1%), energie termică produsă (cu 17%). La neajunsurile interne privind întreținerea și funcționarea utilajelor din dotare, cit și a instalațiilor care asigură utilitățile necesare — probleme care au condus la un număr mare de porniri-opriri succesive accidentale, cu consumurile energetice suplimentare aferente — s-a adăugat și faptul că, datorită nefuncționării stațiilor de reducere-răcire a aburului din C.E.T., se pierde o cantitate mare de abur și, implicit, de combustibil prin condensajii.

Dat fiind că aceste neajunsuri au condus la depășirea, la nivelul județului, a consumului total de combustibil convențional cu 6 160 tone și la energie electrică cu 1 211 mii kWh, s-a stabilit ca rezolvarea lor prioritară să preocupe în cel mai înalt grad pe toți factorii implicați, să se mobilizeze la cel mai înalt nivel specialiștii care, printr-un efort creativ și organizațional sporit să găsească și să aplice cele mai corespunzătoare soluții.

Urmărind cu consecvență finalizarea programelor adoptate de reducere a consumurilor materiale, consiliile oamenilor muncii, toți lucrătorii din unitățile noastre își propun să realizeze în acest an și în continuare o mobilizare superioară a tuturor forțelor disponibile pentru gospodărirea rațională a materialelor, economisirea, colectarea și refolosirea lor în producție, în vederea creșterii eficienței economice, sporirii contribuției județului la valorificarea superioară a resurselor țării, la realizarea unor produse înalt competitive, care să satisfacă o gamă sporită de cerințe utilizând rațional disponibilul de materii prime, materiale, combustibil și energie.

Opinia specialistului

Elaborarea din timp și fundamentarea complexă a planului de transport al recoltei

TOAMNA ESTE PERIOADA DE VIRF în activitățile agricole legate de producția vegetală. Recoltarea a numeroase și variate culturi — porumb, legume, sfeclă de zahăr, cartofi, fructe, struguri, furaje ș.a. — precede, într-o perioadă ce trebuie condensată la minimum, operațiile de transport și depozitare și cele de pregătire a recoltelor din anul următor, ceea ce aduce cu sine o maximă solicitare atât a forței de muncă, a mașinilor agricole, cât și a mijloacelor de transport. Folosirea lor cu deplin randament și, în primul rând, evitarea oricăror pierderi de recoltă cer o temeinică programare și organizare, pentru a asigura efectuarea tuturor lucrărilor în timp cât mai scurt și de calitate optimă, eliminând cu desăvârșire atât întârzierea recoltării, cât și depozitarea provizorie a produselor în cîmp — întrucît ambele aceste situații duc la depreciere, afectează buna aprovizionare a populației și a industriei prelucrătoare, majorează cheltuielile raportate la unitatea de produs valorificat.

Experiența campaniei de toamnă din acest an arată că, pe fondul unor rezultate globale pozitive, au existat în multe unități agricole și deficiențe, legate îndeosebi de lipsa de operativitate în efectuarea transporturilor. Tocmai de aceea, în cele ce urmează, ne vom referi la o serie de probleme ce trebuie avute în vedere la fundamentarea planului operativ de transport al recoltei de toamnă.

Fundamentarea cât mai științifică a planului de transport al recoltei constituie o latură importantă a campaniei de toamnă. Încă de la începutul anului de plan, unitățile de producție ar trebui să stabilească și transmită ierarhic aprecieri asupra volumului producției ce urmează a fi recoltată și duratei campaniei agricole. Totodată, în același plan, întocmit la începutul anului, să se calculeze capacitatea mijloacelor de transport proprii (atelage, remorci), ținându-se seama și de volumul lucrărilor de însămînțare ce trebuie realizate în toamna respectivă pentru culturile ce se vor recolta în anul următor. La nivel de consiliu unic agroindustrial se va determina gradul de asigurare cu mijloace de transport, avîndu-se în vedere posibilitățile de optimizare a rutelor, după

care se vor înainta propunerile direcției generale agricole. Aceasta, centralizînd pe ansamblul județului datele privind deficitul de mijloace care trebuie acoperit, va trebui să încheie contracte cu unitățile de transport pentru lunile de recoltat din toamna anului de plan. În cazul în care unitățile de transport specializate nu acoperă necesitățile, se va apela la mijloacele de transport proprii ale întreprinderilor industriale și de servicii de pe raza județului.

În acest fel lucrările de recoltare din toamnă vor fi privite ca o problemă națională, la rezolvarea căreia să participe întreaga economie. Fundamentarea, încă din luna ianuarie, a planului de transport al recoltei va da unităților industriale posibilitatea de a-și programa astfel producția, încît în lunile respective să-și rezolve problemele de aprovizionare, transport al produselor finite etc. cu un număr redus de mijloace de transport, restul eliberîndu-le pentru nevoile agriculturii. După încheierea contractelor la nivel de județ, direcțiile agricole ar urma să comunice unităților agricole ce volum de mijloace de transport urmează să li se aloce pentru perioada de recoltat. Dispunînd de aceste date, la nivelul unității se poate detalia planul de recoltat și transportat, pe baza unor metode matematice, folosindu-se colective de specialiști în elaborarea de grafuri Gantt, rezolvarea unor drumuri critice etc. În același timp, aplicarea unor metode de optimizare a transporturilor ar conduce la obținerea unor economii de carburanți și, pe baza scurtării duratei de recoltare, la evitarea pierderilor de recoltă (atît cantitative cît și calitative). De altfel, după cum s-a constatat, nu de puține ori produsele recoltate rămîneau pe cîmp expuse intemperiilor, deteriorîndu-se din cauza lipsei de carburanți. Îmbunătățirea metodologiei de elaborare a planului recoltărilor de toamnă ar asigura și fundamentarea științifică a necesarului de carburanți pentru transport.

Totodată, la fundamentarea planului de transport al recoltei de toamnă ar trebui să se pornească de la criteriile eficienței extinse, adică :

$$\Delta p_i \Delta Q_i > \Delta C_j \cdot p_{c_j}^{**})$$

Programarea recoltării ar trebui efectuată în funcție de interesele economiei naționale, luîndu-se în considerare prețul cu amănuntul al produselor, care cuprinde și impozitul pe circulația mărfurilor, ca parte a venitului net. Societatea nu ar pierde prin executarea la timp a transportului recoltei, folosind mijloace de transport din toate sectoarele de activitate ale economiei naționale, ci ar câștiga din prelucrarea industrială a plusului de producție agricolă, din exportul unor produse de calitate, din evitarea unor importuri.

Corelat cu aceste ultime aspecte și ținînd seama că o parte din carburanți se obțin din țitei importat, rezultă că limita economică ce implică mobilizarea suplimentară a unor mijloace de transport ar fi dată de relația :

$$\Delta p_i \Delta Q_i > \Delta C_j \cdot p_{c_j}^{**})$$

Dacă avem în vedere faptul că, uneori, recolta poate fi complet compromisă datorită netransportării sale la timp, atunci termenul din stînga al inegalității de mai sus poate cuprinde întreaga producție, comparîndu-se cu sursele de revenire la cele două produse (agricol și carburant), adică :

$$\sum_{k=1}^n C_{k_i} < p_{c_j} \cdot p_i Q_i^{***})$$

Din această inegalitate se constată că este strict necesar ca nivelul cursului de revenire obținut la produsul respectiv să fie mai mic decît prețul mondial (inclusiv transportul) al carburantului folosit pentru transportul recoltei. Respectarea acestor corelații la nivelul unităților agricole, al consiliului agroindustrial sau al județului ar servi la o fundamentare științifică a planului campaniei agricole de toamnă. În vederea asigurării mijloacelor de transport a recoltei. Desigur, este necesar să se facă economii de carburanți — dar acestea nu trebuie înțelese greșit, lăsînd să se deterioreze produse pentru care, pînă în momentul respectiv, deja s-au efectuat consumuri materiale, de combustibili și muncă vie. De aceea, planul necesarului de carburanți pentru recoltare trebuie fundamentat separat, ținînd seama de valorificarea tuturor posibilităților de reducere a consumurilor.

Ion CĂMAȘOIU
Mircea GHEORGHÎA

*) ΔQ_i reprezintă producția suplimentară a culturii „i”, ca urmare a efectuării în bune condiții a transportului; p_i este prețul de desfacere cu amănuntul al produsului respectiv; k_i — coeficientul de creștere a calității producției, ca urmare a transportării în perioada optimă; ΔC_{ij} — cheltuieli suplimentare de transport al produsului „i” cu mijlocul de transport „j”.

**) Δp_i reprezintă prețul extern suplimentar obținut la produsul „i”, ca urmare a recoltării și transportării la timp a acestuia; ΔQ_i — producția suplimentară obținută prin transportul la timp al produselor; ΔC_j — cantitatea de carburant „j” consumat suplimentar; p_{c_j} — prețul carburantului pe piața mondială.

***) C_{k_i} — cheltuieli (în lei) la lucrarea „k” pentru produsul „i”; p_i — prețul extern al produsului (în valută); p_{c_j} — prețul pieței mondiale (extern) în valută al carburantului „j”, în care se includ și cheltuielile de transport al țiteiului pînă în țară.

Autoaprovizionarea teritorială

AVANTAJE ECONOMICE SUBSTANȚIALE ALE PRACTICĂRII
LEGUMICULTURII ÎN GOSPODĂRIILE POPULAȚIEI

REALIZAREA principiilor autoconducerii și autoaprovizionării unităților administrativ-teritoriale presupune, printre alte condiții, desfășurarea unei munci politico-educative în rindul tuturor locuitorilor din mediul urban și rural, pentru ai ajuta să înțeleagă corect și să transpună în practică această acțiune cu profunde semnificații economico-sociale.

În localitățile din jurul centrelor urbane și în zonele necooperativizate există o anumită tradiție în **utilizarea intensivă a terenului agricol** din gospodăriile personale, pentru obținerea produselor necesare autoconsumului și valorificarea surplusului la fondul de stat sau direct pe piață. Această practică a dispărut însă — ori se manifestă cu mult sub nivelul posibilităților — în alte localități rurale și în cele urbane. Măsurile luate la nivel central și local pentru revigorarea acestei în-deletniciri încep de pe acum să-și vădească eficiența. În acest context capătă o deosebită utilitate studierea și extinderea experienței localităților cu realizări bune în acest domeniu, evidențierea avantajelor producătorilor pe care le pot avea prin aplicarea în practică a autoconducerii și autoaprovizionării.

Un sistem de cultură
ce asigură producții
și venituri superioare

REZULTATE BUNE, semnificative și dezvoltarea producțiilor agricole, în special de legume, în gospodăriile sâtenilor are comuna Grădinari, din județul Giurgiu.

Situată în apropierea (21 km) municipiului București, comuna, cu o tradiție economică reflectată și în însăși denumirea ei, s-a aflat dintotdeauna sub incidența directă a relațiilor comerciale dintre sat și oraș. Potențialul său agrar este compus din 2684 ha teren agricol, din care 2511 ha arabil. În proporție de 14%, respectiv 12,8%, acesta formează terenurile din gospodăriile populației și loturile ajutoare, aflate

în gospodărirea directă a celor peste 3 800 de locuitori grupați în 3 sate.

Modul de folosință a terenului arabil din gospodăriile populației (320 ha) a fost influențat de particularitățile agricole ale zonei. Astfel, peste 64% din suprafață se cultivă cu cereale, 21% cu legume, 10% cu plante furajere, iar 5% cu alte culturi. Creșterea în ultimii ani a suprafeței cultivate cu furaje, a avut drept cauză și efect sporirea numărului de animale în gospodăriile crescătorilor individuali.

Îmbogățindu-și an de an experiența și valorificând superior condițiile naturale și economice locale, țărani din această comună au ajuns, azi, să practice o **legumicultură cu un grad ridicat de intensificare**, concretizat și printr-o specializare adâncă a producției. În anul 1980, din cele 64 ha cultivate cu legume, tomatele reprezentau 53%, ardei 32%, iar restul suprafeței era ocupată cu vinete și varză.

Specializarea a asigurat obținerea unor producții mari la hectar. Astfel, la tomate se obțin curent producții

Experiențe
în actualitate

medii (pe cele trei sate) cuprinse între 28 și 45 tone, iar la ardei de 20—30 tone. Producții mari — de 45, respectiv 20 tone/ha — se obțin, de asemenea, la varză și vinete. Anul trecut, cele 64 ha cultivate cu legume au dat un total de 1994 t, din care 1213 t de tomate, 490 t de ardei, 195 t de varză, 90 t de vinete, plus câteva tone de rădăcinoase ș.a.

Aceste producții au contribuit la satisfacerea nevoilor de autoaprovizionare și au permis, totodată, producătorilor valorificarea unor însemnate cantități la fondul de stat sau direct pe piață. Dintr-un calcul estimativ rezultă că la un consum mediu anual de 160 kg de legume pe locuitor, pentru populația comunei au fost necesare 608 t, iar diferența de 1386 t (aproape 70%) a fost valorificată prin vânzare. La ni-

velul consumului mediu pe țară, această cantitate suplimentară este suficientă pentru aprovizionarea unui număr de aproximativ 9000 de locuitori. Dacă avem în vedere numărul cultivatorilor, putem spune că fiecare dintre ei produce, în plus, legume pentru încă 10 persoane.

Cum au fost obținute aceste rezultate?

Apreciem că alături de factorul specializare care a determinat câștigarea unei experiențe bogate în domeniul respectiv, un aport deosebit l-a avut și **sistemul de cultură practicat**. Astfel, față de variantele clasice de cultură în sistem protejat sau neprotejat, majoritatea cultivatorilor de legume din această comună practică **sistemul alternant**: cultură protejată — cultură neprotejată — cultură protejată. Suprafața cultivată de o gospodărie în sistem protejat variază între 0,025 și 0,05 ha, iar în sistem neprotejat între 0,15 și 0,17 ha.

Utilizându-se atât materiale refolosibile din gospodăria proprie, cât și unele materiale cumpărate, costul unui solar de formă trapezoidală (pentru tomate) revine aici la 5—7 lei/m², iar la solarul de tip tunel (pentru ardei) la 1—2 lei/m². Prin cultivarea legumelor în lunile martie-aprilie (în funcție de specificul culturii) și recoltarea în luna iunie, producătorii obțin venituri brute ce se ridică la 35—45 lei/m².

Odată valorificată producția timpurie de legume din solarii, producătorii își îndreaptă atenția asupra culturilor neprotejate, la care recoltarea începe în luna iulie. Pentru a prelungi perioada de vegetație a plantelor, toamna — cu investiții minime și folosind o parte din foliile de polietilenă de la solarii — culturile sînt din nou protejate.

Acest sistem de cultură asigură atât **randamente mari** și o calitate bună, cât și obținerea unor prețuri de valorificare mai mari, veniturile brute fiind cuprinse între 10 și 17 lei/m². Dacă adăugăm și veniturile obținute de la cultura protejată, rezultă, pentru perioada februarie-noiembrie, un venit mediu brut substanțial.

De altfel, **veniturile nete** estimate pentru o familie care cultivă legume

după acest sistem pe o suprafață de 0,20 ha se ridică la 15—25 mij lei/an, completând veniturile obținute de membrii cooperatori din activitatea desfășurată în cooperativa agricolă din localitate, la o valoare a normei convenționale cuprinsă între 40 și 50 lei.

Alături de aceste avantaje directe trebuie să evidențiem și faptul că, în condițiile în care comuna se află la o distanță relativ mică față de Capitală, populația ei a rămas stabilă, structura pe sexe și pe virste fiind echilibrată.

Sprijinul de care au nevoie „micii cultivatori”

REZULTATELE obținute de locuitorii comunei Grădinari, ca de altfel și din multe alte comune din țară, în valorificarea terenurilor din gospodăriile personale și loturile ajutătoare prin cultivarea de legume sau alte culturi nu pot fi considerate că au atins nivelul maxim al posibilităților; există încă multe rezerve nevalorificate. Unele neajunsuri se regăsesc în modul de organizare, conducere, îndrumare și control al activității agricole, iar altele sînt generate de celelalte ramuri ale economiei care deservește, într-un fel sau altul, producția agricolă. Ridicarea eficienței legumiculturii așa-zis „tradiționale” și creșterea contribuției acesteia la autoaprovizionarea localităților cu produse în tot timpul anului impune luarea unor măsuri pentru mai bună coordonare și sprijinirea în mai mare măsură a „micilor” cultivatori.

În acest sens considerăm ca de primă urgență asigurarea producătorilor de către industrie cu unelte de mină îmbunătățite, mașini și utilaje de mică mecanizare, diverse sortimente de îngrășăminte și substanțe fito-farmacuetice bine dozate, seturi de materiale

pentru construcții ușoare de adăposturi, răsadnițe și chiar sere cu sticlă. De asemenea, deosebit de importantă este și dezvoltarea fabricării în serie (și la prețuri accesibile) de instalații pentru producerea biogazului, sobe pentru arderea economică a unor deșeuri agroforestiere sau industriale, captatoare solare pentru încălzirea serelelor și răsadnițelor, instalații eoliene pentru pomparea apei folosite la iriga-re etc.

Cercetarea științifică poate da un sprijin substanțial prin stabilirea unor tehnologii corespunzătoare pentru legumicultura pe parcele mici, scheme de eșalonare a culturilor în teren descoperit și protejat, soluri pentru cultura intensivă pe araci (la tomate de exemplu, soluri foarte timpurii și tirzii, rezistente la temperaturi scăzute). Cultivatorii sînt foarte receptivi la tot ceea ce este nou în materie de tehnologii și care le poate oferi venituri sporite, fapt dovedit și de practica altor comune — ca Balta Doamnei (județul Prahova) sau Periș (sectorul agricol Ilfov) al căror locuitori și-au transformat curțile în adevărate „micro-industrii” de legume protejate, mai ales cu material plastic. Ar fi foarte utilă și editarea unei publicații periodice care să cuprindă tehnologii, sfaturi și recomandări, schimburi de experiență, noutăți etc., pentru diverse activități productive, specifice gospodăriilor populației.

Nu puține probleme se pun și în fața organelor administrative și agricole, pe linia sprijinirii operative a gospodăriilor populației. Astfel, se impune aprovizionarea la timp și în cantități suficiente cu semințe din soiurile zonale

valoroase, cu îngrășăminte, utilaje și diverse instalații, pe baza unui sistem de vînzare reciproc avantajos, stimulator în care cooperarea să fie implicată direct. De asemenea, este necesară organizarea în condiții optime a preluării produselor de la cultivatori, pentru fondul de stat și pentru piață — de pildă, printr-un sistem de colectare la punct fix, la intervale de timp optim și certe — sistem care să cuprindă o comună sau un grup de comune. În acest sens este demnă de luat în seamă experiența Consiliului popular al comunei Gruiu (sectorul agricol Ilfov) și a C.A.P. din localitate; pentru lucrările efectuate pe terenurile locuitorilor (cu garanția obținerii unor producții și venituri corespunzătoare), cooperativa agricolă de producție a perceput 30% din valoarea producției vindute și incasate, sistem ce a fost bine primit de micii cultivatori.

Este necesar ca în comunele cu suprafețe mari de legume în gospodăriile populației să se organizeze echipe pentru lucrări specializate — mobilizarea profundă a solului, combaterea bolilor și dăunătorilor, construirea de sere și alte servicii. De asemenea, o îndrumare tehnică de specialitate, permanentă și competentă, precum și informarea, educarea și pregătirea profesională și politică a locuitorilor din mediul rural prin cursurile universității populare la sate pot contribui la obținerea unui important salt cantitativ și calitativ în acțiunea de autoaprovizionare teritorială.

Bujor MĂNESCU
Gheorghe FRĂȚILA
Valentin RĂDUȚA

Transformarea României într-o țară cu nivel mediu de dezvoltare economică

(Urmare din pag. 4)

folosite tehnici mai puțin noi precum și tehnici esențialmente vechi. Din acest punct de vedere, țările cu nivel mediu au caracteristici comune cu țările în curs de dezvoltare.

„Pluralismul tehnologic” este inevitabil în țările care se industrializează sau continuă să se industrializeze în timpul nostru. Aceasta, mai ales, ca urmare a revoluției tehnico-științifice contemporane care mărește considerabil decalajele tehnologice ce separă aceste țări de cele dezvoltate, le îngreunează accesul la cuccirile tehnico-științifice avansate ale

timpului și le obligă să accedă treptat la tehnicile de vîrf, folosind, cel puțin parțial, tehnici intermediare.

„Pluralismul tehnologic” se formează chiar și în ciuda eforturilor pe care multe dintre aceste țări le-au făcut și le fac pentru a investi de fiecare dată în tehnicile cele mai avansate. Dar chiar și cea mai nouă tehnică, în care s-au făcut investiții în aceste țări, este introdusă în industrie și în alte ramuri alături de o tehnică mai veche, care și ea a putut fi în urmă cu ani cea mai nouă și la rîndul ei, introdusă alături de o tehnică mai veche etc. În aceste țări, introducerea tehnicii noi nu a putut fi urmată de eliminarea tehnicilor

mai vechi, așa cum în general s-a petrecut în condițiile industrializării pînă în prima treime a secolului nostru, adică ale industrializării marii majorități a actualelor țări dezvoltate din punct de vedere economic. Aceasta, mai întii pentru că, în timpul nostru eliminarea tehnicilor mai vechi, cu deosebire din ramurile neagricole, ar fi lichidat locuri de muncă, ceea ce în condițiile în care agricultura a eliberat permanent și în ritmuri esențial mai mari decît în trecut brațe de muncă, ar fi determinat dimensiuni grave ale șomajului; apoi, pentru că eficiența (productivitatea muncii) locurilor de muncă din ramurile neagricole, chiar dotate cu o tehnică mai veche, este mai mare decît în agricultură, unde progresul tehnic în toată perioada industrializării este mai lent comparativ cu cel din industrie, precum și pentru că lichidarea unor locuri de muncă în economie ar fi micșorat esențial nivelul rezultatelor activității economico-sociale, ceea ce ar fi dus la un grad mai scăzut de satisfacere a nevoilor sociale.

(În numărul viitor al revistei, vom aborda alte laturi ale acestor probleme).

Rolul crescînd al pîrghiilor economice în orientarea exporturilor

STUDIUL noului mecanism economic în domeniul comerțului exterior scoate în evidență caracterul său novator, creînd pentru întregul flux de realizare a activității de export — începînd cu producția de export, ca element hotărîtor în cadrul acestui proces și încheind cu activitatea propriu-zisă de comercializare pe piețele externe — condiții noi de realizare a relațiilor noastre economice externe, corespunzător necesităților actuale și de perspectivă ale economiei naționale, cu luarea în considerare, — totodată, — a situației tot mai complexe de pe piața mondială. În esență, se urmărește atingerea a trei obiective de bază :

— așezarea fermă a comerțului exterior pe principiile noului mecanism economic, bazat pe autoconducere muncitorească și autogestiune economică, financiară și valutară ;

— modernizarea întregii activități de comerț exterior și cooperare economică internațională, prin innoirea și adaptarea permanentă a producției în raport cu cerințele piețelor externe și promovarea unor forme și metode active de comercializare, la nivelul celor ale concurenței ;

— creșterea substanțială a rentabilității operațiunilor de export, import și de cooperare economică internațională, atît prin reducerea costurilor interne și utilizarea eficientă a importurilor, cît mai ales pe calea creșterii calității activității comerciale, efectuării de tranzacții pe piețele externe fără fond propriu de marfă, pentru realizarea unui aport valutar net cît mai mare.

Acest nou mecanism al comerțului exterior cuprinde ca verigi principale :

● SISTEMUL AUTOGESTIUNII VALUTARE

În instituirea acestui sistem s-a pornit de la necesitatea obiectivă de a asigura o balanță de încasări și plăți externe echilibrată, ca o condiție a echilibrului economic general.

În acest scop, se consacră principiul general valabil, ca fiecare organ central sau unitate economică angrenată în activități economice externe să-și asigure prin exporturi proprii mijloacele de plată necesare efectuării importurilor, să contribuie la creșterea fondului valutar al statului. Ca instru-

mente de realizare a acestui principiu, legea prevede elaborarea balanței comerciale și a planului de încasări și plăți valutare la nivelul fiecărui organ central și fiecărei unități economice, în direcția corelare cu prevederile planului de comerț exterior și cooperare economică internațională.

Fără îndoială, în statul nostru socialist, care alocă resursele financiare și valutare în funcție și de necesitățile generale ale dezvoltării economico-sociale, vor exista și în viitor ministere și unități economice cărora chiar prin plan li se admit anumite deficite la schimburi și plăți externe. Condiția esențială impusă de lege este ca astfel de organe centrale sau unități, precum și cele prevăzute prin plan cu excendențe, să se încadreze strict în echilibrul valutar stabilit, să-și coreleze permanent importurile necesare executării planului cu gradul de realizare a exporturilor.

Pentru a se urmări modul de asigurare a autogestiunii valutare, de o importanță practică imediată este elaborarea unei metodologii unitare de control a încasărilor din export și al angajării plăților pentru importuri, avînd în vedere că, pentru a realiza o corelare și sincronizare în timp a acestora, este necesar să se acționeze încă din momentul încheierii contractelor.

● REFLECTAREA DIRECTĂ A REZULTATELOR FINANCIARE ALE ACTIVITĂȚII DE COMERȚ EXTERIOR ÎN GESTIUNEA UNITĂȚILOR ECONOMICE

În același sens, al promovării pîrghiilor economice în conducerea economică, noul mecanism consacră principiul potrivit căruia rezultatele activității de comerț exterior se reflectă direct în gestiunea întreprinderilor de comerț exterior și a unităților producătoare.

Pînă la intrarea sa în vigoare, unitățile producătoare de mărfuri pentru export și beneficiare de importuri operau, de regulă, în gestiunea lor pentru mărfurile exportate și importate cu prețurile stabilite la intern, indiferent de nivelul prețurilor în valută, iar întreprinderile de comerț exterior decontau cu bugetul de stat diferențele dintre prețurile interne și prețurile externe transformate în lei. Actuala reglementare asigură o legătură intimă între gestiunea unităților economice și rezultatele activității lor pe piețele externe, fără o intervenție din partea statului (exceptînd anumite situații deosebite, determinate de evoluția conjuncturii economice internaționale). În același timp, se cere întreprinderilor de comerț exterior să-și acopere integral, din venituri proprii, toate cheltuielile pe care le efectuează — atît în lei, cît și în valută, avînd ca o sursă deosebită de încasări (pe lingă cea obișnuită, sub formă de comision), nivelul prețului extern al mărfurilor exportate sau importate, precum și aportul valutar din operațiuni comerciale fără fond propriu de marfă.

În ce privește întreprinderile producătoare, este necesar să se intensifice preocuparea lor pentru realizarea integrală a producției de export la termenele și în condițiile calitative stabilite prin contracte, pentru modernizarea produselor și creșterea gradului lor de valorificare pe piețele externe, pentru îmbunătățirea substanțială a activității de service, de livrare a piese-

lor de schimb și de asistență tehnică, în vederea menținerii pe piețe și dezvoltării acestora.

● CURSUL COMERCIAL UNIC ȘI CURSURILE DE REVENIRE PE PRODUSE ȘI GRUPE DE PRODUSE

Introducerea cursului comercial unic reprezintă un pas însemnat pe calea trecerii la convertibilitatea leului, obiectiv economic deosebit de important prevăzut în Programul partidului.

Trebuie subliniat faptul că nivelul cursului comercial unic se stabilește ca medie a cursurilor de revenire la export și import, pe produse și grupe de produse — deci reflectă realitatea economică, respectiv raportul dintre productivitatea națională și nivelul productivității pe plan mondial.

În practica internațională, decontarea de către bănci a exporturilor și importurilor în monedă națională se face, de regulă, la cursul oficial stabilit în raport cu valutele străine. Este de presupus că și la noi, pe măsura reducerii cursului comercial unic și grupării strînse în jurul acestuia a cursurilor de revenire pe produse, într-o etapă ulterioară decontarea mărfurilor de export și import se va face, de regulă, la un curs unic.

Deși s-a scurs un interval relativ scurt de la introducerea în practică a noului mecanism, se pot trage totuși unele concluzii asupra eficienței lui.

Toate unitățile economice — atît producătoare, cît și de comerț exterior — sînt tot mai conștiente de faptul că importurile planificate nu mai reprezintă un drept cîștigat a priori, ci o posibilitate, care poate fi materializată numai în strînsă corelare cu realizarea exportului. În acest sens, s-a intensificat preocuparea pentru realizarea exportului la nivelul planificat, ca singura soluție pentru efectuarea importurilor necesare.

S-a accentuat activitatea întreprinderilor de comerț exterior pentru încheierea de contracte de export la nivelul planului, pentru a asigura o perspectivă cît mai certă de realizare a planului de export.

S-a intensificat preocuparea producătorilor pentru realizarea în termen a contractelor încheiate, pentru modul cum sînt valorificate produsele lor pe piețele externe.

Întreprinderile de comerț exterior, prin noua organizare pusă în practică, urmăresc și cunosc mai bine mersul realizării producției de export, sînt tot mai interesate în adoptarea de măsuri operative pentru realizarea contractelor de export, la termenele și în condițiile convenite cu partenerii externi. Totodată, aceste întreprinderi manifestă o intensă preocupare pentru desfășurarea unei vii activități comerciale pe piețele externe, care să le permită realizarea volumului de activitate planificat, acordarea integrală a retribuției personalului muncitor și realizarea unor venituri suplimentare.

Aceste fenomene pozitive în activitatea de comerț exterior se vor amplifica în perioada următoare, noul mecanism de comerț exterior dovedindu-și, astfel, în practică necesitatea și viabilitatea în ridicarea pe o treaptă superioară a relațiilor economice externe ale țării noastre.

dr. Constantin FOTA

Creșterea intensivă a exporturilor — cerință majoră a noului mecanism economic în comerțul exterior

CONTINUĂM dezbateră realizată în revista noastră asupra noului mecanism economic în activitatea de comerț exterior (vezi „R.E.” nr. 47 și 48/1980, 4/1980, 15, 22, 23 și 27/1981 și edițiile din acest an ale suplimentului „Relații financiar-valutare și comerciale internaționale”), în care s-au făcut numeroase propuneri privind modul de transpunere cât mai operativă și eficace în practică a cerințelor autoconducerii și autogestiei economico-financiare și valutare în acest sector de activitate. Cum este și firesc, noua concepție de comerț bazată pe autoconducere presupune din partea tuturor lucrătorilor din sistem o participare activă, inițiativă în desfășurarea unei activități eficiente, sincronă cu dinamica pieței internaționale. În cele ce urmează se fac noi propuneri privind transpunerea cât mai eficientă în viață a acestor cerințe.

Exportul nu este numai sarcina unităților specializate

DEFININD competitivitatea în condiții egale de calitate a mărfii ca fiind capacitatea de reacție mai promptă față de cerere să urmărim în continuare resorturile de competitivitate sporită pe care le declanșează noul mecanism economic.

Cîteva precizări se impun de la bun început în privința autogestiei valutare. Principiul echilibrării balanței de import-export la nivel de întreprindere nu trebuie să conducă la o înțelegere simplistă, în sensul că toate întreprinderile trebuie să devină exportatori direcți pe piața mondială, pentru a-și putea efectua importurile. Înțelegerea elastică, dinamică, activă, responsabilă a noțiunii de autogestie nu exclude necesitatea specializării producției de export, ci din potrivă, este de dorit ca numai acele întreprinderi, subramuri și ramuri ce dețin avantaje comparative pe piața internațională să se orienteze spre export.

Ceea ce nu înseamnă însă că exportul trebuie văzut ca o sarcină exclusivă a unităților specializate de export, pentru că la producția de export iau parte mii de subfurnizori din cele mai diferite sectoare ale economiei, iar alte întreprinderi pot deveni foarte competitive pe parcurs. Sinergia efortului de export se referă nu numai la conlucrarea între întreprinderi în cadrul unei centrale industriale, sau la cooperarea în cadrul unei ramuri economice, ci și la nivelul ansamblului economiei naționale.

Caracteristică economiei socialiste este capacitatea de utilizare optimă a resurselor din economia națională unitară, pentru atingerea obiectivelor sale. În speță, în domeniul comerțului exterior obiectivului de echilibrare a balanței comerciale și de plăți externe trebuie să-i fie subordonate toate forțele economice din acest sistem. Cum viața a demonstrat că economia socialistă nu este ocolită de influențele conjuncturale de pe piața mondială, decurge cu evidență concluzia că este necesar să se urmărească permanent și sistematic evoluția piețelor internaționale, pentru a putea aduce operativ corectivele necesare în structura producției de export. Împărțirea instituțională a planului de export, imuabil ca structură fizică, pe perioade relativ lungi față de dinamica pieței internaționale diminuează forța potențială de acțiune sinergetică a economiei socialiste unice, în măsura în care nu se acționează pentru ajustarea dinamică a programelor de producție în funcție de cererea externă.

Viața demonstrează că și perioadele de plan de un an sînt prea lungi față de evoluțiile conjuncturale de pe piața mondială. Se poate, spre exemplu, constata că este de preferat la un moment dat să exportăm echipament electronic și de automatizări inclus în producția de mașini-unelte, decît ca export direct. La fel, poate apare la un moment dat necesitatea de a utiliza factori intensivi în agricultură în cantități mai mari (tractoare, mașini agricole, îngrășăminte chimice), pentru a crește oferta la export a producției vegetale sau a zootehniei pe seama diminuării sarcinii de export la produsele respective. Se pare că în prezent, aceste valențe ale noului mecanism economic nu au fost încă suficient descifrate pentru a da impulsul necesar inițiativei lucrătorilor din sistem.

Preluarea de către exportatorii direcți a sarcinii de export a altor exportatori — ce devin astfel exportatori indirecti — cu menținerea de către aceștia din urmă a tuturor drepturilor de exportator este un lucru perfect posibil în cadrul legal existent.

Desigur că odată cu creșterea volumului de export, crește și

riscul celui ce desfășoară direct operațiunea pe piața externă. Dar acest risc poate fi diminuat cu ajutorul unor informații de piață pertinente, obținute dintr-un sistem informațional organizat în mod științific, ca și prin încheierea de contracte-cadru, pe termen lung, ce asigură condiții de specializare a producției de export.

Dacă însă vom gândi dogmatic că fiecare întreprindere, în orice condiții trebuie să exporte direct pe piața mondială, nu vom putea uneori decît cu mari sacrificii de preț să plasăm marfa și nu se vor valorifica corespunzător avantajele marii economii socialiste unitare.

În afară de „mișcarea hîrtiilor” care trebuie să opereze aceste deplasări de sarcină de plan de export, se constată că sînt necesare și cîteva premise:

— o nouă atitudine — activă, dinamică, întreprinzătoare — a lucrătorilor din comerțul exterior, care desigur este generată, în primul rînd, de o bună pregătire profesională;

— legiferarea limitei de risc pentru lucrătorul din comerțul exterior, astfel încît teama de a nu greși să nu limiteze spiritul întreprinzător și totodată utilizarea efectivă a pirghiilor de co-interesare legale;

— desfășurarea unei activități profesioniste de marketing internațional la nivel de centrală industrială, ramură și la nivel de economie națională.

Desigur că posibilitățile de optimizare a structurii producției de export în funcție de conjunctura internațională sînt multiple.

Toate aceste multiple posibilități de optimizare a structurii exporturilor trebuie să formeze cu prioritate obiectul de activitate al ministerelor și organelor centrale de coordonare, care pot avea tabloul de ansamblu al exporturilor la un moment dat.

Profilul de activitate lărgit al întreprinderilor de comerț exterior românești, incluzînd întreaga gamă a operațiunilor de aport valutar și import-export de servicii, know-how, engineering și licențe, deschide largi posibilități de combinare optimă a factorilor de producție proprii și atrași de pe piața externă, în vederea asigurării competitivității. Un exemplu de operațiune de aport valutar îl poate constitui preluarea din fondul de marfă de export a unor cantități de produse agroalimentare care să fie valorificate la prețul cu amănuntul, deci de cîteva ori mai bine, în cadrul unităților de turism internațional. Diferența dintre prețul de export și prețul cu amănuntul în alimentația publică (inclus în calculul tarifului turistic) poate constitui aport valutar net pentru întreprinzător (unitatea de turism internațional respectivă). Turismul — „industria fără fum” — beneficiază în țara noastră de un potențial natural ce depășește cu mult posibilitățile de exploatare curentă în cadrul bazei materiale construite. De ce nu ar putea fi concepută ca operațiune de aport valutar atragerea unor fonduri de investiții de pe piața externă pentru valorificarea sub formă de cooperare turistică a acestor resurse naturale, tot atît de prețuite azi ca petrolul, cărbunele sau fierul?

Opțiuni asupra creșterii, determinate de poziția față de resurse

UN ALT OBIECTIV al noului mecanism economic îl constituie creșterea gradului de implicare a producătorilor în rezultatele activității de comerț exterior.

Poziția specifică a țării noastre față de resursele de materii — respectiv importatoare a circa 50% din necesarul de petrol și a celei mai mari părți din materiile prime pentru siderurgie, numai pentru plata acestora cheltuindu-se peste 50% din încasărilor din exporturile de deșeuri libere — pun cu deosebită acuitate problema modului în care transformăm aceste resurse în produse de export competitive. Deosebit de semnificativ pentru analiza modului de valorificare a resurselor utilizate în producția de export apare calculul cursului de revenire a cheltuielilor materiale de producție (după deducerea, din prețul complet de export, a cheltuielilor cu manopera, energia și a beneficiului la cursul comercial unic).

Analizele efectuate pe ramuri pe baza acestui indicator indică rezerve importante de creștere a gradului de valorificare a materiilor prime utilizate în producția de export.

În condițiile dificultăților crescînde de procurare a materiilor prime din import, pentru care trebuie alocată o parte tot

mai mare din încasările din exporturi, menținerea aceleiași structuri a exporturilor, a aceleiași grad de valorificare a materiilor prime, a aceleiași tehniciții a produselor împing comerțul exterior către un cerc vicios: pe de o parte, necesitatea de a spori exporturile, pentru a putea achiziționa materia primă la prețuri în creștere; pe de altă parte, consum sporit de materia primă, pentru a realiza mai multe produse având același preț unitar. Ieșirea din acest cerc vicios este posibilă numai prin creșterea intensivă a exporturilor, prin modificări structurale în nomenclatorul de export, în favoarea produselor de tehnicitate ridicată, în valoarea cărora ponderea muncii naționale este ridicată.

Datele din Anuarul statistic al Republicii Socialiste România nu permit decât o comparație globală între industrie și agricultură cu privire la modul de valorificare a cheltuielilor materiale, dar și aceasta este semnificativă pentru rezervele de creștere economică intensivă, respectiv de creștere a eficienței exporturilor. Din datele tabelului nr. 1 se poate vedea că la unitatea de cheltuieli materiale efectuate în agricultură revine un raport supraunitar al contribuției la crearea de venit național, în timp ce în industrie raportul respectiv este subunitar.

Un criteriu în dezvoltarea producției de export îl poate constitui, în momente importante pentru echilibrarea balanței de plăți, posibilitatea de fructificare mai rapidă a cheltuielilor efectuate într-un sector sau altul al economiei, mai ales dacă avem în vedere cererea externă specifică.

Pentru numeroase țări dezvoltate (S.U.A., Franța, Olanda, Danemarca, Ungaria ș.a.) exportul de produse agricole are un rol hotărâtor în echilibrul balanței comerciale și de plăți externe. Adaptarea la specificul cererii pe piața externă este doar aparent un lucru foarte simplu. În practică, așa cum demonstrează unele realități ale pieței internaționale, este foarte important „know-how”-ul respectiv (vezi caseta).

Greutatea specifică a industriei și agriculturii în produsul social total (1980) (procente)

Ramura	P.S.T.	Chel. mat.	V.N. indice de valoare	Indice de valoare col. 3/col 2
Industria	73,4	75,7	70,0	0,92
Agricultură	10,0	10,0	10,1	1,01

Sursa: Anuarul statistic al R. S. România 1981: Expunere la Congresul al II-lea al consilierilor oamenilor muncii. Ed. politică, Buc., 1981.

Mergând cu analiza în continuare la nivel de subramuri și produse, pot fi efectuate grupări după nivelul eficienței, în ierarhizarea priorităților la export. Utilizarea, un timp îndelungat, ca principal indicator al eficienței exporturilor a cursului de revenire a făcut ca în construcțiile noastre de mașini să figureze printre cele mai eficiente exporturile de utilaje mari consumatoare de metal, în condițiile în care se importă circa un milion și jumătate de tone de laminate neasimilate. În același timp, în construcțiile industriale și civile fierul este deseori utilizat în locul lemnului (acesta din urmă, ce-i drept, fiind mai greu de procurat). Paradoxal este că nu numai gardurile în comunele noastre sînt deja din fier, dar și într-un „oraș-grădină” cum este Bucureștiul au fost înlocuite gardurile vîi de pe marginea drumurilor, cu gardurile metalice (în condițiile în care circa 90% din necesarul de minereu de fier se aduce din import).

Determinarea poziției pe piața externă cu ajutorul cursului comercial unic

MULTE PRODUSE de export cu tehnicitate înaltă înregistrează cursuri de revenire ridicate, datorită unei distribuiri necorespunzătoare pe funcțiuni a costurilor. Spre exemplu, o sumară analiză a valorii la un motor electric de export din producția standard arată că din totalul cheltuielilor cu materia primă și materiale (100%), circa 16% reprezentau cheltuielile pentru achiziția prin cooperare — la un curs de revenire de 4 ori mai mare decât prețul pieței mondiale — a carcasi și scutului din fontă, circa 17% reprezentau cheltuielile pentru achiziția prin cooperare a lăzii de lemn pentru ambalaj (în loc de ambalaj colectiv din carton umplut cu mase plastice injectate în jurul produsului, care să permită paletizarea și containerizarea). O serie de alte materiale de bază sînt aprovizionate, de la subfurnizori interni, de asemenea la prețuri superioare celor de pe piața mondială (cursuri de revenire superioare cursului comercial unic).

În aceste condiții este foarte greu pentru furnizorul produsului finit să se încadreze în cursul comercial unic, atîta timp cît acest efort nu este făcut și de subfurnizorii săi.

Întrucît noul mecanism economic stipulează facilitarea producției subfurnizorilor la export, acordîndu-le statut de exportator, acest statut trebuie văzut sub ambele aspecte. Atît ca

Unități specializate pentru export

UN EXEMPLU edificator în efectuarea de investiții în scopul construirii de unități specializate pentru export, care să asigure valorificarea superioară la export a produselor agroalimentare, pot oferi unele unități de industrie alimentară din R.P. Ungară.

În vederea intensificării exportului de produse agroalimentare, Ungaria a dat în antrepriză unei firme vest-germane, cu livrarea „la cheie”, construirea unei întreprinderi de industrializare a cărnii, dotată cu cele mai moderne instalații, utilaje și tehnologii. Unitatea industrială rezultată este specializată în producerea de conserve de șuncă, în exclusivitate pentru export. Nivelul tehnic și exigențele igienico-sanitare ale acestei unități specializate pentru export este stabilit în conformitate cu normele sanitar-veterinare ale ministerului agriculturii al S.U.A. și cu regulamentele Pieței Comune. Investiția „la cheie”, în valoare de cca. 43 milioane dolari S.U.A., nu s-a rezumat numai la construcții-montaj și mașini, ci au fost importate și tehnologia specială și experiența în organizare și management a unei mari întreprinderi din industria cărnii din R.P. Germania, ceea ce a făcut ca întreprinderea din Kaposvar să se numere printre cele mai moderne unități de acest gen din Europa.

Dată în folosință în 1979, noua investiție va fi amortizată în cîteva ani. Atingîndu-și, în scurt timp de la punerea în funcțiune, parametrii proiectați, ea produce zilnic, în două schimburi (cu cîte 100 de muncitori pe schimb), la un număr de 1500—1800 de sacrificări, 30 tone de conserve de șuncă și bacon, 17 tone de produse din carne (mortadella, chopped, pork, luncheon meat, hamburger) și 42 tone de grăsimi de porcine.

Procesul tehnologic, bazat pe cea mai modernă tehnică, în cea mai mare măsură automatizat, nu numai că asigură realizarea unui produs finit de o calitate excepțională, dar sînt valorificate toate produsele secundare și reziduurile, pentru a putea fi vindute pe piață. Astfel, din animalul viu intrat în fabrică, singele este transformat în plasmă congelată sau deshidratată; grăsimea se topește, pentru a fi transformată în grăsime alimentară; glandele sînt puse la dispoziția industriei farmaceutice, din oase se fabrică făină de oase, iar din alte părți improprii consumului, făină de carne; din reziduurile de la sacrificare se produce o biofăină, care joacă un rol important în furajarea animalelor.

drepturi, cît și ca obligații — de aliniere la prețurile mondiale. Numai astfel se vor putea obține produse complexe de tehnicitate ridicată, care să fie, în același timp, și competitive pe piața externă.

Actualul sistem de decontare a cheltuielilor de producție la nivelul prețului extern obținut, transformat în lei la cursul comercial unic al grupei de produse, face ca unele întreprinderi să fie descurajate să producă tocmai acele produse de tehnicitate și complexitate mare, la care au numeroși subfurnizori și cooperări interne, dacă aceștia din urmă nu se aliniază ca prețuri de livrare la nivelul pieței mondiale.

Limitarea sferei de aplicare a cursului comercial unic numai la nivelul furnizorului final la export, în condițiile în care acesta nu-și poate alege subfurnizorii, respectiv nu poate influența prețurile de aprovizionare (alinierea lor la prețurile pieței mondiale), face ca uneori să scadă cointeresarea pentru oferirea unor produse la export deși din punctul de vedere al economiei naționale ele sînt rentabile la export. Spre exemplu, în cazul dat al motoarelor electrice, depășirea prețurilor de pe piața mondială de către unii subfurnizori se datorează beneficiilor excesive incluse în prețul intern; dar, neexistînd alternativă de aprovizionare pentru beneficiar, aceștia își pot permite să practice asemenea prețuri.

Soluția care se impune în asemenea cazuri ar fi limitarea beneficiilor acestor subfurnizori la un nivel rezonabil, concomitent cu cointeresarea lor pe alte căi pentru subfurnizarea la export. Dezvoltarea, totodată, a nicii industriei ca industrie orizontală pentru marile întreprinderi industriale constructoare de mașini va da posibilitatea diversificării subfurnizorilor, realizării de unități industriale cu tehniciile de producție relativ mai scăzute, competitive pe plan internațional, care să influențeze pozitiv eficiența exporturilor complexe.

Se poate concluziona că perfecționarea sistemului de prețuri interne poate contribui în mod substanțial la transpunerea eficace în practică a noului mecanism economic în activitatea de comerț exterior, asigurîndu-se o asemenea structură a prețurilor, care să permită compararea cu productivitatea medie a muncii înregistrată pe plan internațional la un produs sau o grupă de produse. De aici, asigurarea premiselor ca ierarhizarea în funcție de eficiență (curs de revenire) a produselor din nomenclatorul de export să însemne eficiență și la nivelul economiei naționale.

dr. Ioan GEORGESCU

DEZBATERE „R. E.”

Rolul și funcțiile creditului în realizarea autogestiei; optimizarea raportului între fondurile proprii și împrumutate (III)

Volumul creditelor să fie perfectat prin contractul de credite

Dumitru Ungureanu, contabil șef la Întreprinderea metalurgică Iași — Avînd în vedere rolul bugetului de venituri și cheltuieli ca principal instrument de conducere în activitatea economică a întreprinderii, consiliul oamenilor muncii — în conformitate cu prevederile Legii nr. 5/1978 — elaborează și aprobă bugetul de venituri și cheltuieli. La capitolul „fondurile proprii, creditele și destinația lor” sînt fundamentate de către întreprinderi necesitățile de credite bancare. Cu toate aceste fundamentări, centralele industriale operează reduceri și transmit plafonul de credite care de regulă sînt subdimensionate față de cerințele reale ale întreprinderii, reducerile localizîndu-se la „credite pentru produse, lucrări și servicii facturate”.

De aceea, opinez ca fundamentarea și determinarea necesarului de credite bancare să fie efectuată o singură dată, și anume în faza de elaborare a bugetului de venituri și cheltuieli, operațiune la care să participe și organele bancare pentru sprijinirea acestei acțiuni și pentru realizarea rolului băncii în prevenirea înobilizărilor financiare. Volumul de credite definitivat în urma acestei acțiuni comune să fie perfectat prin contractul de credite.

Creditele pentru „produse, lucrări și servicii facturate” se acordă în prezent de către Banca Națională a R.S.R. în limita plafoanelor trimestriale transmise de către centralele industriale. Acest procedeu nu corespunde cerințelor zilnice ale întreprinderii pentru asigurarea ritmică a surselor financiare datorită următoarelor cauze: limita zilnică de credite este stabilită în funcție de volumul trimestrial, avînd un caracter constant, în timp ce volumul producției marfă fabricată și livrată de către întreprinderi variază de la o zi la alta, creîndu-se astfel situații de necorelare între plafoanele de credite și volumul creditelor necesare; structura producției marfă fabricată — respectiv livrată — la întreprinderile cu producție de masă influențează foarte serios volumul creditelor necesare pentru produsele expediate neritmice, creîndu-se o

necorelare între plafoanele de credite aprobate și volumul creditelor necesare zilnic; baza tehnico-materială, în special baza de materii prime, efectuarea reparațiilor de orice fel la instalațiile tehnologice sînt factori care influențează volumul creditelor necesare pentru producția marfă fabricată și livrată și care, de asemenea, conduc la necorelări față de plafoanele de credite aprobate cu un caracter constant; obținerea unor credite pentru „produse, lucrări și servicii facturate” peste volumul rezultat din plafoane obligă întreprinderile la efectuarea unui mare volum de lucrări suplimentare pentru justificarea acestui necesar de credite, lucrări care se depun la B.N.R.S.R. periodic (la fiecare 4—5 zile centralizarea a cca. 2.500—3.000 facturi depuse spre încasare numai la nivelul întreprinderii noastre). Luînd în considerare aspectele semnalate mai sus, propun ca creditarea produselor livrate și a prestărilor executate să fie efectuată de către B.N.R.S.R. pe măsura depunerii spre încasare a documentelor de livrare pentru toată durata pînă la încasare, tocmai pentru a evita blocajul în lanț. Pentru anumite situații de incapacitate de plată la beneficiari, aceștia să aibă posibilitatea de a contracta credite cu dobînzii normale sau penalizatoare pe care să le suporte.

În altă ordine de idei menționez faptul că nesepararea în cont distinct a acumulărilor și efectuarea tuturor operațiunilor prin contul curent creează adesea goluri de mijloace circulante determinate de: efectuarea vărsămintelor pentru acumulări la termene fixe și în anumite cote conform prevederilor Legii 29/1978, în timp ce constituirea surselor din acumulări, din foarte multe cauze, nu se poate realiza cu aceeași ritmicitate; volumul beneficiilor întreprinderii fundamentat prin bugetele de venituri și cheltuieli, este de regulă inferior celui transmis de centrala industrială, întreprinderea fiind obligată la efectuarea vărsămintelor după cifrele transmise de centrală; neîncasarea în termen a produselor livrate și serviciilor facturate din lipsă de capacitate de plată la beneficiari. Pentru a evita asemenea situații, propun separarea în cont distinct a acumulărilor și efectuarea vărsămintelor în conformitate cu prevederile Legii nr. 29/1978.

Optimizarea stocurilor de mijloace circulante

Lector univ. Maria Prisăcariu — Legea finanțelor prevede că necesarul total de mijloace circulante să se determine prin bugetul de venituri și cheltuieli, avînd la bază stocurile dimensionate în funcție de sarcinile de plan, normele de stoc și normativele mijloacelor circulante. Deci volumul fondurilor bănești necesare pentru acoperirea mijloacelor circulante dintr-o anumită perioadă depinde de normele de stoc și normativele mijloacelor circulante. Așadar, optimizarea stocurilor va influența volumul fondurilor bănești necesare pentru acoperirea lor și mai puțin proporțiile în care participă cele trei surse de acoperire.

La unitățile de construcții — montaj, creditul bancar participă la completarea fondurilor pentru acoperirea necesarului de mijloace în proporție de aproximativ 3/4 din total. În plus, la aceste unități, elementele de mijloace circulante, materialele de bază, prefabricatele și detaliile de montaj, producția neterminată se creditează în întregime. Așadar, optimizarea stocurilor pentru aceste elemente de mijloace circulante va influența direct nivelul fondului de acoperire, adică a creditelor bancare.

În literatura de specialitate se recomandă optimizarea stocurilor în funcție de minimizarea cheltuielilor de aprovizionare și stocare, mai puțin punîndu-se accentul pe cheltuielile ocazionale de acoperirea cu fonduri a acestor stocuri. Pentru unitățile de construcții — montaj, unde se creditează în întregime elementele de mijloace circulante, nivelul dobînzilor suportate de unitate pentru aceste credite poate constitui o restricție în optimizarea stocurilor. De aceea, se impune introducerea unui asemenea nivel al dobînzii, încît să se contracareze crearea unor stocuri peste necesar.

Întărirea rolului stimulativ al dobînzilor

Asist. univ. S. Mihăiescu — Sînt de acord cu punctele de vedere exprimate în cadrul dezbaterii de tovarăsa Maria Prisăcariu, cu privire la rolul stimulatив pe care trebuie să-l aibă dobînda

în optimizarea stocurilor. Ca însoțitor permanent și obiectiv al creditului, dobînda apare ca un „preț” pe care debitorul îl plătește creditorului pentru folosirea într-o anumită perioadă de timp a unor resurse bănești. În acest sens dobînda apare ca o formă de redistribuire a venitului net între diferiți parteneri economici. În același timp, dobînda este și un important instrument al gestiunii economice precum și o modalitate de asigurare a resurselor necesare desfășurării activității instituțiilor bancare. Privită prin prisma acestor trei funcții ale sale, dobînda se manifestă complex în cadrul mecanismului financiar și de credit.

Creșterea rolului dobînzii bancare avută în vedere cu ocazia generalizării noului mecanism economico-financiar presupune activizarea tuturor acestor funcții. Consider totuși că în acest context locul principal trebuie să-l dețină preocuparea de a folosi dobînda, împreună cu alte pîrghii financiare, ca instrument de cointeresare a întreprinderilor și a colectivelor de oameni ai muncii în folosirea rațională și eficientă a tuturor fondurilor de care dispun. Aceasta presupune o analiză diferențiată, avîndu-se în vedere cel puțin următoarele considerente: raportul dintre resursele proprii și cele împrumutate, timpul de folosire a împrumuturilor, natura și destinația împrumuturilor, rata dobînzii, sursele din care se suportă dobînda.

Întărirea rolului stimulatîv al dobînzii trebuie potențată prin găsirea unor căi specifice, știut fiind faptul că actuale includere a dobînzii în costurile de producție nu este de natură a influența sensibil întreprinderile în privința folosirii raționale și eficiente a resurselor împrumutate. În această direcție s-ar impune cel puțin două modalități de acțiune: **scoalele dobînzii din costuri; suportarea diferențiată a dobînzii.** În prezent se recunoaște unanim faptul că dobînda se suportă din venitul net; menținerea ei în costuri ar denatura raportul dintre cele două componente fundamentale ale valorii: munca trecută și munca vie. **Prin plata dobînzii din beneficiu, ca parte principală a venitului net, se crează o legătură nemijlocită între aceasta și posibilitățile de constituire a fondurilor proprii prin autofinanțare.** În acest fel, întreprinderile vor fi cointeresate în folosirea numai a unor credite absolut necesare, în evitarea sau chiar eliminarea celor restante (care atrag dobînzii majorate), angajarea lor în circuitul productiv, sporirea vitezei de rotație a fondurilor etc.; în caz contrar ar fi diminuate posibilitățile de constituire la nivelul planificat a fondurilor proprii, precum și a celor destinate stimulării materiale. Ar fi utilă precizarea că **dobînda să fie suportată nu din întreaga masă a beneficiului de repartizat, ci numai din partea destinată formării fondurilor proprii și a celor pentru stimularea materială, neafectînd partea care revine societății.**

În același timp, consider că **dobînda ar avea o influență pozitivă în măsura în care cel puțin cuantumul dobînzii care depășește nivelul dobînzii la creditele acordate în condițiile normale, ar fi suportat de cei din vina cărora s-au produs aceste depășiri.** În aceeași direcție stimulative ar acționa și **acordarea de către bănci a unei bonificații diferențiate în funcție de anumite tranșe, pentru economiile de credite sau pentru disponibilități din fonduri proprii, care ar suplimenta fondurile destinate stimulării suplimentare a personalului muncitor.**

Dr. Gh. Voinea: Practica economică arată că, prin introducerea bugetului de venituri și cheltuieli, s-a înregistrat o îmbunătățire pe plan calitativ în activitatea economico-financiară a întreprinderilor. Cu toate acestea, bugetul de venituri și cheltuieli poate să influențeze mai mult în direcția ridicării calității activității economico-financiare a întreprinderilor. După părerea noastră, rezervele de sporire a rolului acestui instrument în conducerea activității economico-financiare se află în etapa de elaborare. În această direcție, considerăm că **se impune o fundamentare complexă a indicatorilor care se înscriu în buget, pentru a depista încă din acest moment toate rezervele, căile și mijloacele de sporire a eficienței economice.** De asemenea, unii indicatori din buget care influențează asupra capacității de plată, necesită o defalcare și urmărire operativă pentru a răspunde acestei exigențe a autogestiunii economico-financiare a întreprinderilor.

Prin normele Legii nr. 12/1980 și prin îmbunătățirile ulterioare, s-au creat condiții de întărire a autogestiunii economico-financiare a unităților producătoare de mărfuri pentru export sau beneficiare de mărfuri din import. Așezarea autogestiunii economico-financiare la baza activității de comerț exterior obligă unitățile economice să urmărească desfacerea producției la export, realizarea încasărilor necesare acoperirii cheltuielilor, restituirii creditelor și sporirii rezervelor valutare ale statului.

Accelerarea decontărilor — obiectiv prioritar în mărirea vitezei de rotație a fondurilor circulante în unități

Vasile Domnaru, șef de serviciu la Sucursala județeană Iași, a Băncii Naționale. — Problema plăților între unitățile socialiste, care se fac în marea lor majoritate prin virament bancar, are o importanță deosebită atît pentru întreprinderi cît și pentru bănci. Se știe că prin Legea Finanțelor nr. 9/1972, așa cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 2/1979, s-au prevăzut cît

se poate de clar drepturile și obligațiile ce revin furnizorilor și cumpărătorilor în privința realizării contractelor economice, efectuării la timp a plăților etc. Banca Națională a R.S.R., împreună cu băncile specializate au elaborat în baza legii — Normele metodologice nr. 2/1980, prin care se prevăd formele și instrumentele de decontare adecvate în vederea realizării acestor cerințe, lăsînd la latitudinea părților să-și prevadă forma și instrumentul de decontare, avînd însă dreptul de a interveni pentru schimbare dacă se constată o încetinire a plăților.

În baza noilor orientări și ținînd seama de complexitatea operațiilor atît la întreprinderi cît și la bănci prin folosirea dispozițiilor de încasare cu factură al căror circuit este mai mare și necesită în multe cazuri operațiuni suplimentare (stabiliri de termene de plată, prelungirea plăților, reveniri la ele etc.), sucursala noastră a urmărit în ultimii doi ani **realizarea în mai mare măsură a plăților din inițiativa plătitorilor.** Astfel, s-au introdus în relațiile dintre unitățile locale dispoziții de plată cu factură, inclusiv cu unitățile cooperatiste de consum. De asemenea, s-au introdus plățile planificate între unitățile cu ridicata ale sectorului cooperatist cu cooperativele de consum, iar la unitățile ce se încadrează în lege privind produsele cu consum imediat, s-a urmărit modificarea contractelor și introducerea documentelor cu această mențiune. Acordăm atenția cuvenită decontărilor prin telex a documentelor de valori mari, asigurîndu-se prin aceasta accelerarea decontărilor.

În continuare, considerăm că trebuie acționat în următoarele direcții: **intensificarea controlului bancar și financiar, în sensul că la perioade mai scurte să se urmărească modul cum este organizat circuitul documentelor de plată și introducerea lor la timp la bancă; organele de control ale organelor tutelare ce vin în întreprinderi să aibă în vedere problema lichidării în termenele legale a obligațiilor de plată; în decontările locale să se generalizeze plata prin cecurile de decontare; furnizorii care, constată întirzieri repetate din partea unor cumpărători să efectueze livrările numai pe bază de acreditiv sau scrisoare de garanție, care nu se folosesc decît în foarte puține cazuri. Dealtfel, la sucursala noastră nu s-a emis sau primit încă nici o scrisoare de garanție. Prin realizarea acestor idei se va aduce o contribuție la accelerarea decontărilor și asigurarea capacității de plată la nivelul întreprinderilor, precum și reducerea costurilor în condițiile utilizării dispoziției de încasare cu factură și efectuarea operațiilor de „încasso” prin bănci.**

Dezbateri consemnate de
Maria IONIȚA

Recentele adunări generale ale oamenilor muncii

Manifestarea adâncirii democrației socialiste, a responsabilității individuale și colective

ÎN ULTIMA PERIOADĂ, în toate întreprinderile industriale, în unitățile din sectoarele de construcții, transporturi și telecomunicații, comerțul de stat și cooperatist, alimentația publică, turism, prestări de servicii, în institutele de cercetare, proiectare și inginerie tehnologică, precum și la centralele industriale și unitățile asimilate lor, au avut loc adunări generale ale oamenilor muncii sau ale reprezentanților acestora.

Desfășurate în lumina Hotărârilor Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, a orientărilor și indicațiilor date de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, la cel de-al II-lea Congres al Consiliilor oamenilor muncii și la Plenara C.C. al P.C.R. din 29 iunie a.c., adunările au avut pe ordinea de zi probleme importante: dezbaterile și aprobarea sarcinilor ce revin unităților respective din planul național unic de dezvoltare economico-socială a României pe anul 1982, aprobarea programului unitar de măsuri care să asigure îndeplinirea sarcinilor de plan. De asemenea, au fost aleși candidații și reconfirmați delegații pentru consiliile oamenilor muncii județene și al municipiului București.

Pentru a se asigura o analiză aprofundată a rezervelor existente, o eficiență maximă a propunerilor și a măsurilor supuse spre adoptare, s-a indicat ca adunările generale să nu aibă loc decât după rezolvarea tuturor problemelor de bază care condiționează îndeplinirea planului pe trimestrul IV al anului în curs și pe 1982. În acest scop, cadrele din conducerea partidului și statului, a ministerelor și organelor centrale de sinteză, numeroși specialiști din aparatul central au fost repartizați pe județe pentru a cunoaște la fața locului și a rezolva problemele ridicate de unitățile economice. Pentru a asigura operativitatea acțiunii, la Comitetul Central al partidului a fost constituit un colectiv ce a avut ca misiune să primească problemele transmise de la județ, să urmărească zi de zi rezolvarea lor și să asigure transmiterea la timp a unor soluții corespunzătoare unităților care le-au ridicat. În felul acesta, încă înainte de desfășurarea adunărilor generale s-a realizat o corelare mai strânsă a sarcinilor de plan cu capacitățile de producție, resursele de materii prime și materiale, combustibil și energie, forță de muncă.

În cadrul dezbaterilor care au avut loc, reprezentanții milioanele de oameni ai muncii au analizat în spirit critic și autocritic rezultatele obținute pe primele trei trimestre în realizarea planului și a bugetului de venituri și cheltuieli pe acest an, măsurile necesare pentru recuperarea unor rămăneri în urmă și pentru îndeplinirea integrală a planului pe 1981, premisă esențială a îndeplinirii în cele mai bune condiții a sarcinilor dezvoltării economico-sociale din al doilea an al cincinalului. Adunările generale au stabilit și aprobat, de asemenea, măsurile politico-organizatorice și tehnico-economice necesare realizării ritmice, din primele zile ale anului, a prevederilor planului pe 1982, în condiții de eficiență sporită.

Caracterizându-se printr-un pronunțat spirit de lucru, dezbaterile au constituit un moment însemnat pentru întărirea și dezvoltarea autoconducerii și autogestiei, pentru creșterea răspunderii organelor de conducere colectivă și a fiecărui om al muncii, în vederea bunei gospodării și administrării a mijloacelor încredințate de popor. Consemnându-se rezultate în general bune în îndeplinirea planului producției nete, au fost relevate deficiențele și dificultățile care au dus, într-o serie de întreprinderi, la nerealizarea integrală a producției fizice, a producției marfă vândută și încasată; au fost stabilite măsuri concrete pentru înlăturarea acestor dereglări, pentru realizarea, cu prioritate, a producției destinată exportului în structura sortimentală și la parametrii calitativi din contracte, pentru reducerea, în continuare, a importurilor și pentru asimilarea de noi produse cu caracteristici tehnico-economice superioare.

Creșterea competenței oamenilor muncii și a motivării lor pentru participarea la actul de conducere a reieșit clar din modul amănunțit în care au fost discutate problemele legate de creșterea productivității muncii, ridicarea continuă a nivelului tehnic al produselor, îmbunătățirea calității acestora prin sporirea eficienței controlului în toate fazele de producție, valorificarea superioară a materiei prime și materialelor, a resurselor energetice, recuperarea și utilizarea integrală a materialelor refolosibile rezultate din procesele de producție și de consum, recondiționarea și refolosirea pieselor de schimb, a unor subansamble și produse. Au fost identificate și propuse spre valorificare noi posibilități care să asigure nu numai încadrarea strictă în normele și normativele de consum și de stoc, în cheltuielile de producție planificate, ci și reducerea suplimentară a consumurilor specifice de materii prime, materiale, combustibili, energie electrică și termică, a consumurilor de muncă, mărirea eficienței în utilizarea fondurilor fixe și sporirea, pe această bază, a rentabilității tuturor produselor.

Numeroase unități economice, de cercetare și proiectare au adoptat măsuri pentru creșterea aportului cercetării științifice și ingineriei tehnologice la soluționarea problemelor privind îndeplinirea planului, urmărindu-se reducerea perioadei de cercetare și a celei de trecere de la faza de laborator sau pilot la faza industrială, obținerea de utilaje și instalații de mare productivitate și introducerea de tehnologii cu randamente superioare.

Oamenii muncii au propus și un număr mare de măsuri vizând perfecționarea normării muncii, organizarea rațională a producției, extinderea lucrului la mai multe mașini, mecanizarea și automatizarea producției, extinderea muncii în acord global ș.a. Măsuri concrete au fost stabilite și pentru realizarea integrală și la termen a lucrărilor de investiții și a punerilor în funcțiune prevăzute în plan, folosirea cu eficiență sporită a mijloacelor de transport, asigurarea fondului de marfă prevăzut în plan, îmbunătățirea activității de comerț și a prestărilor de servicii către populație, realizarea producției planificate în agricultură, creșterea efectivelor de animale, îndeplinirea și depășirea livrărilor de produse agricole, pentru fondul central al statului, buna gospodărire și utilizare a întregului fond funciar și a bazei materiale aferente.

Un accent deosebit a fost pus, în cadrul dezbaterilor, pe stabilirea măsurilor referitoare la creșterea pregătirii profesionale a întregului personal muncitor, în acord cu înzestrarea tehnică a fiecărei unități economice și cu cele mai noi cuceriri științifice, precum și pe adoptarea de măsuri eficiente de întărire a răspunderii în muncă, a ordinii și disciplinei, de organizare cât mai judicioasă a muncii și a proceselor de producție.

Amplă dezbateră democratică de către oamenii muncii sau reprezentanții acestora, a cifrelor de plan și a tuturor problemelor din cadrul unităților economice respective — acțiune desfășurată prin grija consiliilor oamenilor muncii și a comitetelor sindicatelor — a dus la mobilizarea spiritului de inițiativă, creativ al muncitorilor, inginerilor și tehnicienilor, al tuturor categoriilor de personal muncitor, la găsirea de soluții pentru valorificarea mai bună a resurselor de care dispun întreprinderile și centralele. În același spirit constructiv, au acționat, din indicația conducerii partidului, ministerele și organele centrale, guvernul, acordând întreprinderilor un sprijin concret în nominalizarea producției fizice planificate, în trecerea la încheierea contractelor, în fundamentarea și definitivarea tuturor programelor speciale ce fac parte integrantă din planul pe anul 1982.

Recenta rundă a adunărilor generale a confirmat o dată mai mult conștiința fiecărui om al muncii asupra responsabilităților ce-i revin ca proprietar al întreprinderii în care lucrează — un proprietar de tip nou, un proprietar colectiv — și ca beneficiar al acelei părți din ceea ce se produce, care se împarte după principiul socialist, în raport cu munca și contribuția fiecăruia. Așa după cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Cuvîntarea la marea adunare populară din municipiul Brăila din 1 noiembrie a.c.: „**În această concepție a autoconducerii muncitorești, de participare democratică a maselor populare, a întregului popor la conducerea societății, trebuie să acționăm cu toată răspunderea pentru aplicarea fermă a noului mecanism economic, pentru buna funcționare a consiliilor de conducere, a adunărilor generale. Fiecare muncitor, fiecare cooperator, fiecare țaran trebuie să știe că este și el răspunzător de felul cum merg treburile. Să nu considere că aceasta privește numai consiliul de conducere, pe director, pe maestru sau pe inginer; dimpotrivă, trebuie să-și spună cuvîntul, să-și tragă la răspundere dacă nu lucrează cum trebuie. Cu toții trebuie să acționăm cu întreaga răspundere pentru a ne îndeplini rolul de conducători și de constructori conștienți ai socialismului și comunismului!**”

Virgil DINCA

ACTIVITATEA DE PROIECTARE — MAI APROAPE DE CERINȚELE PRODUCȚIEI

AFIKAREA NOII CALITĂȚI în activitatea economico-socială, sporirea eficienței determină necesitatea ca fiecare unitate economică să-și utilizeze cu maximum de randament întregul potențial tehnico-material, uman și financiar de care dispune. În acest context, un loc aparte revine activității de cercetare, valorificării inteligenței tehnice. Aceasta pentru că promovarea creativității tehnice proprii asigură condițiile necesare creșterii calității și diversificării produselor, înnoirii producției și sporirii gradului ei de adaptabilitate la cerințele tot mai complexe ale beneficiarilor interni și externi, în condițiile reducerii consumurilor și cheltuielilor pe unitatea de produs.

Competitivitatea produselor este dependentă în mare măsură de capacitatea sectoarelor de creație tehnică de a adapta produsele destinate vânzării cerințelor utilizatorilor, iar procesele de fabricație a acestora, cerințelor producătorilor. Echilibrarea prin intermediul produselor noi a celor două cerințe reprezintă, din acest punct de vedere, principala obligație de natură economică a compartimentelor de creație tehnică din întreprinderile industriale, prin care se asigură contribuția lor la sporirea eficienței activității de producție. Mai mult decât atât, compartimentele de proiectare din întreprinderi își pot spori contribuția directă la creșterea eficienței economice prin angajarea lor efectivă în realizarea acțiunilor de stabilire și introducere a unor tehnologii adecvate specificului fiecărei unități și de obținere a produselor în condiții tehnologice care maximizează eficiența fabricației, paralel cu asigurarea, prin tipizarea reperelor și componentelor, precum și prin modularizarea subansamblelor, a unui maximum de suplețe în adaptarea rapidă a producției la mutațiile ce se manifestă în cerințele utilizatorilor.

Necesitatea de a se orienta activitatea de proiectare din întreprinderi spre soluționarea, cu prioritate, a problemelor tehnologice ale fabricației produselor, atrage indirect și pe aceea de a se asigura compartimentelor de proiectare o structură organizatorică capabilă să asigure o mai mare adaptabilitate a acestora la cerințele economice actuale ale producției.

Forme organizatorice corespunzătoare specificului producției

ACTUALA FORMĂ DE ORGANIZARE a compartimentelor de proiectare din întreprinderile industriale — servicii sau centre de proiectare — are la bază „atelierul de proiectare” specializat după criteriul produselor finite (atelierul aparatăi, atelierul SDV, atelierul motoare, atelierul pompe etc.). Această formă, prezintă avantajul major că asigură o apropiere a sarcinilor proiectării cu cele ale producției și ale planului de producție. În aceste condiții, proiectarea reprezintă o etapă anterioară lansării în fabricație a produsului, în cadrul căreia se asigură documentația de execuție a acestuia, fiecare dintre produsele finite reprezentând un obiectiv de plan distinct, atât pentru activitatea de proiectare, cât și pentru cea de producție. Procesul definit de activitățile de creație tehnică, pregătire a fabricației, fabricație și desfacere are, pentru fiecare lot de produse în execuție, un caracter liniar cu secvențe succesive (figura 1). Produsele din aceeași familie sînt de cele mai multe

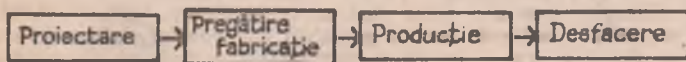

Fig. 1. Structura liniară a procesului de asimilare a produselor

ori dezvoltate pe grupe sortotipodimensionale, în cadrul cărora se utilizează piese și subansamble comune, ceea ce asigură posibilitatea reutilizării la maximum a pieselor și subansamble-

lor în cadrul aceleiași familii. Conducerea procesului de producție se realizează relativ facil dacă toate compartimentele care cooperează la realizarea producției au obiective și sarcini comune, planificarea execuției prezentînd dificultăți minore, deoarece între sarcini apar, în principal, numai decalaje de timp.

Organizarea activității de proiectare după principiul „obiectivelor comune cu cele ale producției curente” prezintă însă dezavantajul utilizării limitate a potențialului, al proiectării. Analizînd produsele ca un complex de piese și componente care se combină în condiții specifice pentru a asigura o anumită funcționabilitate atât întregului ansamblu, cât și fiecărui subansamblu component, se constată că majoritatea celor care au o anumită structură constructivă (mecanisme, mașini, utilaje, aparatură specializată pe domenii etc) sînt formate dintr-un număr limitat de repere care se aseamănă între ele. În aceste condiții, apare mai rațional să se organizeze proiectarea utilizîndu-se aceleași principii care stau la baza organizării constructiv tehnologice a produselor, adică specializată atât în execuția unor grupe de repere cu caracteristici comune, cât și în combinarea rațională a acestora pentru a asigura o anumită funcționalitate produsului. O astfel de organizare conduce implicit la specializarea tehnologică a unora dintre proiectanți pentru realizarea în condiții optime a unui număr limitat de familii de piese, iar a altora, în realizarea unor produse diversificate în care se utilizează aceleași tipuri de repere sau componente. În același timp, aceasta asigură și reducerea timpului de asimilare. Execuția și omologarea prototipurilor, cât și, parțial, execuția și omologarea seriei zero, ar putea fi de exemplu eliminate sau diminuate substanțial, dacă rețerele componente, în totalitatea lor, ar fi omologate anticipat din punct de vedere constructiv și al condițiilor de utilizare în exploatare. Omologarea ar fi necesară, în această situație, numai pentru tipurile noi de repere sau pentru noi condiții de utilizare a reperelor tipizate și nu pentru ansamblul nou creat, ceea ce ar simplifica foarte mult procesul de asimilare, deoarece :

- rețerele componente pot fi probate funcțional și li se pot determina duranța pentru diferite condiții de exploatare, pe ștanduri de probă în laborator ;
- omologările nu sînt legate de noile produse, ci de noile tipuri de repere și/sau de noi condiții de exploatare ;
- timpul de determinare a duranței reperelor poate fi stabilit în funcție de necesități, fără să fie afectată lungimea timpului de asimilare a produselor ;
- sporește exigența față de calitatea de execuție a reperelor și scade amplasarea pregătirii de fabricație prin diminuarea numărului de S.D.V.-uri necesare ;
- omologarea seriei zero nu mai este necesară decît pentru verificarea tehnologiei de montaj și a celei de execuție a pieselor unicat, deoarece tehnologia de execuție a pieselor se omologhează anticipat.

Adîncirea flexibilității proiectării și minimizarea factorului timp

ÎN PREZENT, capacitatea de proiectare din întreprinderi se consumă cu lucrări care nu sînt într-un raport direct cu volumul sau valoarea producției pentru care sînt executate, deoarece conținutul documentațiilor de execuție este același, indiferent dacă produsul se realizează pentru prima oară sau are vechime în fabricație, sau dacă producția are caracter individual sau de serie mică (se exclude fabricația cu caracter de masă).

Luînd ca exemplu situația dintr-o întreprindere cu profil electrotehnic în care se realizează — ca activitate secundară — și utilaje și S.D.V.-uri specifice subramurii industriale, putem

prezenta câteva elemente concrete, de susținere a punctelor de vedere dezvoltate anterior. Pentru realizarea sarcinilor de producție, întreprinderea are trei ateliere de proiectare cu următoarele profiluri de bază: aparataj electrotehnic de joasă tensiune și mijloace de automatizare; matrițe, ștanțe și S.D.V.-uri; utilaje specifice. Analizând corelațiile dintre valoarea producției și modul de utilizare a capacității de producție pentru realizarea acesteia, se constată:

a) peste 62% din capacitatea de proiectare a fost consumată pentru realizarea a 14% din valoarea producției, în timp ce pentru 62% din valoarea planului s-a utilizat circa 15% din capacitatea de proiectare;

b) există variații foarte mari între producțiile aferente unei ore de proiectare în funcție de caracterul acestora (așa cum rezultă din tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Valoarea producției aferentă unei ore de proiectare, în anul 1980, pe structuri de producție

— lei/oră —

	Mijloace de automatizare	Matrițe și S.D.V.-uri	Utilaje
Producția totală	730	250	400
Producția netă	350	230	280

c) timpul consumat de proiectanți pentru elaborarea diverselor părți componente ale documentațiilor de execuție variază în limite largi, în funcție de tipul produsului, de caracterul comenzii de execuție (cu documentația beneficiarului sau a proiectantului din întreprindere) și de mărimea loturilor de fabricație (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

Variația maximă și minimă a ponderii timpului consumat pentru elaborarea diverselor părți ale documentațiilor de execuție

— % —

Ponderea timpului consumat pentru elaborarea de:

Tipul documentației	Timpul total de proiectare	Documentații constructive	Documentații tehnologice	Alte activități
Mijloace de automatizare	100	9—13	54—67	37—20
Matrițe	100	55—77	22—43	23—0,4
Utilaje	100	32—79	19—62	2—6

Investigațiile efectuate au evidențiat neconcordanțe între calitatea documentațiilor tehnologice și mărimea timpului consumat pentru elaborarea acestora datorită faptului că multe din indicațiile tehnologice au caracter general (nu cer timp pentru determinare, ci numai pentru înscriere în formular). De asemenea, actuala formă de organizare a compartimentului de proiectare cît și modul de concepere și execuție a documentațiilor tehnice, determină, pentru fiecare schimbare a structurii planului de producție, excedent sau deficit de capacitate de proiectare, sau dezechilibre între compartimentele de proiectare. Pentru întreprinderile care au, într-o proporție mai mare a planului de producție, produse individuale comandate de diverși beneficiari, aceste fluctuații pot fi de mare amploare de la un an la altul și de la trimestru la trimestru, influențând negativ ritmicitatea și eficiența producției.

Concluziile formulate scot în evidență existența unor rezerve în activitatea de proiectare, prin mobilizarea cărora se poate asigura o contribuție mai substanțială a acestora la sporirea eficienței producției. Principala cale de mobilizare a acestor rezerve constă în raționalizarea conținutului documentațiilor de execuție a activității de proiectare, care în mod preponderent trebuie utilizată pentru lucrări de creație tehnică. Materializarea acestei posibilități duce la schimbarea unora din atribuțiile și sarcinile ce revin proiectării și la adoptarea unei structuri de organizare pentru aceasta, care să asigure realizarea lor în bune condiții.

Principii tehnologice noi în proiectarea și asimilarea produselor

FORMA DE ORGANIZARE care va fi prezentată în continuare a rezultat din analiza posibilităților de a se elimina neajunsurile mai sus menționate și din necesitatea de a corespunde mai bine cerințelor care se manifestă în întreprinderi pe linia; ● sporirii continue a numărului de sortotipodimensiuni de repere în fabricație; ● creșterii numărului de unități care-și elaborează singure proiectele de execuție a produselor; ● dezvoltării continue a nomenclatorului produselor pe care întreprinderile industriale le fabrică la comandă (crește ponderea produselor unicat sau fabricate în serii foarte mici); ● asigurării, pentru tot mai multe unități industriale, a posibilității de a utiliza sisteme automate de calcul la realizarea documentațiilor de execuție; ● obligativității fiecărei întreprinderi industriale de a asigura condiții de scurtare a timpului de proiectare și lansare în fabricație a produselor.

Raționalizarea activității de proiectare are la bază constatarea că toate produsele care se realizează de întreprinderile dintr-o ramură industrială reprezintă sisteme funcționale realizate prin grupări de piese care fac parte dintr-un număr foarte limitat de familii: axe, flanșe, roți, came, buci etc. Se poate deci afirma că toate piesele din aceeași familie sînt susceptibile de a fi realizate utilizîndu-se aproximativ același proces tehnologic și că toate produsele sînt similare din punct de vedere morfologic. Practica a dovedit că piesele dintr-o familie nu pot fi realizate cu aceeași tehnologie (în familia „arbori” intră atît axul unei turbine hidraulice, cît și al unei elice de avion) și de aceea și acestea ar trebui subîmpărțite în subdiviziuni mai mici care să asigure omogenitatea tehnologică a execuției. Se poate astfel împărți familia de piese în „clase” și „grupe” după criteriul utilajului de bază pe care se

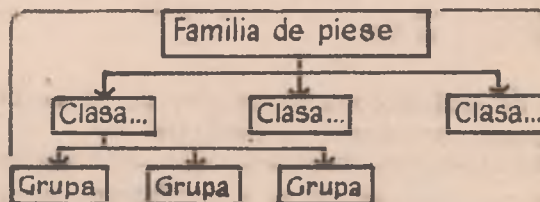

Fig. nr. 2

realizează și al S.D.V.-urilor utilizate (fig. nr. 2). Se ajunge astfel la o simplificare substanțială a proiectării pieselor prin reutilizarea, la toate piesele din aceeași grupă, a tehnologiei stabilite pentru grupa respectivă, operațiile tehnologice care diferențiază o piesă reală de cea „reprezentativă a grupului” fiind tratate ca excepții de la „tehnologia cadru a grupului”.

După cum se poate observa principiul de proiectare pe baza tehnologiei de grup impune o unitate de gândire la stabilirea familiilor, claselor și grupelor de piese, cît și în ceea ce privește optimizarea tehnologiei cadru de realizare a piesei reprezentative a grupului. Această unitate conceptuală obligă să se organizeze în cadrul compartimentului de proiectare un colectiv care să asigure optimizarea tehnologică. Existența lui atrage după sine simplificarea activității de proiectare operativă prin reducerea ei la conceptualizarea pieselor reale astfel încît să se încadreze la maximum în una din grupele reprezentative stabilite, la adaptarea operativă a tehnologiei cadru la cerințele piesei reale și indicarea regimurilor tehnologice de execuție, proiectarea tehnologiilor pentru operațiile necuprinse în tehnologia cadru, precum și a celor de montaj.

Pentru întreprinderea electrotehnică în cadrul căreia s-au făcut analizele, volumele de lucrări și structura acestora au dus la formularea propunerii de a se adopta următoarea formă de organizare pentru compartimentul de proiectare:

1 Colectiv de optimizare tehnologică cu două subcolective (aparataj electrotehnic și construcții metalice), avînd ca sarcină: codificarea întregii producții, elaborarea tehnologiilor cadru; proiectarea S.D.V.-urilor specifice fiecărui grup de piese; elaborarea și gestionarea bibliotecii de tehnologii.

Dan SAVA
Olga MIHAESCU
Elena PELINESCU

Institutul de economie industrială

(Continuare în pag. 21)

Anchetă „R. E.”

PERFECTIONAREA ORGANIZĂRII ȘI CONDUCERII ÎNTREPRINDERII — SURSĂ DE EFICIENȚĂ (III)

CONTINUAM prezentarea rezultatelor anchetei efectuate într-un număr de 12 întreprinderi industriale din sectorul 5 al municipiului București (vezi și „R.E.” nr. 45 și nr. 46/1981), cu sinteza opiniilor celor 40 de specialiști care au participat la această investigație, privind principalele modalități concrete de acțiune, soluții și propuneri de sporire a contribuției factorului organizatoric la îndeplinirea integrală a sarcinilor de plan, la perfecționarea funcționării mecanismului economic.

Soluții de activizare a proceselor de previzionare, coordonare, antrenare și evaluare

ANALIZA PROCESULUI ȘI A RELAȚIILOR de conducere în întreprinderile care au format eșantionul anchetei — adică a raporturilor între componentii respectivelor unități economice și între acestea și elementele altor sisteme — în procesele previzionării, organizării, coordonării, antrenării și evaluării activităților productive pune în evidență, așa cum s-a subliniat pe parcurs, existența unor rezerve deloc de neglijat, pentru sporirea eficienței prin perfecționarea procesului de conducere. În acest sens, din studiul întreprins au reieșit câteva direcții în care se cer orientate cu precădere eforturile:

1) CREȘTEREA EFICIENȚEI CONDUCERII COLECTIVE ȘI AUTOCONDUCERII MUNCITOREȘTI. prin: ● realizarea unei corelări mai adecvate între structura profesională a componentelor organelor de conducere colectivă și structura pe domenii a atribuțiilor conferite prin lege acestor organe, în sensul creșterii ponderii cadrelor de formație economică, ținând seama de importanța majoritară pe care o dețin atribuțiile de natură economică; ● detalierea și concretizarea mai complexă și concretă a atributelor autoconducerii în cadrul specificului fiecărei unități productive (necesitate semnalată de specialiștii din cadrul întreprinderii de construcții și reparații de echipamente de telecomunicații); ● pregătirea mai temeinică a procesului decizional, prin programarea ședințelor C.O.M. și B.E. din timp, cu o mai mare regularitate, prin elaborarea și difuzarea în prealabil a materialelor privind problemele abordate, prin creșterea participării la dezbaterile în plen; ● asigurarea funcționării unui sistem mai riguros de evidență, urmărire și control al realizării deciziilor adoptate prin consemnarea lor mai completă, indicarea de sarcini și responsabilități precise, prin informarea cu regularitate, la începutul fiecărei ședințe, a membrilor fiecărui organ de conducere colectivă asupra realizării deciziilor precedente.

2) RATIONALIZAREA PROCESULUI DECIZIONAL, ÎN VEDEREA SPORIRII OPERATIVITĂȚII ȘI EFICIENȚEI SALE, prin: ● sporirea preocupărilor pentru ca fiecare decizie să fie adoptată numai de către organul în ale cărui atribuții sau sarcini de serviciu este înscrisă în mod expres — evitându-se pasarea „în sus” a deciziilor, pe verticala sistemului de conducere — dar și pentru delegarea în mai mare măsură (la întreprinderea „Inox”, de pildă), a adoptării deciziilor la nivele ierarhice in-

ferioare dacă acestea dispun de toate informațiile necesare; ● corelarea mai riguroasă a deciziilor luate de fiecare organ de conducere cu deciziile adoptate la nivelurile ierarhice superioare, precum și cu deciziile referitoare la celelalte activități, implicate; ● formularea clară și concisă a deciziei, indicându-se obiectivul urmărit, modalitatea de acțiune preconizată, responsabilul, locul și termenul de aplicare; ● creșterea operativității în elaborarea și realizarea deciziei, prin abordarea ei previzională.

3) PERFECTIONAREA SISTEMULUI INFORMAȚIONAL, prin: ● subordonarea mai directă a obiectivelor și cerințelor acestuia, a concepției și funcționării sale, obiectivelor fundamentale ale întreprinderii, necesităților conducerii respectivei unități economice; ● concentrarea asupra abaterilor esențiale, deci transmiterea informațiilor pe verticala sistemului de conducere al întreprinderii și, respectiv, al economiei, nu în mod global, ci selectiv și concentrarea în mai mare măsură a furnizorilor, dar și a beneficiarilor de astfel de date, numai asupra celor care reflectă abateri semnificative; ● asigurarea unui grad sporit de flexibilitate a sistemului informațional, care să permită modificarea caracteristicilor sale conform necesităților, prin conceperea lui într-o abordare modulară, în care modulele pot fi schimbate, fără a presupune modificări la nivelul concepției de ansamblu; ● corelarea mai strinsă, prin conceperea sau perfecționarea concomitentă a sistemului informațional cu a celui decizional și a organizării structurale a întreprinderilor, având în vedere utilizarea mai intensă a posturilor și fluxurilor informaționale pentru culegerea, înregistrarea, transmiterea și prelucrarea informațiilor; ● obținerea unui volum sporit de informații finale din fondul de informații primare, prin trecerea mai energică (la întreprinderea „Vulcan”, de pildă, precum și la „Electromagnetica”, la aplicarea de proceduri informaționale cât mai complexe (care să utilizeze în mod combinat calculatorul în lansarea, programarea și urmărirea producției, evidențierea costurilor pe locuri de producere, a realizării contractelor economice, evidența gestiunii materiilor prime și a produselor finite cu tehnica firelor de așteptare, principiul excepțiilor ș.a.); ● permanenta evaluare a efectelor cantitative și calitative obținute și compararea lor cu costurile necesare realizării și funcționării respectivului sistem informațional.

În ce privește informațiile propriu-zise, în centrul preocupărilor vor trebui să se situeze cerințele asigurării în timp util, a informațiilor necesare pentru luarea deciziei în perioada optimă, imprimarea în mai mare măsură a unui caracter dinamic, prospectiv, calitativ (cauzal) și nu cantitativ (descriptiv), al informațiilor, vehicularea de informații reale, precise, sigure, sintetice, concise, tipizate.

4) STRUCTURAREA ORGANIZATORICĂ RAȚIONALĂ A UNITĂȚII INDUSTRIALE, care să permită, în mai mare măsură decât în prezent, satisfacerea următoarelor cerințe: apropierea conducerii de producție, prin găsirea celor mai adecvate forme organizatorice stabile, care să permită, de exemplu, înregistrarea unei eficiențe substanțiale sporite în acțiunea de trecere a personalului din serviciile funcționale, inclusiv a cadrelor de conducere, să lucreze un anumit interval de timp în producție, în execuție nemijlocită; ● asigurarea permanenței conducerii, în sensul pregătirii mai serioase și complete a cadrelor din rezerva de conducere, care, în caz de nevoie, să poată înlocui operativ și eficient titularul unui anumit post; ● economia de comunicații, în sensul că perfecționarea structurilor organizatorice va trebui să aibă mai mult în vedere o asemenea stabilire a elementelor organizatorice primare — obiective, sarcini, competențe, responsabilități — care să reducă substanțial, la strictul necesar, volumul informațiilor vehiculate, prin instituirea de căi informaționale directe; ● constituirea de colective intercompartimentale care ar permite (la întreprinderea „Tinăra gardă”, de pildă), soluționarea mai operativă a unor probleme complexe, ce implică unele cunoștințe din domenii diferite; ● concordanța mai deplină între cerințele fiecărui post și calitățile titularului, printr-o exigență sporită la încadrare și prin specializare, pentru a se obține o mai riguroasă corespondență a volumului, naturii și complexității sarcinilor, competențelor și responsabilităților postului cu aptitudinile, deprinderile, cunoștințele, calitățile și experiența celui care îl ocupă; ● adaptabilitatea sporită a structurilor organizatorice (la întreprinderea „Metalica”, de exemplu), la obiectivele și sarcinile de plan, starea resurselor și a condițiilor de mediu în continuă schimbare ale întreprinderii, prin revizuire și perfecționări periodice;

5) VALORIFICAREA SUPERIOARĂ A RESURSELOR UMANE ale unităților economice, perfecționând: ● mecanismul de stimulare a creativității, prin utilizarea pe scară sensibil mai extinsă a metodelor de antrenare a întregului personal muncitor din întreprindere în amplificarea inovării (sinectica,

tehnica Delphi, brainstorming, analiza valorii, matricea descoperirilor, analiza morfologică, ș.a.); ● selecția și încadrarea personalului pe baza utilizării mai largi a unor metode și tehnici moderne de diagnosticare a potențialului personalului, cum sînt testele și probele practice; ● formarea și ridicarea continuă a pregătirii personalului, prin sporirea accentului pus pe utilizarea unor metode moderne (studiul de caz, simularea, jocurile de întreprindere ș.a.), capabile să formeze și să dezvolte aptitudini și deprinderi, să solicite cu prioritate capacitatea de analiză, puterea de sinteză, facultatea de a stabili obiective; ● evaluarea și promovarea personalului, tratînd cu atenția și responsabilitatea cuvenite, diferențierea criteriilor de evaluare a personalului în funcție de natura posturilor deținute, de potențialul unității și de obiectivele sale, evaluarea unitară, pe baza aceluiași criterii, a personalului de aceeași specialitate sau care îndeplinește posturi identice, utilizarea unor metode și tehnici de evaluare care să țină seama de specificul fiecărui post, folosirea la evaluare numai a unor informații certe, verificabile, efectuarea evaluării pe perioade suficient de lungi pentru a fi edificatoare ș.a.

Organizarea — direcție majoră de concentrare a preocupărilor

SINTEZA și analiza critică a opiniilor specialiștilor care au participat la anchetă, converg spre o evidență că cele mai eficiente soluții de perfecționare a organizării în întreprinderile care au format eșantionul anchetei — și a căror adoptare ar trebui să stea în atenția conducerilor colective ale respectivelor unități economice, sau ale altora unde se înfîlesc probleme similare — sînt cele ce au în vedere:

— creșterea ponderii acțiunilor de tip previzional, de proiectare a unor soluții organizatorice adecvate noilor produse, tehnologii, obiective industriale etc., întrucît acestea, comparativ cu cele de tip corectiv, permit să se aloce încă din fază de proiect — deci cu o eficiență superioară, resursele materiale și umane necesare;

— concentrarea eforturilor spre rezolvarea problemelor majore, pentru a determina o creștere sensibilă a eficienței economice, evitînd risipirea simultană pe un front prea larg de probleme, nu întotdeauna de primă importanță;

— sporirea atenției și a resurselor materiale și umane alocate funcțiunii de cercetare-dezvoltare și comerciale a întreprinderii cel puțin la nivelul de interes acordat în prezent funcțiunii de producție;

— pregătirea temeinică și din vreme a modificărilor de ordin organizatoric, prin asigurarea condițiilor necesare: documentații complete, (inclusiv evaluarea rezultatelor acțiunilor de perfecționare planificate), echipamente, materiale, edificarea cadrelor care aplică studiile asupra rezultatelor scontate etc.;

— accentuarea motivării factorilor implicați în inițierea, elaborarea și concretizarea perfecționărilor organizatorice, prin intermediul unei încadrări corespunzătoare a lucrătorilor pe posturi; în acest cadru, subliniem din nou că îndeplinirea atribuțiilor de organizare și creativitate în acest domeniu ar trebui să dețină în toate întreprinderile, o pondere mai mare în promovarea cadrelor tehnice de execuție, în selectarea cadrelor pentru organele colective de conducere, pentru conducerea directă a locurilor de muncă. Tot aici este de amintit și faptul că prin delegarea — în mai mare măsură decît în prezent — a realizării unor sarcini importante, asociate și cu competențele și responsabilitatea corespunzătoare, se poate asigura antrenarea într-o măsură sporită a cadrelor la realizarea acțiunilor organizatorice;

— continuarea preocupărilor pentru perfecționarea tematicii studiilor de organizare dînd o atenție prioritară organizării muncii, (de exemplu, în vederea elaborării unor proiecte tip de organizare pe locuri de muncă, mecanizării operațiunilor de manipulare, a aplicării de normative unificate de timp pentru diverse procedee de prelucrare din cadrul unui proces tehnologic complet ș.a.), funcționării conducerii colective și autoconducerii, elaborării unor strategii mobile, competitive de dezvoltare a producției.

Merită să fie amintite și o serie de propuneri reieșite din anchetă, a căror rezolvare depășește nivelul de competență al întreprinderii, materializarea lor necesitînd concursul unor factori externi. Este vorba în principal de:

● creșterea operativității pe filiera de aprobare a aplicării studiilor de organizare și conducere; ● organizarea mai frecventă a unor constătuiri ale specialiștilor în organizare din aceeași ramură; ● elaborarea unei metodologii care să permită evaluarea mai complexă și completă a efectelor perfecționării organizării și conducerii întreprinderii; ● sporirea preocupărilor pentru generalizarea studiilor de organizare și conducere care s-au dovedit valoroase în practică; ● diminuarea numărului, diversității și frecvenței raportărilor statistice; ● întărirea colaborării cu institutele de cercetare și de învățămînt superior în elaborarea studiilor de perfecționare a organizării și conducerii.

În opinia specialiștilor participanți la anchetă, opinie pe care o împărtășim pe deplin, analiza și studierea acestor propuneri și soluții de către factorii responsabili din fiecare unitate economică, aplicarea lor în funcție de cerințele și condițiile locale, poate contribui la îmbunătățirea funcționalității întreprinderilor, la înregistrarea unor sporuri însemnate de calitate și competitivitate prin efort propriu, de eficiență în întreaga activitate productivă.

Ion B. POPESCU

*prim-secretar al Comitetului de partid
al Sectorului 5 al municipiului București*

Activitatea de proiectare — mai aproape de cerințele producției

(Urmare din pag. 19)

2 Colectiv de elaborare a tehnologiilor de execuție cu trei subcolective (aparataj electrotehnic, construcții metalice și montaj utilaje și mijloace de automatizare), avînd ca sarcină: adoptarea operativă a tehnologiilor cadru la piesa reală și indicarea regimurilor tehnologice de execuție; proiectarea tehnologiilor individuale; proiectarea tehnologiilor de montaj.

3 Colectivul de proiectare constructivă cu trei subcolective (aparataj electrotehnic, construcții metalice și S.D.V.-uri pentru tehnologii individuale și tehnologii de montaj), avînd ca sarcină: recepționarea proiectelor elaborate de alte unități; încadrarea pieselor reale în familiile, clasele și grupele reprezentative stabilite; elaborarea desenelor de execuție pentru toate documentațiile constructive.

4 Colectivul de normare tehnică, cu două subcolective (normare tehnică a muncii și normare tehnică a consumurilor de materiale și energetice), avînd ca sarcină: stabilirea nor-

melor de muncă și de consum specific de materiale, combustibili și energie, urmărirea încadrării producției în normele stabilite și întocmirea raportărilor statistice.

Forma de organizare propusă are avantajul că adîncește caracterul constructiv funcțional al proiectării constructive, reduce substanțial numărul tehnologiilor individuale și optimizează tehnologiile de grup; asigură calitatea execuției; reduce volumul lucrărilor de pregătire a fabricației (prin tipizarea tehnologică a reperelor) și a cheltuielilor de fabricație; pregătește baza tehnologică pentru utilizarea sistemelor automate de calcul la elaborarea soluțiilor tehnologice optime și a documentațiilor tehnologice și economice; asigură utilizarea rațională a cadrelor din proiectare și reduce substanțial timpul efectiv de elaborare a documentațiilor de execuție.

Specializarea tehnologică a proiectării și a fabricației permite, pe această bază, asigurarea unor condiții pentru diversificarea rapidă a nomenclatorului produselor sau schimbarea profilului fabricației, fără perturbații majore din punct de vedere al utilizării personalului cu înaltă calificare sau al bazei tehnico-materiale a unității. Crește, deci, posibilitatea de adaptare a activității de producție la mutațiile ce se manifestă în mediul științifico-tehnic și comercial al întreprinderii industriale.

„Se poate vorbi de o criză economică mondială, care se reflectă, într-o măsură sau alta, în toate statele, indiferent de orînduirea lor socială. Poate unele state recunosc sau nu vor să recunoască deschis această realitate; dar viața este mai puternică și face ca acestea să se resimtă cu putere în toate domeniile. Este adevărat că cel mai puternic criza economică se resimte însă în țările în curs de dezvoltare. Această situație pune, într-adevăr, la ordinea zilei necesitatea unei conlucrări a tuturor națiunilor lumii, a diferitelor grupări de state — țări capitaliste dezvoltate, țări socialiste, țări în curs de dezvoltare sau ale lumii a treia, cum se spune — pentru a găsi soluțiile necesare depășirii crizei și realizării unor relații noi, bazate pe egalitate, pe respect și avantaj reciproc, care să permită înlăturarea greutăților generate de criză, dezvoltarea corespunzătoare a tuturor statelor.“*)

NICOLAE CEAUȘESCU

Ipoteze asupra naturii și caracterului crizei

DIN EUFORIA alimentată de creșterea relativ constantă realizată aproape în întreaga lume în perioada 1950—1970, omenirea a fost trezită de puternice și repetate șocuri care au perturbat profund economia mondială. Diagnosticul noii stări a vieții economice bulversată de creșterea vertiginoasă a costurilor energetice a fost de la început controversat. Criza energetică cu tot cortegiul de efecte perturbatoare în planul financiar-valutar, social, politic etc. a declanșat aprige confruntări de opinii atât politice cât și de ordin teoretic, economic. În fața noilor simptome economice resimțite mai puternic și mai întii de țările importatoare de petrol, iar apoi, treptat, de toate țările lumii — evident în proporții și cu intensități diferite, teoriile economice anterior constituite, soluțiile clasice de adaptare la diverse fenomene de criză s-au dovedit inapte să definească realitățile radical modificate și mai ales să contribuie la evitarea riscurilor, la găsirea ieșirilor din impasul crizelor.

Stagnarea economică și inflația din țările industriale dezvoltate occidentale, riscurile mari ce decurg din dependența față de importurile de petrol, multiplicarea forțelor perturbatoare de pe piața mondială exercită influențe din ce în ce mai complexe asupra ansamblului vieții economice mondiale și care se răsfrîng, cu consecințe dintre cele mai nefavorabile, îndeosebi asupra statelor în curs de dezvoltare. Sub presiunea crizei economice — a cărei amploare și profunzime nu este recunoscută decît de cei ce refuză să privească realitatea în față — este necesară o schimbare a însăși modului de percepție a vieții economico-sociale.

A continua să gîndim și să extrapolăm datele tendențiale ale trecutului, pentru a încerca să determinăm evoluția viitoare a lumii ar fi o mare eroare cu consecințe nedorite asupra capacității de adaptare a lumii la noile restricții și condiții.

Criză energetică sau simplu accident ?

PROBABIL că tocmai datorită faptului că au rămas tributari unor principii economice a căror valabilitate este puternic erodată în condițiile restricțiilor actuale, cercetătorii și specialiștii în studierea viitorului nu au prevăzut declanșarea crizei energetice. Mai mult, unul dintre cei considerați drept părinți al viitorologiei, americanul Herman Kahn, autorul lucrării „Anul 2000“ afirmă în 1979 (deci în plină desfășurare a crizei) într-un interviu acordat revistei „The Futurist“ că „Noi nu ne-am gîndit la criza energetică — dar această criză a fost un accident pur“. Credem că a considera un fenomen de complexitate, durata și proporțiile crizei energetice — care într-o anumită măsură îmbracă aspectul unui anumit nod de contradicții — drept un simplu accident, nu este de natură să explice conținutul fenomenului și cu atât mai puțin să contribuie la orientarea spre soluții de ieșire din impasul în care se află omenirea.

Înaltul grad de dificultate a problemelor generate de criza economică, ale cărei repercusiuni se răsfrîng în toate domeniile de activitate, impune o atitudine cu mult mai realistă și un efort susținut de percepere a tendințelor noi, a situațiilor concrete, adesea dramatice, care nu pot fi considerate drept efecte trecătoare ale unor simple fenomene accidentale. Efortul de a înțelege lumea în care trăim, de a descifra cauzele care au condus la impasul în care se află economia mondială este stringent necesar în primul rînd pentru descifrarea căilor, a posibilităților de diminuare a vulnerabilității dezvoltării generată de restricțiile energetice ce acționează cu forță implacabilă — fie că vrem sau nu să le recunoaștem existența.

Este imbucurător faptul că în ultimii ani au fost elaborate numeroase studii și au loc ample dezbateri politice și științifice referitoare la criza energetică îndeosebi, dar și la criza economică în general¹⁾. Stricta specializare a condus cel mai adesea la o abordare secvențială a fenomenelor, la studierea separată a diferitelor manifestări ale crizelor, de producție, de sistem, financiar-valutar, energetice, ecologice, a crizei diviziunii internaționale a muncii, a crizelor ciclice, (ce acționează decenal, ori la interval de un secol etc.), a crizei valorilor, în sfîrșit, a crizei economiei politice ca știință etc., etc. Nu ne permitem să ne angajăm în dispută întrucît ne temem să nu intrăm în dilema „cine a apărut mai întii, criza practicii economice sau criza științei economice ?“, dilemă greu, dacă nu chiar imposibil de rezolvat.

Întrucîtva, este în firea lucrurilor ca atunci cînd apare un fenomen istoric nou, oamenii să încerce să-l definească pornind de la ceea ce știu deja. Cînd s-au semnalat primele simptome acute ale crizei energetice s-a apreciat că acestea se datoresc exclusiv unei acțiuni politice urmată de creșteri forțate ale prețurilor la produsele petroliere. Reverberațiile produse în structurile economice ale statelor industriale au fost comparate cu marea criză din 1933. Treptat, s-au constatat însă simptome noi, cu efecte radicale și profunde care au iradiat în toate sferile vieții economice, sociale, politice, în mediul natural și pe întreg cuprinsul planetei (cum am mai subliniat în proporții variabile), în cea mai mare parte a lor efecte considerate de numeroși economiști a fi de altă natură și amplitudine decît cele din 1933.

*) Din interviul acordat de președintele Nicolae Ceaușescu ziaristului vest-german Christian Schmidt-Häuer, de la săptămînalul „Die Zeit“.

¹⁾ Lucrările elaborate sub egida „Clubului de la Roma“: Coordonatori soții Meadows, „Limitele creșterii“; M. Mesarovič, E. Pestel: „Omenirea la răspîntie“; coordonator Jan Tinbergen: „Restructurarea ordinii internaționale“; „Catastrofă sau o nouă societate?“; Modelul Bariloche. Un model latino-american al lumii; „Energia în următoarele trei decenii“, coordonatori M. Malița și C. Mihăileanu; „Resursele și noua ordine internațională“, coordonator Nicolae Ecobescu; „Economia protecției mediului natural“ de N. N. Constantinescu; „Energia... imperativul reconsiderărilor“ de Ioan Bari și Ilie Șerbănescu; „Resursele și structura industriei“ de Aurel Iancu, V. Bogdan, A. Mihăilescu, M. Giuvelea etc., etc.

De aceea considerăm că analiza separată a diferitelor simptome de criză pe care le-am enumerat nu este în măsură să contribuie la conturarea unei imagini corecte a **noului și complexului fenomen istoric** cu raporturi și influențe inedite în toate componentele vieții materiale și spirituale a lumii contemporane. Sub presiunea crizei trebuie să încercăm să realizăm o nouă percepție de ansamblu asupra lumii și rosturilor ei. În acest sens avansăm ideea că actuala criză, departe de a fi un simplu accident, este un fenomen economic obiectiv cu caracter de globalitate.

Dimensiunea globală

S-AR PUTEA lua în considerare ipoteza că ansamblul fenomenelor de criză economico-ecologico-sociale actuale constituie consecința acumulărilor cantitative ale unor efecte secundare și terțiare — dar deloc neînsemnate — ale anumitor politici economice și tehnologice eronat orientate, generalizate și îndelung aplicate. Și această ipoteză nu este departe de adevăr. Dar însăși orientarea tehnologică și economică la rîndul său a fost determinată de viziunea exclusivist demiurgică a omului care, încurajat de marile succese tehnico-științifice ale epocii moderne s-a considerat pe sine deasupra și mai presus, ca adevărat stăpîn al naturii. Actuala criză globală ar putea fi considerată ca fructul acestei viziuni excesiv demiurgice care s-a concretizat într-o creștere de tip liniar, preponderent cantitativă, bazată pe tehnologii „lacom”, mari consumatoare de energie și de materii prime.

Că este o criză cu caracter global ne-o dovedește faptul că treptat, treptat cuprinde în sfera ei de influență — cu ponderi diferite — toate statele lumii indiferent de orînduirea lor socială sau de nivelul de dezvoltare economică. Cum e și firesc, avantajele economiei socialiste au contracarat un anumit timp efectele crizei, dar pînă la urmă și aceste țări sînt în situația de a suporta consecințele crizei. Cît despre țările în curs de dezvoltare, în mod deosebit cele importatoare de hidrocarburi, acestea sînt cel mai grav expuse consecințelor directe și indirecte ale crizei.

Dar criza are un caracter global, nu numai pentru că are reverberații pe toate meridianele și paralelele globului ei și pentru că ea provoacă răsturnări atît în viața economică materială cît și în gîndirea și comportamentul economic al oamenilor, în atitudinea lor față de resursele naturale și față de mediul înconjurător în general, modificări în politicile economice ale statelor și în relațiile interstatuale etc., etc. dar, din păcate, tocmai acestea se produc cel mai greu.

Este cunoscut faptul că istoria a fost punctată de numeroase fenomene de criză: crize energetice, economice, social-politice și că de fiecare dată procesul de adaptare la criză a constituit un impuls și o orientare nouă pentru știință și tehnologie. Se cuvine să remarcăm faptul că însăși această delimitare strictă a crizelor constituie o gravă simplificare a realității, deoarece crizele energetice, bunăoară, care au determinat trecerea de la folosirea resurselor vegetale (lemnul pădurilor) la cele fosile — cărbuni, apoi hidrocarburi gazeoase și lichide, s-au reflectat puternic în ansamblul vieții economice și social-politice a omenirii din epocile respective.

Actuala criză, însă, apreciem că nu este o simplă criză energetică — fără a însemna însă că am subestima ponderea și determinarea ei energetică. În primul rînd deoarece considerăm că nu este vorba practic de epuizarea resurselor energetice utilizate cu preponderență. De altfel, o seamă de lucrări, studii, manifestări internaționale au alternat între declararea iminenței epuizării a resurselor de petrol și gaze și evaluarea resurselor cunoscute ca fiind suficiente pentru 50—100 de ani și chiar mai mult timp.

Ceea ce e evidențiat în mod deosebit actuala criză este o greșită orientare în privința utilizării resurselor energetice de care dispune omenirea. S-a constatat astfel că energia regenerabilă, practic inepuizabilă, care deține ponderea zdrobitoare în resursele reale de energie ale planetei au fost subestimate și foarte puțin folosite în timp ce resursele fosile — limitate — au fost exploatate într-un ritm accelerat.

În afară de orientarea unilaterală și nerațională în utilizarea surselor de energie s-au relevat două aspecte deosebit de importante: 1) faptul că în pofida progresului tehnic actual randamentul tehnicilor de utilizare a hidrocarburilor lichide este în jur de 35—40%, iar randamentul tehnicilor de extracție al petrolului este deasemeni în jurul acestor procente. 2) faptul că prețurile scăzute practicate decenii de-a rîndul la hidrocarburi au determinat utilizarea lor fără discernămint și fără nici o grijă pentru economisire. Se consumă mult, se risipește mult, iar componentele neutilizate în procesul de combustie se dispersează în atmosferă, ape, producînd binecunoscutele simptome de poluare.

Reflexe de adaptare la restricții

SCHIMBAREA bruscă și considerabilă a prețurilor la produsele petroliere a avut efecte puternice și profunde. În planul financiar valutar a produs consecințe grave în balanțele de plăți externe ale statelor importatoare de petrol, perturbări valutare etc., etc., aceasta s-a răsfrînt în politici economice de austeritate, în revizuirea consumurilor energetice și în reorientarea și remodelarea structurilor economice ale statelor. Un studiu comparativ al evoluției politicilor structurale din ultimul deceniu (ale statelor dezvoltate industrial și ale celor în curs de dezvoltare) ar fi deosebit de util pentru relevarea noilor tendințe și reflexe de adaptare la restricții care au apărut pe piața mondială.

Prima concluzie care s-ar desprinde este aceea a preocupărilor pentru autocunoașterea potențialului propriu de resurse materiale de către fiecare țară în vederea valorificării avantajelor proprii de care dispun pentru a putea contracara dependența exagerată de importurile petroliere și de alte materii prime. Teoriile creșterii, factorilor de creștere, modelele, și-au pierdut în bună măsură, valabilitatea în noile condiții cînd statele sînt confruntate cu o multitudine de restricții — creșterea prețurilor energiei, a costului creditelor, efectele poluării, accentuarea politicilor protecționiste, etc. Competiția de pe piața mondială îmbracă forme noi, criteriile de apreciere a produselor s-au schimbat: după o perioadă în care moda era decisivă, în primul plan al competitivității figurează criteriile calitative, durabilitatea, economicitatea, fiabilitatea produselor, serviciul și asistența etc., etc. Calculele de eficiență a exporturilor nu mai pot reflecta real avantajele exporturilor unor produse dacă nu se iau în considerare consumurile cumulate de energie. Analiza riguroasă a efectelor generate de variațiile costului energetic asupra produselor exportate și care implică multiple procese de fabricație devine stringent necesară.

Revenind la caracterizarea crizei actuale este necesar să amintim că la începutul acesteia a existat tendința de a considera că ea este una din fazele cunoscutei crize a sistemului capitalist și de aci o tendință de a se considera că sistemul nostru social este în măsură să se ferească singur de efectele perturbărilor de pe piața mondială care sînt specifice lumii capitaliste. S-a pierdut din vedere un amănunt semnificativ și anume că actualul grad de adîncire a diviziunii internaționale a muncii a creat interdependențe însemnate între economiile tuturor statelor, indiferent de orînduirea lor socială.

Pe de altă parte, actuala criză își vedește caracterul global prin aceea că utilizarea aceluiași tip de tehnologie liniară în toate statele a condus, în mod firesc, la efecte similare: risipă de energie și de materii prime, poluarea apelor, aerului, solului, amenințarea echilibrului geofizic și climateric ale planetei, — efecte ce nu mai pot fi prevenite prin măsuri parțiale.

Criza energetică și criza ecologică au făcut vizibile noile trășături ale crizei globale, dar ele singure nu pot explica amploarea fenomenelor și de aceea studiarea disparată a acestora nu oferă perspectiva rezolvării tuturor problemelor, deosebit de grave, cu care se confruntă omenirea azi. În acest context se vorbește de criza alimentară al cărei caracter este de asemenea contestat de mulți economiști. Se afirmă că planeta dispune de posibilități imediate și reale de a produce hrană pentru toți locuitorii ei și pentru creșterea prevăzută, dar că actuala penurie alimentară este determinată de cererea de alimente insolubilă a țărilor în curs de dezvoltare.

Ne ferim de a intra într-o asemenea polemică mulțumindu-ne să observăm un singur aspect al problemei și anume că unele exagerări în transpunerea practicilor industriale în domeniul agriculturii au condus la o situație paradoxală: agricultura din zilele noastre a devenit o importantă consumatoare de energie fosilă și, — deși dispune de cele mai simple metode de reciclare a reziduurilor, concurează cu industria la poluarea apelor, a solului a atmosferei.

Vulnerabilitatea tipului liniar de tehnologie

AM AMINTIT în trecut caracterul liniar al tehnicii și tehnologiilor actuale, faptul că au randamente energetice modeste și că antrenează o mare risipă de energie și de materii prime. Multe din dificultățile zilelor noastre pot fi considerate drept consecințe ale tipului actual de tehnologii liniare și specializate la extrem, tehnologii care iroșesc imense cantități de ma-

Maria D. POPESCU

(Continuare în pag. 26)

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

DIN lectura multor studii și articole economice se poate desprinde concluzia că marele nostru poet și gânditor a fost inspirator și coautor al teoriei costurilor aferente. Deosebit de edificator ni se pare astfel articolul publicat în decembrie 1877, în „Timpul”, sub titlul „Paralela economică”. În acest articol din care transcriem un amplu paragraf, Eminescu observa: „Franțuzul ia o bucată de metal în preț de 50 de parale și-ți face din ea un ceasornic, pe care ți-l vinde cu doi napoleoni; d-ta îi vinzi ocaua de lină cu un franc și el ți-o trimite înapoi sub formă de postav și-ți ia pe aceeași oca 20 de franci; ...Ai vindut ocaua de lină cu un franc, pe care-l ai în mână și-l pot da iar, dar ea, cînd ți-a venit înapoi, te ține nu unul, ci douăzeci de franci. Cu ce-mplinești cusurul de la unul pînă la douăzeci, de unde mai iai încă nouăsprezece? Neapărat, că din alte producții și nu din lină, deci din grîu. Dar, grîul se produce cu osteneală multă și spor puțin. Spre a produce un fir de grîu îți trebuie o vară-ntreagă, și-atunci încă atîrnă de la ploaie și de la vînt, de se va face sau nu, pe cînd meșterul străin a lucrat ocaua de lină și i-a dat o valoare înzecită în citeva ceasuri... Poate tăietorul de lemne, a cărui muncă prin calitatea ei prețuiește așa de puțin să se măsura vreodată cu zugravul? Dar așa-i și nația. O nație care produce grîu poate trăi foarte bine, nu zicem ba, dar niciodată nu va putea să-și îngăduie traiul națiilor industriale înaintate. Neapărat că nu trebuie să rămînem popor agricol, ci trebuie să devenim și noi nație industrială măcar pentru trebuințele noastre...”²⁾

Supus unei analize atente și mai ales comparate cu teoria costurilor aferente în forma ei deplin elaborată, textul semnalat, deși redat fragmentat, este cit se poate de revelator. În cele citeva fraze, de o densitate cu adevărat eminesciană,

Problema schimburilor internaționale în optica unor economiști români (III)

sînt cuprinse aproape toate ideile constitutive ale teoriei costurilor aferente, și anume: 1) ideea superiorității intrinseci a industriei față de-o agricultură înapoiată, a diferenței considerabile dintre calitatea, respectiv productivitatea muncii industriale și a celei din agricultura menționată; 2) ideea productivității aferente, cu mult mai mică a mărfurilor agricole tradiționale, pe care țările slab dezvoltate trebuie să le dea în schimbul fabricatelor industriale provenite din țările avansate; 3) ideea schimbului de neechivalente între țările industriale și cele a căror economie se bazează aproape exclusiv pe o agricultură înapoiată, schimb neechivalent ilustrat de raportul vânzare-cumpărare total nefavorabil ce se stabilește pe piața mondială între munca țărănilor și a muncitorului industrial; 4) ideea capacității limitate de plată a țărilor sărace și a degradării continue a acestei capacități datorită inferiorității

productivității naționale a acestor țări și, îndeosebi, imposibilității realizării de către ele a unor mărfuri care să se situeze la nivele superioare, pe scara eficacității muncii naționale și în circuitul economic mondial; 5) ideea marii discrepante și a tendinței ei de accentuare neconținută între standardul de civilizație și cultură al națiunilor exclusiv agrare și industriale; 6) ideea necesității obiective a dezvoltării industriei în țările agricole în general și în România în special, etc.

Limitate, sub raportul unor elemente ale concepției politice generale, al modului cum se înțelegea dezvoltarea social-economică și cum se concepea industrializarea, meditațiile eminesciene cu privire la schimburile internaționale sînt, pe cit de originale și profunde, pe atît de surprinzătoare, dacă avem în vedere că Mihai Eminescu nu a fost, așa cum releva Al. Oprea, un gânditor de profesie, ci un scriitor; dacă avem în vedere că ideile sale „nu se organizează într-un sistem riguros încheșat, gîndurile rămîind uneori vag schițate, altelei avîntîndu-se temerar, dar rămîind suspendate în gol, fără punți între ele...”³⁾ Cu toate că sînt, în cea mai mare parte, scrieri ale geniului, și nu ale unei cercetări științifice metodice și sistematice, proprie unui savant de profesie și de carieră, și că în ansamblul lor „accentele afective” dețin poate o pondere mai mare decît cele „rațional-intelectuale”, ele i-au ajutat pe economiști, în speță pe Mihail Manoilescu, să facă din teoria costurilor aferente o construcție teoretică unitară, deschisă spre universalitate și cu valoare științifico-programatică neîndoielnică și perenă.

Ajutat de ideile lui Mihai Eminescu referitoare la schimburile internaționale — fapt recunoscut de el însuși,⁴⁾ de calitățile sale remarcabile de cercetător științific în domeniul economic, în condiții social-economice modificate și mai propice

FIȘE

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMINTULUI

C. TOPCIU

SE. BODNAR V. JURAVLE E. RĂMNICEANU GH. VĂLCU

BUGET ȘI EVIDENȚĂ BUGETARĂ

● Recent a apărut la Editura Didactică și Pedagogică lucrarea „BUGET ȘI EVIDENȚĂ BUGETARĂ” elaborată de un colectiv de autori format din C. Topciu, M. Bodnar, V. Juravle, I. Râmnicănu, Gh. Vălcu. Volumul se adresează, în principal, studenților economiști și urmărește să pună la îndemina cititorilor informații privind probleme de planificare și execuție bugetară, privind determinarea și realizarea veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat și conducerea sistemului de informare bugetară la

nivel microeconomic și macroeconomic. În acest context, autorii se opresc în detaliu asupra rolului deosebit ce revine bugetului de stat, categorie macroeconomică fundamentală, în condițiile aplicării noului mecanism economico-financiar. Prin numeroasele analize cu caracter practic, lucrarea este utilă și lucrătorilor din aparatul financiar-contabil, din organele financiare și instituțiile de stat, precum și tuturor celor care, prin activitatea lor, au contingență cu problemele legate de planificarea și realizarea veniturilor și a cheltuielilor bugetare, cu problemele care privesc organizarea și conducerea evidenței bugetare.

Creativitatea și învățămîntul economic

● Progresul economiei apare astăzi, mai mult ca oricînd, legat de calitatea pregătirii cadrelor de economiști, opinează Herbert Wolf în articolul „Zur weiteren Vervollkommnung von Ausbildung und Erziehung im Bereich der Wirtschaftswissenschaften (Considerații asupra

perfecționării instrucției și educației în domeniul științelor economice) publicat în numărul din octombrie a.c. al publicației din R.D. Germană „WIRTSCHAFTSWISSENSCHAFT”. Dacă la nivel principal ideea necesității perfecționării continue a învățămîntului economic este larg acceptată, în practică lucrurile se dovedesc a fi mai dificil de realizat — susține H.W. Acest fapt se datorează, arată autorul, în primul rînd, inerției caracteristice sistemelor de învățămînt aflate în uz; pentru a fi încorporate în structurile de instruire specifice învățămîntului superior, în manuale și cursuri universitare, datele noi ce survin la nivelul practicii și teoriei economice străbat un drum lung și adesea complicat. Ele trebuie să fie integrate în sistemul de concepte existent cu care, nu de puține ori, intră în contradicție. Tocmai de aceea, mărirea gradului de flexibilitate a învățămîntului economic presupune — afirmă autorul studiului — atestarea factorului creativitate ca principiu fundamental de organizare a activității în domeniul învățămîntului economic.

Creativitate afirmată atît la nivel individual, prin selecția în mai mare măsură, în funcție de acest parametru, a viitorilor specialiști, cit și în ce privește tehnicile de instruire.

Alimentație rațională

● Există în Franța un consens în ce privește modul inadecvat de alimentație practicat de marea majoritate a populației, afirmă Sophie Seroussi în articolul „François, sochez bien manger” publicat în numărul din noiembrie a.c. al revistei „SCIENCE ET VIE”. Stau mărturie în acest sens continuă S.S., cifrele oferite de specialiștii în nutriție care apreciază că proporția: 14% din calorii consumate zilnic asigurate de proteine — din care 60–65% de origine animală; 42–44% din aportul caloric asigurat de lipide și 44% de glucide — dintre care mai mult de jumătate sînt sucrici solubile cu absorbție rapidă —, nu corespunde unui mod de viață judicios. Pentru a preîntîmpina disfuncțiile sociale majore determinate de o alimentație nerațională (în principal mărirea numărului de îmbol

unor cercetări economice desfășurate în accepția lor modernă, Mihail Manoilescu desăvârșește teoria costurilor aferente, o acreditează definitiv ca variantă nouă, distinctă, a doctrinei clasice burgheze, și-i conferă o largă circulație pe plan național și mondial. Suportul metodologic și științific al teoriei manoilesciene cu privire la protecționism și schimbul internațional îl constituie productivitatea muncii naționale. Cu ajutorul acestei noțiuni, Manoilescu a pus în lumină, în manieră convingătoare, superioritatea intrinsecă a industriei față de o agricultură slab dezvoltată, a evidențiat exploatarea țărilor agricole de către țările industriale, a demonstrat necesitatea lichidării monopolului industrial al occidentului pe calea industrializării țărilor agricole slab dezvoltate și a propus drept criteriu unghiular de specializare națională și participare la circuitul mondial — productivitatea aferentă.

Mihail Manoilescu ia în discuție, rind pe rind, toate cele trei cazuri ale exemplului ricardian — superioritatea Portugaliei asupra Angliei în producția postavului și a vinului și superioritatea comparativă a producției vinului față de cea a postavului în Portugalia — și demonstrează că avantajul comparativ este particular și nu general. Așadar, concluziona Manoilescu, pentru ca o țară să se specializeze în producerea unei singure mărfi nu este suficient ca ea s-o realizeze în condiții de superioritate comparativă față de altă marfă, ci „mai trebuie încă ca productivitatea aferentă corespunzătoare celei de-a doua mărfi să fie cuprinsă între productivitățile extreme aferente celei dintr-un”.⁸⁾ Acesta fiind adevărul, susținut de evoluția vieții reale, nu mai încapă nici o îndoială, după părerea lui Manoilescu, că afară de cazul al doilea, cu totul particular, în toate celelalte situații menționate, teoria costurilor comparative este

inexactă. În plus, raportându-se la „imprejurări și spații economice care nu sînt ale noastre”,⁹⁾ preconizînd permanentizarea exploatarei lumii de către anumite state privilegiate și avînd drept rezultat faptul că „întărește pe cei tari și slăbește pe cei slabi”,¹⁰⁾ ea se dovedește a fi cosmopolită, și deci în numeroase cazuri neavenită. Pentru noi, ca de altfel pentru țările agricole slab dezvoltate, sublinia Manoilescu, elemente cu mult mai aproape de realitate și o finalitate superioară prezintă teoria costurilor aferente. În final Manoilescu o definește astfel: dacă o țară produce două mărfuri care prezintă productivități aferente deosebite, este preferabil pentru această țară să renunțe la a produce marfa comportînd o mică productivitate aferentă pentru a nu produce decît marfa cu cea mai mare productivitate aferentă, chiar dacă cea dintîi marfă

ar fi produsă cu o superioritate relativă sau chiar absolută față de străinătatea.¹¹⁾

Cum era de așteptat, teoria costurilor aferente a stîrnit vii și controversate discuții. Unii, au adoptat-o total sau parțial, iar alții au refuzat-o total sau parțial. Volumul de pagini scrise pe marginea ei, în țară și peste hotare, în epocă și ulterior — de cîteva zeci de ori mai mare decît spațiul afectat expunerii ei — menținerea ei în actualitate și deseale trimiteri la această teorie atestă, fără puțință de tăgoadă, marele ecou internațional pe care l-a avut și continuă să-l aibă și astăzi. Faptul acesta nu poate decît să ne bucure, fiindcă teoria costurilor aferente constituie pentru noi, românii, o nouă dovadă de afirmare în circuitul spiritual mondial.

conf. dr. Vasile C. NECHITA
Iași

⁸⁾ Eminescu M., Paralele economice, în Opera politică, vol. I, Editura Cugetarea, Georgescu Delafras, București, 1941, p. 131—132.

⁹⁾ Oprea Al., Publicistica lui M. Eminescu, în M. Eminescu, Opere IX, Editura Academiei R.S.R., București, 1980, p. 23.

¹⁰⁾ Manoilescu M., Eminescu economist, în Revista Fundațiilor regale, București, an. II, nr. 1. II. I. 1935, p. 87.

¹¹⁾ Manoilescu demonstrează că, în primul caz, reprezentat de seria de productivități aferente (PE) descendente (Tp — postavul în Portugalia, Te sau wp — postavul în Anglia sau vinul în Portugalia și we — vinul în Anglia) este avantajos, atît pentru o țară cit și pentru cealaltă, să producă numai postav, deoarece productivitățile aferente sînt intercalate între pozițiile extreme ale postavului și vinului englez (Te 100 și Tp 90 se intercalează între Te 100 și we 120); în cel de-al doilea caz, reprezentat de seria de productivități aferente descendente (wp — vinul în Portugalia, Tp — postavul în Portugalia și Te și we — respectiv vinul în Anglia) este avantajos pentru prima țară să nu producă decît vin, iar pentru a doua să nu producă decît postav, întrucît fiecare țară în parte trebuie să-și concentreze o parte din eforturi în ramurile cele mai productive (wp 80 și Te

100); în al treilea caz, reprezentat de seria de productivități aferente descendente (wp — vinul în Portugalia, we sau Tp — vin în Anglia sau postav în Portugalia și Te — postav în Anglia) este avantajos și pentru o țară și pentru cealaltă să nu producă decît vin, pentru că productivitățile aferente ale lui wp și we — vinul în Portugalia și postavul în Anglia (Tp 90 și Te 100) — se intercalează între wp 80 și Te 100. Așadar, cazul întîi contravine teoriei lui Ricardo: cazul al doilea, cu totul particular, confirmă, însă, această teorie, dar nu superioritatea comparativă este cea care decide în favoarea acestei confirmări, ci productivitatea aferentă mai mare în producția lui wp; cazul al treilea, deloc real, dacă ne gîndim că Anglia nu va putea niciodată să producă numai vin, minează, o dată în plus, schema ricardiană.

¹²⁾ Manoilescu M., Die nationalen Produktivkräfte und der Aussenhandel. Theorie des Internationalen Warenaustausches Berlin, Junker und Dünhaupt, 1937, p. 185.

¹³⁾ Idem, Încercări în filosofia științelor economice, București, 1938, p. 126.

¹⁴⁾ Idem, Unitatea spirituală a Europei, București, 1933, p. 9.

năviri), recent a fost editată o lucrare destinată publicului larg în care sînt prezentate principalele principii și metode de alimentație rațională. După cum subliniază autoarea articolului, aceste principii ar fi: adaptarea în mai mare măsură a consumului la specificul activității desfășurate, repartizarea judicioasă a cantităților de alimente pe parcursul zilei; asigurarea unei alimentații variate și diversificate; consumarea apei în cantități indigestibile, diminuarea consumului de substanțe grase, o echilibrare a consumului de proteine în funcție de proveniență — animale sau vegetale; îmbunătățirea alimentației cu legume, cereale și fructe; restringerea consumului de sare, etc.

● Îmbogățirea considerabilă a universului de fapte pe care îl oferă economiile socialiste în procesul dezvoltării lor, multiplicarea experiențelor naționale, concomitent cu apariția, la nivel planetar, a numeroase probleme noi, vitale pentru progresul omenirii reprezintă factorii care

acționează concertat și asupra regîndirii unor postulate ale teoriei economice a socialismului. Aceasta ar putea fi considerată ideea centrală care l-a ghidat pe Ion Trăistaru în elaborarea lucrării „SISTEMUL ECONOMIC SOCIALIST” tipărită la editura craioveană „Scrisul Românesc”. Din însuși modul de structurare a lucrării se impune atenției maniera interogativă spre care s-au îndreptat opțiunile autorului. Astfel, într-o primă secțiune de carte — „teoria economică a socialismului în contrunare cu practica” — sînt aprofundate aspecte ale dezvoltării și restructurării teoriei economice a socialismului, ale dialecticii stabilitate-di-

namism în progresul teoriei economice etc. În secțiunile a doua și a treia ale volumului sînt investigate probleme ale sistemului economiei socialiste — locul economiei în ansamblul activităților sociale, fazele reproducției socialiste, caracterul reflectării economiei în planul conștiinței, — precum și aspecte legate de mecanismul de funcționare a economiei socialiste.

● Fără a viza în mod expres problemele economice, prezentarea, într-un volum antologic, a unor scrieri ale eminentului geo-

FIȘE

graț și om de cultură Vasile Pirvan — așa cum este cazul recentei lucrări „SCRIERI”, tipărită la Editura Științifică și Enciclopedică — poate suscita și interesul specialiștilor din domeniul economic. Deoarece spiritul enciclopedic care l-a caracterizat pe Vasile Pirvan, orizontul său cultural de mare amplitudine oferă cititorului de astăzi interesante analize interdisciplinare în care perspectiva pur geografică, cea istorică, economică, etnografică se contopesc într-o sinteză originală. Reunind articole tipărite în presa vremii, evocări sau alocuțiuni rostite la Academia Română, studii de mai mică întin dere precum și alte contribuții științifice, volumul pune, totodată, în lumină diversitatea preocupărilor cărturarului român, se constituie ca o pledoarie pentru cunoașterea și afirmarea continuității materiale și spirituale a poporului român pe aceste meleaguri.

Ipoteze asupra naturii și caracterului crizei

(Urmare din pag. 23)

terii prime și energie prin prelucrări parțiale și succesive. Poate că nu exagerăm când afirmăm că orientarea actuală a tehnicii și tehnologiei este eronată, că urmărindu-se creșterea continuă a productivității muncii, în conceperea și desfășurarea proceselor tehnologice propriu-zise a existat în mică măsură preocuparea privind randamentul energetic al acestora, reducerea consumurilor materiale și mai ales nu s-a urmărit să se asigure prelucrarea tuturor componentelor din materia primă intrată în procesul tehnologic — cerință hotărâtoare a asigurării, pe termen lung, a echilibrului dintre om și mediu**).

Dacă am analiza tehnologiile de prelucrare a metalelor cu prelucrările alternative, calde, reci, și multiplele transporturi și manevrări pe care le implică am constata că de bogată este paleta posibilităților de orientare mai rațională și mai economicoasă a tehnologiilor actuale. Exagerările pe linia specializării și tendințele de gigantism industrial încep să-și arate din plin ineficiența, îndeosebi în condițiile restricțiilor impuse de criza energetică și de materii prime. Așa stînd lucrurile n-am putea vorbi oare cu deplină temei despre o **criză a orientării tehnologice** determinată de viziunea excesiv de specializată, demiurgică asupra lumii? De altfel, tocmai prin actuala orientare a teh-

** Așa s-a ajuns la situația ca dintr-o serie de materii prime să se utilizeze în procesele industriale respective procente mici, iar marea masă a substanțelor să fie depozitată ca reziduuri, sub formă de halde, sau să fie deversată în ape. Adîncirea specializării duce adesea la risipă. Bunăoară, la fabricile de zahăr apare sub formă de reziduu un produs, carbonatul de calciu, în concentrație aproape pură (peste 95%), reziduu care se aruncă poluînd terenurile din zonele limitrofe ale fabricilor, în timp ce pentru producerea acestei substanțe deosebit de utilă multor industrii (îndeosebi de materiale de construcții) se consumă energie. Exemplele pot fi multiplicabile.

nicii și tehnologiei moderne s-a accentuat antagonismul dintre om și mediul natural, s-au produs dereglări în ciclul de creare și consumare al produselor. Referitor la acest antagonism alimentat continuu de orientarea nerațională a tehnicii și tehnologiei moderne, S. Tămăș reamă — cu deplină temei — că confruntarea valorilor în lumea contemporană scoate în evidență simplismul ideii iluministe, că depășirea actualelor dificultăți ale dezvoltării este posibilă doar prin stimularea progresului tehnic. Practica demonstrează că progresul tehnic și progresul uman nu numai că nu se confundă ci, adesea, într-un fel sau altul, sînt în divergență sau se opun. Dovada cea mai convingătoare în acest sens este că orientarea de pînă acum a progresului tehnic deși a condus la performanțe tehnice și tehnologice importante a antrenat în schimb consumuri energetice și de materii prime și materiale mari, însemnate pierderi de energie și de materiale, care în plus au efecte deosebit de nocive pentru mediul inconjurător. Multiplele crize energetice, valutare-financiare, ecologice etc., cu care se confruntă omenirea în zilele noastre își au obirșia într-o măsură mai mare sau mai mică — în funcție de gradul de dezvoltare economică și de orînduirea socială — tocmai în faptul că se utilizează acest tip de tehnologii „lacomă”. Deci, se poate afirma că dificultățile economice ce caracterizează la ora actuală economia mondială în ansamblul ei și — în proporții și cu ponderi diferite — economiile majorității statelor lumii sînt simptome ale unei **crize globale** care include și agravează toate celelalte crize economice și sociale, criză pe care o considerăm generată de viziunea ne-realistă asupra relațiilor dintre om, tehnică, mediu și societate și care nu este altceva decît **criza creșterii liniare, cantitative, bazată pe tehnologii „lacomă”, iraționale.**

Dacă baza de resurse naturale și îndeosebi energetice necesară creșterii liniare s-a dovedit a fi inadecvată și dacă tehnologia modernă însăși s-a vădit a fi mare irositoare de resurse reiese clar că soluțiile de ieșire din criză constau nu în ignorarea crizei și a cauzelor ce o determină și o alimentează, ci în încercarea de adaptare la noile restricții. Dar despre aceste preocupări vom reveni într-un număr viitor al revistei.

Popoarele — o uriașă forță în lupta pentru pace, destindere și colaborare internațională

(Urmare din pag. 2)

conferință, că vom putea face ca ea să dea un nou impuls colaborării și unității între popoarele și țările europene, fără deosebire de orînduirea socială”.

Largul prestigiu internațional de care se bucură România socialistă, președintele său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, decurge din profundul realism al politicii țării noastre, din concordanța deplină în care această politică se află cu imperatiile păcii și colaborării în condițiile lumii de astăzi, din înțelegerea priorităților actualului moment istoric. Aprecierile elogioase la adresa politicii externe a României, a activității neobosite a președintelui Nicolae Ceaușescu, în scopul eliminării pericolului de război, pentru înlăturarea armelor de distrugere, pentru soluționarea pașnică a diferendelor dintre state, constituie în fond aprecieri la adresa clarviziunii politicii unei țări care s-a impus în comunitatea națiunilor prin dragostea sa de pace, prin spiritul militant în promovarea noului în viața internațională, prin lupta hotărîită împotriva tuturor manifestărilor de forță și inechitate. Prestigiul internațional al poporului român reprezintă o recunoaștere a înțelepciunii și realismului politicii sale, a concepției sale clare asupra fenomenelor vieții internaționale, a responsabilității cu care tratează marile imperative care frămîntă epoca noastră. Așa cum arăta cu prilejul simpozionului internațional „Oamenii de știință și pacea” savantul brazilian Atico Vilas Boas de Mota: „România este una din puținele țări ale Europei care are privilegiul de a privi istoria fără remușcări. O țară care de-a lungul întregului său trecut și-a făcut un crez din apărarea «nevoilor și neamului său», care nu a comis agresiuni, care apără azi înțeleptele principii ale egalității în drepturi pentru toate națiunile lumii, renunțării la forță, păcii și prieteniei între popoare, indiferent de regimul lor social-politic”. Referindu-se la mesajul adresat de președintele Nicolae Ceaușescu simpozionului internațional „Oamenii de știință și pacea”, savantul

american de origine română George Palade, laureat al Premiului Nobel, sublinia și el că „Vibrantul mesaj adresat de președintele Nicolae Ceaușescu are o rezonanță cu atît mai mare cu cît vine din partea unui om politic de mare curaj. În lume există puțini oameni politici de o asemenea talie. Responsabilitatea slujitorilor științei, la care face apel în mesajul său, constituie o problemă de mare seriozitate și actualitate... Este nevoie ca toți cei de bună credință ce activează pe tărîmul științei să manifeste curajul și perseverența de a-și spune cuvîntul în fața oamenilor politici, a celor aflați în poziții de decizie asupra soartei omenirii”.

Uriașul curent de opinie care se manifestă împotriva armelor nucleare, pentru o politică de colaborare și prietenie între națiuni, constituie o mărturie de netăgăduit a faptului că omenirea este dornică mai mult ca oricînd să-și asigure în pace și prosperitate viitorul său și al generațiilor viitoare. Oprea cursei înarmărilor, acțiune în care sînt angajate în actualul moment istoric toate popoarele, toate forțele progresiste din lume — o acțiune profund pozitivă, de natură a însănătoși climatul internațional — denotă o conștientizare a faptului că interesele general-umane impun mai mult ca oricînd abolirea definitivă a vechii politici, promovarea unor relații noi, rezolvarea constructivă, în interesul popoarelor, a marilor probleme de care depind în ultimă instanță progresul și prosperitatea întregii umanități. Această posibilitate implică creșterea solidarității și cooperării pe plan internațional a tuturor forțelor înaintate ale contemporaneității, făurirea unui larg front al popoarelor care să acționeze cu hotărîre și consecvență pentru a impune oprirea politicii de înarmare, elaborarea unor măsuri hotărîte în sprijinul dezvoltării popoarelor, programe de dezvoltare și nu noi măsuri de înarmare, acțiuni hotărîte pentru ca umanitatea să beneficieze plenar de toate cuceririle geniului său, să le poată păstra, dezvolta și să le transmită generațiilor viitoare. Așa cum se relevă în Apelul pentru dezarmare și pace al Frontului Democratice și Unității Socialiste, „Considerăm că forțele iubitoare de pace de pretutindeni, popoarele trebuie să se manifeste cu cea mai mare energie pentru a determina guvernele, parlamentele, conducerea statelor să abordeze o politică nouă, constructivă, pătrunsă de o răspundere maximă pentru soarta și viitorul popoarelor, a păcii mondiale.

Adresăm tuturor organizațiilor de masă și obștești, maselor populare din toate țările Europei, ale Americii, de pe toate celelalte continente apelul de a acționa în cea mai strînsă unitate pentru trecerea la îndeplinirea obiectivelor stringente ale securității, destinderii și colaborării internaționale”.

Valorificarea surselor de energie noi și regenerabile – un obiectiv comun al întregii omeniri (II)

PROGRAMUL de acțiune adoptat de Conferința Națiunilor Unite pentru surse de energie noi și regenerabile, de la Nairobi, specifică faptul că țările în curs de dezvoltare caută să-și intensifice biziura pe forțele proprii în diferite domenii prin **programul de cooperare tehnico-economică**. În acest context, comunitatea internațională trebuie să ia măsuri pentru acordarea de sprijin și asistență eforturilor țărilor în curs de dezvoltare pentru accelerarea cooperării dintre ele în domeniul surselor noi și regenerabile de energie.

Înfăptuirea acestui program va necesita desigur mobilizarea unor resurse adiționale corespunzătoare. Fiecare țară va continua să dețină principala responsabilitate privind valorificarea surselor proprii noi și regenerabile de energie, ceea ce presupune măsuri intense pentru o mobilizare mai amplă a resurselor sale interne, financiare, materiale și umane. Ținând seama de volumul limitat al resurselor proprii, implementarea Programului reclamă și noi resurse financiare internaționale, atât publice cât și private, de la toate țările dezvoltate, instituțiile financiare internaționale și de la alte organizații internaționale. Țările în curs de dezvoltare care sînt în poziția s-o facă vor trebui să acorde în continuare sprijin altor țări în curs de dezvoltare, în scopul valorificării surselor noi și regenerabile de energie.

În scopul punerii în aplicare a diferitelor activități ale Programului se menționează că mecanismelor financiare și instituțiilor sistemului O.N.U. trebuie să li se aloce fonduri adiționale adecvate pentru a corespunde necesităților acțiunilor preliminare de sprijin și activităților premergătoare investițiilor privind valorificarea surselor noi și regenerabile de energie în țările în curs de dezvoltare. Astfel, se arată mai departe în Program, este necesar să se perfecționeze mecanismele și instituțiile existente, în scopul creșterii eficienței lor. Resursele specifice și suplimentare trebuie canalizate prin Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Fondul pentru explorarea resurselor naturale, aranjamentele financiare provizorii pentru știință și tehnologie, Contul pentru energie al P.N.U.D. și alte organisme direct sau indirect implicate. În cadrul eforturilor generale pentru asigurarea creșterii asistenței oficiale de dezvoltare, Programul preconizează ca toate țările dezvoltate să pună accent pe valorificarea și utilizarea surselor noi și regenerabile de energie ca o prioritate a cooperării lor internaționale.

În scopul asigurării accesului la cele mai mari resurse financiare posibile, Programul face apel la instituțiile financiare de dezvoltare internațională, în special la Banca Mondială, pentru a asigura resurse suplimentare și adecvate, în special pentru activitățile de sprijin la scară mare, activitățile de investiție și premergătoare investiției în domeniul surselor de energie noi și regenerabile. Aceste mecanisme financiare și instituții sînt chemate să răspundă mai bine cerințelor naționale ca și celor ale organizațiilor subregionale, regionale și internaționale angajate în valorificarea surselor noi și regenerabile de energie din țările în curs de dezvoltare.

Necesitățile financiare pentru volumul total de investiții din domeniul energetic vor continua să crească în ritm susținut în următorii ani, arată în continuare Programul. Deși țările în curs de dezvoltare vor continua să dețină principala responsabilitate pentru dezvoltarea lor, resursele financiare externe, private și publice, fluxurile concesionale și asistența oficială pentru dezvoltare vor constitui un element indispensabil al sprijinului acordat eforturilor proprii ale țărilor în curs de dezvoltare. Programul preconizează ca Banca mondială și P.N.U.D. să elaboreze un studiu comun pentru o evaluare cât se poate de precisă a sumelor necesare pentru acțiunile de sprijin și a necesităților de lucrări de pregătire a investițiilor în domeniul sur-

selor noi și regenerabile de energie din țările în curs de dezvoltare din cursul acestui deceniu, studiu care ar trebui terminat cât mai repede, dacă este posibil chiar pînă la sfîrșitul acestui an.

Programul recomandă ca la niveluri globale, regionale și subregionale, donatorii multilaterali și bilaterali și țările primitoare interesate să aibă în vedere întîlniri consultative pentru revizuirea și facilitarea acțiunilor comune din acest domeniu. Aceste întîlniri trebuie să abordeze prioritățile identificate de Programul de la Nairobi și să se ocupe în special de finanțarea promovării activității de cercetare, dezvoltare și valorificare a surselor noi și regenerabile de energie. În continuare, Programul face apel la toate părțile interesate să ia în considerare cât se poate de repede alte modalități posibile, care ar putea duce la creșterea volumului de finanțare a energiei, incluzîndu-se și acele mecanisme examinate de Banca mondială, respectiv crearea unei instituții afiliate pentru finanțare în domeniul energiei.

Măsuri specifice și domenii de acțiune prioritare

PROGRAMUL arată că obiectivele sale vor fi cel mai bine îndeplinite dacă eforturile depuse la niveluri subregionale, regionale și internațional vor fi în concordanță cu eforturile naționale. El face apel la acțiune în cinci domenii largi: evaluarea și planificarea energetică; fluxurile informaționale; cercetarea, dezvoltarea și demonstrarea; transferul, adaptarea și aplicarea de tehnologii ajunse la maturitate; formarea și specializarea cadrelor.

În domeniul **evaluării și planificării energetice**, Programul face apel la determinarea întregii sfere de resurse fizice, utilizîndu-se metodologiile standard pentru culegerea, prelucrarea, înmagazinarea și difuzarea datelor, ca și pentru identificarea și urmărirea tehnologiilor energetice existente și cu șanse de aplicare în viitorul apropiat și al activităților de cercetare și dezvoltare în curs. Este apreciată ca necesară întărirea sau crearea infrastructurii instituționale pentru prelucrarea informațiilor, incluzîndu-se cele referitoare la procesul decizional în politica energetică, în alcătuirea și aplicarea legislației ca și la disponibilitățile de finanțare.

Observînd că existența unei informări corespunzătoare este o condiție pentru luarea de decizii înțelepte, Programul subliniază că necesitatea unor fluxuri informaționale perfecționate referitoare la energie în general și la sursele noi și regenerabile de energie în special, trebuie inclusă în cadrul unui context mai larg de schimb informațional în toate sectoarele importante. Programul subliniază necesitatea implementării unor serii de măsuri pentru identificarea sistemelor și serviciilor curente de informare și pentru stabilirea sau consolidarea centrelor de informare energetică și integrarea lor în rețelele regionale, care ar putea fi ulterior incluse într-o rețea informațională globală.

În ceea ce privește **cercetarea, dezvoltarea și demonstrarea** surselor noi și regenerabile de energie și a tehnologiilor corespunzătoare, Programul arată faptul că în timp ce cercetarea în domeniul lor de valorificare și utilizare se extinde rapid la nivel mondial, ponderea coordonării și informării este redusă, copierea se practică pe scară mare, iar anumite aspecte importante sînt neglijate și primesc o mică cantitate de resurse. De aceea Conferința reclamă selectarea tehnologiilor noi cele mai promițătoare în scopul depunerii unor eforturi conjugate pentru accelerarea dezvoltării lor, pentru creșterea mai rapidă a eficienței lor economice și lărgirea domeniilor de aplicare. În acest scop se recomandă dezvoltarea aparatului instituțional și a capacității naționale și regionale — incluzîndu-se și sectorul privat — pentru aplicarea și coordonarea activităților de cerce-

^{*)} Prima parte a acestui articol a apărut în nr. 46 din 13 noiembrie 1981 al revistei noastre

tare, dezvoltare și demonstrare urmînd ca ulterior să se studieze oportunitatea unei rețele mondiale de cercetare și dezvoltare, în jurul uneia sau mai multor instituții conducătoare.

Programul arată în continuare că pentru accelerarea **aplicării, adaptării și transferului** tehnologiilor mature, sînt necesare măsuri precum : întărirea sau stabilirea condițiilor pentru promovarea și facilitarea transferului accelerat de tehnologii referitoare la sursele noi și regenerabile de energie, în special din țările dezvoltate către țările în curs de dezvoltare ; intensificarea contribuției acestor energii la acoperirea balanței energetice a țărilor în curs de dezvoltare ; sprijinirea măsurilor privind cooperarea tehnică între țările în curs de dezvoltare, atît sub aspectul unor programe și activități comune, cît și al dezvoltării capacităților naționale pentru aplicarea adaptării, fabricării, conducerii, reparației și întreținerii aparatului și echipamentului privind stabilirea potențialului și utilizarea surselor noi și regenerabile de energie.

Referitor la măsurile necesare în domeniul **pregătirii și specializării** cadrelor, Programul recomandă : întărirea infrastructurii instituționale, o atenție deosebită acordîndu-se specializării lectorilor și instructorilor ; coordonarea și promovarea schimbului de informații ; stabilirea programelor pentru creșterea conștiinței publice în privința utilizării surselor noi și regenerabile de energie.

Măsuri specifice. Observînd că în cadrul sectoarelor menționate mai sus sînt necesare o serie de măsuri specifice, Programul recomandă un set de astfel de măsuri la nivel național, regional și internațional în domeniul anumitor surse energetice (energia hidroelectrică, lemnul de foc și cărbunele de lemn, energia biomasei, energia solară, energia eoliană, sîsturile bituminoase, energia oceanelor, energia animală și turba). În cadrul domeniului fiecăruia dintre ele, Programul orientează atenția spre stabilirea potențialului și planificarea dezvoltării ; cercetare, dezvoltare și demonstrare ; transferul, aplicarea și adaptarea tehnologiilor avansate.

Sectoare prioritare. Programul arată că acțiunea prioritară trebuie să cuprindă toate cele cinci sectoare menționate, pentru a exista certitudinea cuprinderii tuturor recomandărilor sale, dar că în cadrul fiecărui sector prioritatea trebuie acordată anumitor tipuri de acțiuni și programe, care se consideră că necesită o acțiune mai urgentă, în concordanță cu cerințele naționale în contextul cooperării internaționale.

Programul evidențiază astfel de programe prioritare în zonele rurale, urbane și industriale. În cazul zonelor rurale, Programul identifică drept acțiuni prioritare stabilirea și accelerarea programelor de împădurire și reîmpădurire pe scară mare cu specii alese și experimentate, ca parte a unui efort de a crește de cinci ori ritmul anual de plantare a lemnului de foc pînă în anul 2000. Cît despre energia urbană și industrială, Programul menționează : extinderea, acolo unde se poate, a utilizării resurselor hidroenergetice la scară mare și mică, a resurselor geotermale și a sistemelor de transport ; aplicarea pe scară mare a sistemelor active și pasive de încălzire și răcire solară în scopuri casnice, comerciale și industriale.

În afară de aprobarea Programului de Acțiune de la Nairobi, Conferința a adoptat șase rezoluții și o decizie.

La propunerea Australiei, Chinei și Columbiei, Conferința a adoptat o rezoluție în scopul **integrării strategiei energetice cu politicile de protecție a solului, apelor și pădurilor.** Astfel, conferința a invitat guvernele statelor membre O.N.U. să considere politica energetică „în strînsă legătură cu politicile generale privind mediul inconjurător și, în special, cu politicile privind solul, apele și pădurile”. Guvernele au fost, de asemenea, invitate să aibă în vedere cooperarea cu programele „Politicii mondiale a solului” inițiate de O.N.U. În introducerea acestei rezoluții, Conferința a observat că energia hidroelectrică și biomasa de origine vegetală, mai ales lemnul de foc, sînt cele mai practice, economice și promițătoare surse noi și regenerabile de energie. Conferința a arătat, de asemenea, faptul că eroziunea solului și despădurirea în multe țări în curs de dezvoltare au afectat considerabil posibilitățile de producere a energiei hidroelectrice și de utilizare a biomasei.

La propunerea Pakistanului, Conferința a adoptat o decizie privind **drepturile țărilor la transferul de tehnologie.** În aceasta, Conferința și-a exprimat opinia că „este dreptul suveran al tu-

turor țărilor, în special al țărilor în curs de dezvoltare, de a explora, dobîndi și deține transferul de tehnologie referitor la toate tipurile de surse noi și recuperabile de energie și de a dirija și folosi acest transfer fără constrîngerii politice sau teama de agresiune din partea oricărui stat membru al O.N.U.”.

Referitor la **sursele noi și recuperabile de energie în contextul dezvoltării rurale**, Conferința a adoptat o rezoluție reclamînd accelerarea imediată a programelor de reîmpădurire pentru intensificarea producției de lemne de foc.

Conferința a cerut, de asemenea, accelerarea programelor pentru valorificarea și utilizarea altor surse noi și regenerabile de energie cum sînt : biogazul, vîntul, soarele, apa și turba în regiunile unde acestea sînt indicate din punct de vedere economic, astfel încît să se reducă presiunea asupra livrărilor de lemne de loc și să se îmbunătățească standardul de viață în zonele rurale.

O altă rezoluție adoptată de Conferință solicită organelor și instituțiilor O.N.U. și altor organisme internaționale să acorde sprijin financiar și tehnic pentru **valorificarea surselor noi și regenerabile de energie din Africa, Asia și America Latină.** Rezoluția, inițiată de 38 de țări africane, se referă la diferite planuri de acțiune regionale în domeniul surselor noi și regenerabile de energie.

Forumul organizațiilor neguvernamentale

INCĂ DE LA HOTĂRÎREA Adunării Generale a O.N.U. de acum doi ani de a lansa Conferința, organizațiile neguvernamentale s-au gîndit la organizarea concomitentă a unui Forum. Forumul nairobi al organizațiilor neguvernamentale s-a desfășurat cu participarea reprezentanților a peste 140 de asemenea organizații, mergînd de la Conferința Mondială a Energiei (C.M.E.) și Institutul Internațional pentru Analiza Sistemelor Aplicate (IIASA) pînă la Liga Internațională a Femeilor pentru Pace și Libertate și Liga Societăților de Cruce Roșie.

Din mesele rotunde, dezbaterile, prelegerile și celelalte forme variate de activitate ale acestui Forum s-a desprins necesitatea ameliorării condițiilor comerțului internațional, pentru a se spori încasările țărilor a treia ; sporirii substanțiale a volumului de resurse energetice convenționale disponibile pentru țările în curs de dezvoltare prin reducerea consumului nerațional din țările industrializate ; dezvoltării tehnologiilor pentru surse noi și regenerabile care să permită tuturor țărilor să se dezvolte corespunzător în perioada de tranziție energetică ; întăririi capacității tuturor țărilor, în special a celor din lumea a treia, de a-și evalua propriile nevoi și resurse energetice și de a face opțiunile cele mai potrivite. De asemenea, s-a precizat că rezultatele arătate mai sus ar trebui obținute printr-un program pentru transferul, în măsură largă și crescătoare, a resurselor (în special financiare) de la beneficiarii ordinii existente către cei care sînt în prezent cei mai dezavantajați de aceasta, inclusiv printr-un control mai riguros al activităților marilor corporații transnaționale energetice.

Țara noastră a avut o importantă contribuție atît la pregătirea cît și la desfășurarea lucrărilor propriu-zise ale Conferinței. Raportul României la Conferință, elaborat cu contribuția unui mare număr de specialiști și reprezentanți ai unor instituții românești, se constituie ca un document de actualitate, care a prezentat politica energetică generală a României socialiste și locul special ce îl ocupă în cadrul acesteia sursele noi și regenerabile.

Ca o expresie a aprecierii de care se bucură politica energetică a țării noastre, conducătorul delegației române, semnatar al acestor rînduri, a fost invitat ca, împreună cu alți doi specialiști, să conducă un seminar intitulat : „Rolul guvernelor în promovarea noilor tehnologii energetice”, care s-a desfășurat în cadrul Forumului organizațiilor neguvernamentale.

Conferința O.N.U. și Planul de Acțiune de la Nairobi vor rămîne, fără îndoială, un moment și un document de referință, în evoluția atît de controversată a acestui domeniu de importanță vitală care este energia mondială.

dr. ing. Călin MIHĂILEANU

Previziuni asupra progresului tehnic

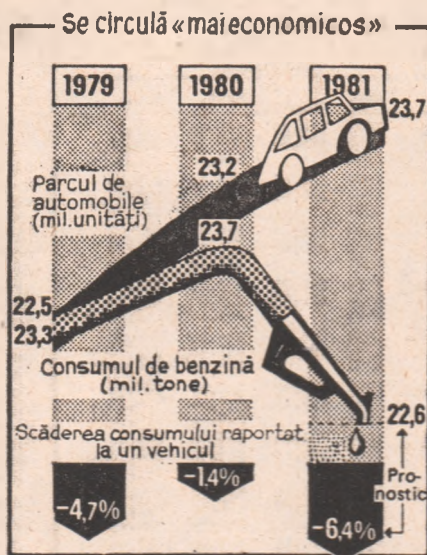
SE APRECIAZĂ că în 1975 cheltuielile pentru cercetarea tehnico-științifică au însumat în lume 96,4 miliarde dolari, din care 93,6 miliarde în 28 de țări industriale și 2,8 miliarde în 118 țări în curs de dezvoltare, scrie revista **Trend**. În ceea ce privește personalul ocupat în activitatea de cercetare și dezvoltare, acesta era evaluat în același an la 2 279 mii de lucrători, din care 1 990 mii în țările dezvoltate din punct de vedere economic și doar 289 mii în țările în curs de dezvoltare.

Conform previziunilor, până în anul 2000 volumul mondial al cheltuielilor de cercetare va spori într-un ritm mai înțecit decit în deceniul 1968-1978 (cînd s-a produs o dublare a acestuia), urmînd să ajungă la 300 miliarde dolari (din care, în proporție de 15% în țările în curs de dezvoltare), în condițiile unei creșteri și mai lente a efectivului lucrătorilor ocupați în domeniul cercetării și al dezvoltării. Într-un asemenea context se apreciază că o importanță tot mai mare va căpăta ridicarea eficienței cercetărilor și crearea de mari centre internaționale de cercetare, finanțate în comun de o serie de țări. Se consideră, că în următoarele două-trei decenii efortul principal va fi orientat către soluționarea următoarelor probleme: ridicarea calității prognozelor privind starea vremii, studiarea variației parametrilor geoclimatici și a schimbării mediului înconjurător, dezvoltarea unor sisteme globale de transport și telecomunicații, dezvoltarea învățămîntului și a sistemului de ocrotire a sănătății, asigurarea cu produse alimentare, cu resurse energetice și de materii prime, controlul tehnic internațional asupra armamentelor.

R.F.G.: micșorarea consumului specific de carburanți

PROGNOZE privind dezvoltarea economiei R.F.G. în următoarele decenii indică, între altele, că parcul de automobile din țară va continua să crească într-un ritm intrucitiv mai lent decit în ultimul deceniu, urmînd să ajungă la aproximativ 29 mil. de unități în anul 2000. Chiar dacă se prevede și o scădere a kilometrajului total parcurs de la 12,9 mii km în 1980 la 11,4 mii km în anul 2000, asigurarea volumului necesar de carburanți constituie o povară considerabilă pentru balanța comercială externă a țării.

De aceea, specialiștii în materie studiază multiplele posibilități de reducere a consumului specific de carburanți, aprecierile asupra șanselor reale de economisire în acest domeniu oscilînd între 10 și 25% din nivelul mediu al consumului înregistrat anul trecut. Cercetările se desfășoară mai ales în două direcții principale, și anume: îmbunătățirea constructivă a autovehiculelor (în special prin utilizarea diferitelor dispozitive electronice de informare, control și reglare) și „fluidizarea“ traficului auto pe autostrăzi și în orașe — ambele mernite să asigure rulara mașinilor într-un regim de consum cît mai rațional al energiei. După cum evidențiază graficul

alăturat, în ultimii doi ani în R.F.G. au fost obținute o serie de realizări, în acest an scontîndu-se pe un consum specific mediu (pe autovehicul) cu 7-8% mai scăzut decit în 1979.

U.R.S.S.: evoluții în construcțiile de mașini

FĂCÎND un bilanț al tendințelor innoitoare care s-au manifestat în industria constructoare de mașini din Uniunea Sovietică în cursul cincinalului 1976-1980, revista **Vestnik mașinostroenia** releva, între altele, că volumul producției de articole avînd încorporate elemente sau dispozitive electronice a sporit de 3,5 ori, ceea ce a contribuit la îmbunătățirea performanțelor înregistrate în exploatare de produsele ramurii. În perioada amintită a fost însușită producția a 218 noi tipuri de tractoare și mașini agricole. nomenclatorul acestei categorii de mașini fiind extins la 740 de denumiri, în condițiile ridicării concomitente a calității utilajelor livrate agriculturii. Valoarea instalațiilor de forjat și presat, produse în cursul cincinalului, s-a mărit cu 69% față de perioada precedentă de plan. O premieră a constituit-o fabricarea de roboți cu comandă program, în acești ani realizîndu-se peste 2700 de manipolatoare automate; utilizarea instalațiilor cu comandă program în primul rînd chiar în construcțiile de mașini permite organizarea unor sectoare de producție bazate pe automatizare complexă, în care se obține o creștere de 2-3 ori a productivității muncii în raport cu metodele de lucru folosite anterior.

În actualul cincinal, investițiile în această ramură sînt orientate cu prioritate către dezvoltarea construcției de mașini și utilaje energetice, grele și de transport, a electrotehnicii, a producției de mașini agricole și mașini-unelte. Totodată, se urmărește trecerea la fabricarea unor sisteme complexe de strunguri și mașini, care să permită efectuarea ciclului complet de prelucrare a principalelor piese și subansamble.

Perspectivile comerțului mondial cu gaze naturale

GAZELE naturale au toate șansele să-și sporească, în actualul deceniu,

ponderea în balanța energetică mondială, datorită unor factori ca: existența unor imense zăcăminte de gaze, dintre care unele așteaptă încă să fie valorificate, efectul stimulatînd al creșterii prețurilor la energie asupra exporturilor transcontinentale de gaze naturale ș.a. În cercurile de specialitate se apreciază că — la nivelul anului 1990 — cu toată majorarea volumului exporturilor de gaze naturale (de la 190 miliarde mc în 1980 la 420 mld. mc), necesitățile mondiale vor fi satisfăcute în proporție de circa patru cincimi din producția internă a țărilor consumatoare.

Repartiția geografică a exportului de gaze naturale (în % din total)

	1980	1990
Exporturi prin conducte		
— U.R.S.S.	26	25
— Olanda	24	7
— Norvegia	14	7
— Canada și Mexic	12	12
— O.P.E.C.	2	
— Alte țări	5	
Exporturi de gaze lichefiate		
— O.P.E.C.	12	24
— Alte țări	5	15
Total	100	100

Sursa: „Le Pétrole et le Gaz Arabes“, nr. 295 1981.

În ceea ce privește proveniența exporturilor de gaze naturale, sînt de așteptat aici unele mutații, ca — de pildă — scăderea importanței Olandei și Norvegiei ca exportatori de gaze naturale prin conducte, în condițiile afirmării drept exportatori de gaze lichefiate a Algeriei și Indoneziei, cel mai de seamă exportator pe plan mondial urmînd să rămînă în continuare Uniunea Sovietică.

Ungaria: dezvoltarea industrii chimice

DE LA O PONDERE de numai 5% în 1933 în producția industrială a Ungariei, industria chimică a ajuns să reprezinte actualmente 17%. Situîndu-se, ca importanță, pe locul doi — după construcțiile de mașini — industria chimică a furnizat anul trecut o producție în valoare de 5,5 miliarde dolari. În prezent ea acoperă în proporție de 73% necesarul intern de produse chimice, iar o cincime din producția sa este destinată exportului (îndeosebi produsele farmaceutice, articole ale industriei cauciucului, masele plastice, unele rășini și îngrășăminte chimice).

După ce în cursul deceniului trecut accentul a fost pus pe tehnologiile petrochimice, pentru deceniul actual se prevede ca industria chimică să se dezvolte în continuare într-un ritm superior celui mediu pe ansamblul industriei, dar în mod selectiv, prioritate avînd producțiile integrate pe verticală și cele care asigură un grad mai ridicat de prelucrare a materiilor prime. În acest scop au fost elaborate o serie de programe speciale, axate pe petrochimie, pe producția de articole farmaceutice, de antidăunători, precum și de produse intermediare; totodată, activitatea din această ramură industrială se va caracteriza prin întărirea rolului factorilor intensivi, perfecționarea tehnicilor și tehnologiilor folosite, aplicarea de noi licențe și know-how, îmbunătățirea calității produselor și a ambalării acestora.

GLOSAR

Protectionism [I]

PRACTICILE protecționiste se înscriu între principalii factori ce au determinat încetinirea din ultimii ani a ritmului de creștere a comerțului internațional.

Datorită reacțiilor negative pe care le poate stârni pe plan extern, se evită adoptarea în mod deosebit a unei politici protecționiste. De regulă, se apelează la măsuri concrete și cit mai puțin aparente, dar eficiente, menite fie să stimuleze exporturile proprii, fie să frneze pătrunderea mărfurilor străine pe piața națională.

Există o mare diversitate de măsuri protecționiste, dar se poate face o grupare a lor în două categorii distincte, după modul cum acționează: cele care influențează mecanismul prețurilor și cele care au o incidență directă asupra mecanismului pieței. Se impune precizarea că măsuri care se repercutază direct asupra nivelului prețurilor — cum sînt, de exemplu, tarifele vamale — au de asemenea o influență asupra mecanismului pieței, afectînd volumul mărfurilor comercializate.

Din prima categorie fac parte:

Tarifele vamale: Cu toate reducerile convenite ca urmare a rundelor de negocieri din cadrul G.A.T.T., tarifele vamale contribuie la scumpirea mărfurilor importate și aceasta mai cu seamă cînd provin dintr-o țară care nu beneficiază de clauza națiunii celei mai favorizate.

Stabilizarea prețurilor de export. Se realizează prin intermediul vinzării și cumpărării efectuate pe baza unui stoc de mărfuri anume constituit în acest scop.

Subvențiile la export. În vederea creșterii capacității concurențiale a exportatorilor, statul le oferă avantaje directe ca prime, subvenții, finanțări cu cost redus, ori favorizează pe o cale indirectă activitatea firmelor în cauză prin reduceri sau scutiri de impozite, vinzări de materii prime și energie cu rabat, aprovizionare preferențială.

Dumpingul. Este o practică de a vinde pe piețele externe mărfuri la prețuri sensibile inferioare celor practicate pe piața internă, respectiv la prețul de cost sau chiar sub acesta. Un exemplu cunoscut îl reprezintă vinzările de cereale de către Piața comună, care presupun costuri însemnate pentru țările membre, întrucît vor să mențină veniturile ridicate în agricultura națională. Pe de altă parte, efectele negative ale acestei politici sînt suportate de țările în curs de dezvoltare, care ar trebui să fie exportatoare de cereale, dar au devenit importatoare deoarece producția proprie este defavorizată din cauza prețurilor artificiale scăzute de pe piețele internaționale.

Prețuri cu rabat. Reprezintă un sistem de prețuri reduse la care își cedează mărfurile societățile multinaționale către sucursalele lor din alte țări sau invers, pentru ca astfel să beneficieze de anumite avantaje fiscale sau de costuri scăzute de producție, pentru a câștiga un segment de piață, pentru a influența nivelul prețurilor pe piețele internaționale.

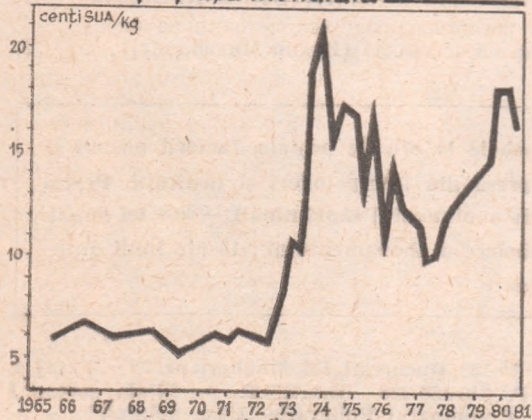
Radu NEGREA

Comerțul mondial cu cereale

comerțului internațional (4 la sută spre sfîrșitul anilor '30, 9 la sută în 1960, 15 la sută în 1980), reflectînd creșterea continuă a volumului acestui comerț (de la 25 milioane tone spre sfîrșitul deceniului al patrulea la peste 72 milioane tone în 1980 și peste 200 milioane

Mihnea Strugaru. Iași — O parte tot mai mare din producția mondială de cereale formează obiect al

Evoluția prețului grîului pe piața mondială

după «Perspectives Agricoles»

ne tone anual trecut). Comerțul cu cereale reprezintă în prezent circa 2 la sută din comerțul mondial și 16 la sută din totalul comerțului cu produse agroalimentare, care la rîndul său depășește ca valoare (235 miliarde dolari în 1979) comerțul cu petrol (200 miliarde dolari în același an). Fiînd transportate mai ales pe cale maritimă, cerealele ocupă anual circa 20 la sută din flota mondială, față de 50 la sută în cazul petrolului.

Dezvoltarea comerțului mondial cu cereale (din care jumătate reprezintă în prezent cerealele furajere) este legată de dezechilibrul dintre zonele de producție și cele de consum, care își găsește reflectarea în dependența crescîndă a țărilor importatoare, mai ales a celor în curs de dezvoltare, de un grup restrîns de țări mari exportatoare de cereale (S.U.A., Canada, țările Pieței comune, Australia, Argentina). Țările menționate realizează împreună 80 la sută din exportul mondial de cereale. De notat că o țară industrială dezvoltată cum este S.U.A. realizează 20 la sută din producția mondială și 58 la sută din exportul mondial de cereale (în cazul porumbului ponderea S.U.A. ajunge la 75 la sută).

Importanța autoaprovizionării cu cereale și a reducerii dependenței țărilor în curs de dezvoltare de importul în acest domeniu este ilustrată cu claritate de evoluția prețului la grîu pe piața mondială, cu deosebire în ultimii cîțiva ani (vezi graficul).

Cărbune

Dumitra Marian, Deva — Puternic afectate de creșterea prețului petrolului importat de pe piața mondială (sau dorind să beneficieze de această creștere în cazul, mult mai puțin frecvent, că sînt exportatoare), țările în curs de dezvoltare se orientează în măsură crescîndă spre utilizarea cărbunelui. Pe ansamblu în prezent se apreciază că aceste țări nu dețin mai mult de 10 la sută din rezervele mondiale certe de cărbune, dar există indicii că rezervele lor reale sînt mult mai mari, citîndu-se cazul Botswanei, ale cărei rezerve de cărbune ar putea reprezenta dublul celor ale Africii de Sud.

În producția mondială de cărbune ponderea țărilor în curs de dezvoltare este și mai redusă, și anume 6 la sută, din

care jumătate revine Indiei. Studii ale Băncii mondiale estimează că dublarea producției de cărbune a țărilor în curs de dezvoltare (la 350 milioane de tone) pînă în 1990 ar presupune investiții de ordinul a 25 miliarde de dolari. Întrucît circa 90 la sută din extracția suplimentară de cărbune va fi destinată consumului intern, iar capitalul străin este interesat numai în exploatarea zăcămintelor pentru export, finanțarea va trebui asigurată mai ales din surse interne sau ale Băncii mondiale.

Minister

Marioara Solonaru, Băbadag — 1) Recent creatul minister al industriei, rezultat din fuziunea celor trei ministere care coordonau în Ungaria diferitele ramuri industriale pînă la adoptarea acestei măsuri de către Consiliul Prezidențial, grupează un sfert din personalul muncitor din economie, circa 80 la sută din muncitorii industriali, în total circa 1,3 milioane de persoane. Întreprinderile aparținînd de noul minister (în număr total de aproape 1100) realizează 48 la sută din venitul național, 83 la sută din exporturile destinate țărilor socialiste și 65 la sută din cele care se îndreaptă spre țările ne-socialiste. Măsura amintită este legată de sporirea atribuțiilor acordate întreprinderilor constructoare de mașini. 2) În ultima vreme pe primul loc în lume sub raportul mărimii flotei comerciale a trecut Grecia, cu 41,8 milioane tone, înaintea Japoniei (cu 40,6 milioane tone).

Analfabetism

Anca Sadovici, București — Anuarul demografic al Națiunilor Unite 1979, recent apărut, include date cu privire la analfabetismul referitoare la 40 de țări care au transmis asemenea date. Din aceste date rezultă că cel mai ridicat nivel al analfabetismului se înregistrează în Africa și Asia. În șase țări rata analfabetismului depășește 60 la sută din totalul populației adulte: Togo 84 la sută, Mauritania 82,6 la sută, Liberia 79 la sută, Haiti 76,7 la sută, India 65,9 la sută și Iran 63,8 la sută. Neștiința de carte tinde să se reducă în America Latină, unde potrivit Anuarului, două treimi din populație știu altă scriere cit și să citească.

Ca regulă generală, în toate țările care n-au schidat analfabetismul, procentul neștiutorilor de carte este mai ridicat în rîndul femeilor decît în cel al bărbaților. În Togo, de pildă, analfabeții reprezintă 73,1 la sută din populația masculină, dar 92,8 la sută din cea feminină. Această disparitate se menține și în țări unde nivelul analfabetismului este mai redus. În Israel, de exemplu, procentul neștiutorilor de carte este de 6,8 la sută în rîndul bărbaților, dar de 15,2 la sută la femei; în Portugalia ponderile respective sînt de 22,4 și 34,7 la sută. În schimb, în multe țări latino-americane nivelul de alfabetizare este aproximativ egal la bărbați și la femei.

Întrucît analfabetismul este în general mai ridicat în zonele rurale decît în cele urbane, cele mai înalte rate de analfabetism se înregistrează în rîndul femeilor de la țară.

„Arbore de petrol”

Mugurel Iordăchescu, București — Proprietățile asa numitului „arbore de petrol” (hanga) care crește sălbatic în Filipine și din ale căruia fructe se obține o substanță uleioasă conținînd 16% alcool pur, nu constituie o descoperire recentă: multe triburi din Filipine îl utilizează de secole pentru iluminat, ca leac pentru dureri de stomac sau ca alifie în cazul întepăturilor de insecte. El poate fi folosit ca atare nu numai pentru iluminat, ci și drept combustibil în cuptoare. Nouă este doar încercarea de a rafina acest ulei în intenția de a obține carburant pentru motoarele cu combustie internă. În cazul Filipinelor, țară care nu posedă zăcăminte de petrol și își acoperă din import 85% din necesarul de energie, utilizarea acestui carburant de origine agricolă ar degreva balanța de plăți de povara unor cheltuieli considerabile, favorizînd în același timp procesul dezvoltării. Dacă încercările în curs vor fi încununate de succes, se preconizează organizarea de plantații intercalate cu cele de cotier, hanșă avînd nevoie de umbră. Stimulate de experimentul din Filipine, alte țări din Asia de Sud-Est au început să-și prospecteze jungla în căutarea unor arbori cu însușiri asemănătoare.

Revista ECONOMICA

Ediția de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr 47 din 20 noiembrie 1981

— Popoarele — o uriașă forță în lupta pentru pace, destindere și colaborare internațională (Victor Duculescu) 1

— Transformarea României într-o țară cu nivel mediu de dezvoltare (Ion Blaga) 3

ECONOMIE NAȚIONALĂ

— Creșterea productivității — sursă valoroasă de sporire a producției și eficienței (Corneliu Bârnea) 5

— Exigențe ale diminuării consumurilor materiale pe unitatea de produs (Iulian Ploștinaru) 7

— Elaborarea din timp și fundamentarea complexă a planului de transport al recoltei (Ion Cămășoiu, Mircea Gheorghită) 9

— Autoaprovizionarea teritorială. Avantaje economice substanțiale ale practicării legumiculturii în gospodăriile populației (Bujor Mănescu, Gheorghe Frățilă, Valentin Răduță) 10

— Rolul crescând al pirghiilor economice în orientarea exporturilor (Constantin Fota) 12

— Creșterea intensivă a exporturilor — cerință majoră a noului mecanism economic în comerțul exterior (Ioan Georgescu) 13

— Dezbateri „R.E.”. Rolul și funcțiile creditului în realizarea autogestunii; optimizarea raportului între fondurile proprii și împrumutate (III) 15

— Recentele adunări generale ale oamenilor muncii. Manifestare a adâncirii democrației socialiste, a responsabilității individuale și colective (Virgil Dincă) 17

ȘTIINȚA — TEHNOLOGIE — EFICIENȚA

— Activitatea de proiectare — mai aproape de cerințele producției (Dan Sava, Olga Mihăescu, Elena Pelinescu) 18

CONDUCERE — ORGANIZARE

— Ancheta „R.E.”. Perfecționarea organizării și conducerii întreprinderii — sursă de eficiență (III) (Ion B. Popescu) 20

TEORII • IDEI

— Ipoteze asupra naturii și caracterului crizei (Maria D. Popescu) 22

— Școli • curente • economiști. Problema schimburilor internaționale în optica unor economiști români (II) (Vasile C. Nechita) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

— Valorificarea surselor de energie noi și regenerabile — un obiectiv comun al întregii omeniri (II) (Călin Mihăileanu) 27

— Tendințe — conjuncturi 29

— Mondorama 30

— Curier 31

ÎN SUPLIMENTUL NUMĂRULUI :

Consultații în ajutorul celor ce studiază în învățământul politico-ideologic de partid

IN THIS ISSUE

— Peoples — a great force in the struggle for peace, détente and international collaboration (Victor Duculescu) 1

— Turning Romania into a medium-developed country (Ion Blaga) 3

— Requirements for cutting down the material consumptions by product (Iulian Ploștinaru) 7

— Role and functions of credit for self-management; improving the ratio between own and borrowed funds. A „R.E.” debate (III) 15

— Projecting activity: closer to the production requirements (Dan Sava, Olga Mihăescu, Elena Pelinescu) 18

— Hypothesis on the nature and the character of the crisis (Maria D. Popescu) 22

— Schools • trends • economists. The issue of the international exchanges in the view of some Romanian economists (Vasile C. Nechita) 24

— Turning into account new and renewable energy sources: a common goal of the mankind (II) (Călin Mihăileanu) 27

DANS LE NUMÉRO

— Les peuples — une immense force dans la lutte pour la paix, la détente et la collaboration internationale (Victor Duculescu) 1

— La transformation de la Roumanie dans un pays à niveau moyen de développement (I. Blaga) 3

— Exigences de la diminution des coûts matériels par produit (Iulian Ploștinaru) 7

— Le rôle et les fonctions du crédit dans l'autogestion: l'optimisation du rapport entre les fonds propres et empruntés (III) (débat) 15

— L'activité d'élaboration de projets — plus proche des exigences de la production (Dan Sava, Olga Mihăescu, Elena Pelinescu) 18

— Hypothèses sur la nature et le caractère de la crise (Maria D. Popescu) 22

— Ecoles • courants • économistes. Le problème des échanges internationaux dans l'optique des économistes roumains (II) (Vasile C. Nechita) 24

— La valorisation des sources nouvelles et régénérables d'énergie — un objectif commun de l'humanité (II) (Călin Mihăileanu) 27

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

— Народы — великая сила в борьбе за мир, разрядку и международное сотрудничество (Виктор Дукулеску) 1

— Превращение Румынии в страну со средним уровнем экономического развития (Ион Блага) 3

— Требования уменьшения материальных расходов на единицу продукции (Юлиан Плоштинару) 7

— Роль и функции кредита в осуществлении хозрасчета; оптимизация отношения между собственными и заемными фондами (III) (В порядке обсуждения) 15

— Приблизить проектную деятельность к потребностям производства (Дан Сава, Ольга Михэску, Елена Пелинеску) 18

— Гипотезы относительно природы и характера кризиса (Мария Д. Попеску) 22

— Школы • течения • экономисты. Проблема международного обмена в оптике румынских экономистов (II) (Василе К. Нехита) 24

— Использование новых и восстанавливающихся источников энергии, общая цель всего человечества (II) (Кэлин Михэйляну) 27

Abonamentele se încheie la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari de presă din întreprinderi și instituții. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptăminal) — 260 lei anual. Termenul limită de încheiere a abonamentului: 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Redacția și administrația: 70 159, București, Bd. Magheru nr. 28—30 etaj 1, sectorul 1. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1 București. Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei”

ORIZONT

O gamă complexă de aparate foto, care realizează fotografii de bună calitate. Seria de aparate foto ORIZONT, compusă din 6 tipuri de complexități diferite, satisface o diversitate de preferințe, adresându-se atât începătorilor cât și celor avansați în arta fotografică.

Aparatele foto ORIZONT cuprind cele mai noi elemente tehnice din industria fotografică de pretutindeni:

- optică de precizie, mecanisme sigure, construcție compactă;
- obiectiv cu lentile tratate antireflex, redare perfectă a culorilor;
- contact central pentru blitz, sincronizare integrală cu selector electronic magneziu;

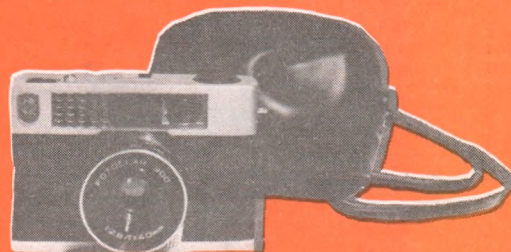
- pârghie cu armare rapidă;
- numărător de cadre automat;
- construcția acestora exclude posibilitatea expunerii duble;
- măsurarea iluminării prin celulă fotoelectrică.

Din principalele date tehnice ale sale rețineți:

- folosește film în casete de 36 imagini, format 24/36;
- obiectiv FOTOCOLOR 1:2,8/40;
- timpi de expunere B: 1/30 — 1/300 și B: 1/30 — 1/500;
- exponometru încorporat;
- reglaj de sensibilitate film 15—27 DIN

Magazinele și raioanele de specialitate ale comerțului de stat oferă întreaga gamă de aparate foto ORIZONT la prețurile cuprinse între 500—1200 lei, la care se adaugă prețul etuiului — 29 lei, în funcție de complexitatea aparatului.

recom

Produse din carne, legume, fructe,
precum și băuturi răcoritoare,
care conțin vitamine și au o mare
valoare nutritivă, vă oferă:

ÎNȚREPRINDEREA DE PRODUCERE, VALORIFICARE
ȘI INDUSTRIALIZARE A LEGUMELOR
ȘI FRUCTELOR — BERCENI

Fabrica „FLORA” — Șos. Viilor nr. 55
sectorul 5, telefon 23 89 70

